

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1090

Feb KW

44950.

NÉDERDUITSCHÉ SPÉLKONST,

ó f

GEMAKKELIJKE HANDLEIDING, TÓT HÉT
GRONDIGE ÉN RÉGELMAATIGE SPÉLLEN
ÉN SCHRIJVEN DÉR NÉDERDUTT-
SCHE TAALE.

Tén dienste van de

J E U G D,

in de Schoolen én Huisgesinnen ;

OPGESTÉLD DOOR

ERNST ZEYDELAAR.

Te DORDRECHT,

Bij **ABRAHAM BLUSSÉ EN ZOON,**
Boekverkoopers.

M D C C L X X I V.

VOORBERICHT.

De onrègelmaatige spelling die in meest alle de zoogenaamde Néederduit-sche Schoolboeken gevonden wórdt, heeft mij altijd zeer belèmmerd in hèt dagelijksche onderwijs dér jeugd. — Al voor eenige jaaren verzamelde ik, tót mijn eigen gemak, een aanéengeschakeld opstèl over de spelling' onzer Taale, én grondde alle mijne stèllingen op hèt gezag van onze meest-geächte Taalkènneren.

De aanmèrkelijke vórderingen die mijne Leerlingen daardoor maakten, in hèt règelmaatige spellen én schrijven, deed

iv V O O R B E R I C H T.

mij besluiten, om mijn wérkje ook tén dienste dér jeugd; in andere Schoolen én Huisgesinnen, door dén drukk', gemeen te maaken.

Ik durve mij niet belooxen, dat hetzelfde van alle mislagen én gebréken vrij zal zijn; maar ik kan verzékeren, dat ik getragt hebbe, dezélfen, zoo veel mogelijk, te vermijden.

Ik wénfche vurig dat mijne poogingen tén nutte voor de jeugd, van eene goede uitwérking' mogen zijn!

NÉDER-

L
é
le
le

ee

de

lij

N

D

de

be

m

de

ui

de

ko

• ge

ko

v

lé

én

NÉDERDUITSCHÉ SPÉLKONST, VOOR DE JEUGD.

De *Spélkonst* is eene konstige én régelmaatige keufe van zulke *Létteren*, waarmede goede én taalkundige Schrijvers de woorden eener *Taa*le, naar de bête gronden, gewoon zijn te spél-
len én te schrijven.

Een *Létter* is een ondeelbaar deel eener réde, een bijzonder geluid hébbende.

Men gebruikt in onze Néderduitsche *Taa*le, de vólgende Zes-én-twintig *Létteren*, naame-
lijk. A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M.
N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. IJ. Z.
De Q én X die in andere *Taa*len gebruikt wór-
den, kunnen wij in de onze wél missen, als héb-
bende wij in dezélve geen eigen woorden die
mèt eene van die twee *Létteren* geschreeven wór-
den. Edóch, wij behoudenze om woorden die
uit andere *Taa*len in de onze overgenomen wór-
den, eigenáartig te schrijven én uit te spree-
ken.

De *Létteren* wórden in de uitspraak' dus uit-
gedrukt: a. bé, cé, dé, é, éf, gé, ha, i, jé,
ka, él, ém, én, o, pé, ku (q) ér, és, té, u,
vé, wé, iks, (x) ij (ei) Zed.

Men verdeelt dezélven in zès *Vokaalen* óf al-
léénklinkers, naamelijk: A, E, I, O, U, ij,
én in twintig *Consonanten* óf médeklinders, te wee-

A

ten.

ten. B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, W, X, Z.

Omtrént de genoemde lètteren is nóg aan te mérken, dat: *Zes* van dezélven mèt de lippen uitgesproken wórdén, naamelijk: *B. F. M. P. V. W.*

Vijf mèt de tong', als: *D, L, N, R, T.*

Vijf mèt de keel', te weeten: *G. H. K, J, Q.*

Vier mèt de tanden, gelijk: *C, S, X, Z.* —

Sommigen zijn ook gewoon de *L, M, N, R, S*, halve-klinkers te noemen.

Een *Vokaal* óf alléénklinker is een Lètter, die van zigzélve, zonder hulpe van eene andere Lètter, een klank geeven én een *Syllabe* maaken kan, als: *á-del, é-del, I-da, o-ver, U-we, IJ-ser,* —

Een *Consonant* óf *Médeklinker* is een Lètter die van zigzélve, zonder de hulpe eener *Vokaale*, wél een klank geeven, maar geen *Syllabe* maaken kan.

Een *Syllabe* óf Lèttergreep is eene verzaaming van twee, drie óf vier Lètteren, die allen te gelijk, niet meer dan één geluid geeven; bij voorbeeld in: *ver-ünt-woor-den* zijn vier Lèttergreepen. — Wanneer eene Lèttergreep uit *vokaalen* alléén is saamengestèld, dan noemt men dat een *Distong* óf *tweeklank*, als: *aan, eeu, baai, maai.* —

Tén besluite deeser Inleidinge zegge ik nóg.

1 Dat de Lètters gevonden zijn om het geluid eener Taale te bewaaren én om, als geleende panden, dén Leeser' getrouwelijk voor oogen te stèllen, 't geen hun bevolen is.

2 Dat de régte Spélling hierin bestaat, dat èlk dér bovengenoemde Lètteren in dérzelver régten klank

klank én op dèrzélver régte plaats geschreeven, én dat ieder woord mèt dèszélf's eigene boekstaaven, zonder die te weinig óf te veel te hebben, uitgedrukt wórde. Wèshalve Lètters die aan de woorden, in dèrzélver uitspraake, geene hulp toebrèngen, als overtóllig, uitgelaaten én niet geschreeven moeten wórden. Ingévolge deese bepaaling dèr régte Spélling' zal ik mij schikken om ze dèn Leerling bevattelijk te maaken én beginnen mèt de

A.

Deese vokaal klinkt op zigzélve, zonder dèn bijstand van eene andere vokaal, in de woordjes.

Ab	ban	gal	kat	pal
ad	bars	garft	kant	pan
af	bas	gast	lach	pas
afsch	band	gat	lag	rad
ag	bang	galm	lak	ram
al	barft	gang	lam	plank
am	bast	gans	last	prat
an	blank	gantsch	lat	sap
ap	brand	gard	mak	fas
as	dag	garv	mal	schans
afsch	dak	gram	man	schram
at	dal	gras	mand	strand
ampt	dam	ham	markt	schat
arm	dan	hand	mast	slap
angst	dans	kan	mat	smak
bad	das	kap	nap	snak
bag	dat	kar	nar	spat
bak	darm	karn	nat	stad
bal	drang	kast	pak	tak

4 N E D E R D U I T S C H E

tal	wak	wand	zat	zwalp
tam	warm	wandt	zark	zwart
tand	wars	want	zag	zakken
taft	was	walg	zagt	zanden
vaft	wafch	wrak	zang	zalm
val	wat	zak	zwak	zalv
vangft	walm	zal	zwang	zagter
valk	want	zalm	zand	zwanger
vlak	wrat	zalv	zanger	zarken.
vlas	wang	zand		

In alle de bovenstaande woorden is de *a* kórt óf hèlder én daaróm moet zij 'er kórt in uitgesproken wórdén, gelijk ook in *abt*, *abtdis*, *akker*, *altaar*, *balk*, *blad*, *drav*, *dwards*, *balm*, *bals*, *hap*, *barp*, *nastel*, *mars*, enz. Intégendeel is de *a* lang én moet zij lang óf zwaar uitgesproken wórdén, in de woorden:

Dádel	hávik	fábel	váten
dágen	inlâge	páter	wáfel
bábel	kábel	fcháde	wágen
bábok	kámer	fcháduw	wápen
fálie	kárel	spáde	wáter
fábel	káter	stápel	wáteren
gáde	kláver	táfel	zádel
gáren	krámer	táfelen	zálig
genáde	láken	tákel	záligen
hágel	máger	tákelen	zwáluw
hámer	nágel	tálie	zwáger
háve	nável	trálie	zwável
háven	fnáter	vádem	zádelen
háver	fpátel	váder	zwávelen.

Ik hebb' de *a* in de bovenstaande woorden met eenen

eenen *accént*, tén téken haarer zwaare uitspraak, getékend; niet omdat ik die klanktékening wil invoeren én gevolgd wil hebben; maar om daardoor mijne gezégens zichtbaar te bevestigen. — Laat ik nóg eenige woorden opgeeven, in welken de kórte én lange *a* verwisseld wórden.

De <i>a</i> iskórt in:	ik lag	maar lang in:	wij lágen
.	ik sprak		wij spráken
.	pad		páden
.	rad		ráden, ráderen
.	blad		bláden.
.	ik zat		wij záten
.	ik bad		wij báden
.	gat		gáten
.	dak.		dáken
.	dag		dágen
.	dal		dálen
.	bad.		báden

• Uit dit alles blijkt dat de *a* op zigzélve, zonder hulpe van eéne andere *Vokaal* een klank geeft, laaten-we nu eens zien in welke woorden zij op zigzélve een *Syllabe* óf *Lettergreep* maakt. —

Dit doet zij in de woorden

á-bel	á-demen	á-frika
á-braham	á-demhaaling	á-fia
á-del	á-demtógt	á-loë
á-delaar	á-der	á-vegaar
á delbórst	á-deren	á-vond
á-deldom	á-kelig	á-veréchts
á delijk	á ken	á-vondmaal
á-dem	á-ker	á-vondstar.

Aan het begin dezer woorden moet de *a* zoo lang als twee *aa* uitgesproken worden, maar nooit moet men ze daar dubbel schrijven. Intégendeel moet zij aan het begin der hieröndervölgende woorden kórt worden uitgesproken:

Abé (hèt)	acheron	amatist	apotheek
aberaan	afuit	aniö	apélleeren
abeel	akonit	anijs	arar
abimeléch	alarm	amén	averuit
abydus	aluin	apocryf	averije
acaciä	amandel	apóstel	ayax
académie	amaril	apóstil	afijn
ajuin			

De <i>a</i> is lang in	áfia
maar kórt in	afiatifch
Lang is zij in	kánon
maar kórt in	kanon
Wéderöm is zij lang in	ámalék
maar kórt in	amalekieten
Insgelijks is zij lang in	áfrika
kórt intégendeel in	afrikaanen.

Kánon betékent de régelmaatige boeken des O. én N. Verbonds.

Kanon, is geschut, waarmede men schiet. —

Tót hiertoe den Leerling' getoond hébbende, het onderscheid tusschen de lange én kórté *a*, zoo behoor ik nu vérdér te gaan én hém te onderrigten noopens het verdubbelen dezer klinkletter. — Men schrijvt de *a* verdubbeld in de woorden

Aak

Aak	aardsvader	aankijken	aankrijten
aalmoes	aanklagt	aanlagchen	aanhijgen
aalöud	aankomft	aanknikken	aanpiepen
aam	aanspraak	aanvliegen	aangrimmen
aâmtógt	aanval	aanbidden	aanloeren
aambeeld	aanvang	aanloopen	aanlonken
aâmâgtig	aanzoek	aanjuichen	aanblaffen
aanbód	aardkloot	aankwispelen	aanbranden
aandagt	aanmaanen	aanschreiën	aanbrullen
aanloop	aanprâaten	aanblikken	aanlichten
aangaapen	aanblinken	aanleunen	aantellen.

Deefe verdubbeling van de *a* met *a*, wórdt van veele Taalkenneren tégensprooken, én be-weerd dat men de *a* met de *e* verlengen én schrijven moet *æk*, *aem*, *aen*. — Dóch, om de jeugd met geen uitvoerig betoog van onze Spélling met *aa* op te houden, zegge ik alleen dat het alleröudste gebruik in onze Taale de spélling van *aa* bevéstigt, én dat die van *ae* in laater tijd eerst ingevoerd, én door de béste Taalgeleerden als eene verbaftering is beschouwd gewórden. Dës de *aa* het aan de Nakomelingen te danken heeft dat zij wéder in haare aalöude réchten is hérsteld gewórden. Behalven dat, zoo is ook de verdubbeling van *a* met *a* in dén aard dér Taale grond; immers daar het algemeen vast gaat dat *e* met *e*, *i* met *i*, *o* met *o*, én *u* met *u* verlengd wórden, dient ook te volgen dat de *a* eigenaartig de *a* tér haarer versterkinge toegevoegd wórdé.

Niettégenstaande ik nu, op bovengenoemde onbetwistbaare gronden de spélling van *aa*, boven die van *ae* mijnen Leerlingen aanprijse, sta ik nógtans toe dat 'er woorden in onze Taale

3 N E D E R D U I T S C H E

zijn, die, uit hoofde haarer gemengden klank, de spelling van *ae* (die een tweeklank is) vórdren; als daar zijn

paerel	vaerdig	eerwaardig	gaerne
zwaard	waardig	boetvaardig	blaeten
naerftig	réchtvaardig	ftaert	kaers
waereld	hovaerdig	paerd	vaers

Dit alles mèt veele voorbeelden te bewijfen, zoude mij gantsch niet moeiëlijk vallen; maar 't zoude een wérkje van natuure als dit, te veel bezwaaren. Genoeg zij 't dérhalven dat ik dit alles in mijne grootere Spélkonst reeds gedaan hebbe.

Onder de hédendaagsche Taalkënneren wórdén ook zulken gevonden, die, uit hoofde eener zoogenaamde spaarzaamheid, de *aa*, *ee*, *oo*, *uu*, die in ènkelvouwdige woorden gevonden wórdén, in hèt meêrvouwd dier woorden gewoon zijn te verminderen tót *a*, *e*, *o*, *u*, schrijvende *baan*, *ba-nen*, *taan*, *ta-nen*, *taal*, *ta-len*. — Wij zullen hier ons alleen mèt hèt tégendeel omtrént de *a* te bewijfen ophouden én hèt andere tót de vólgende vokaalen bewaaren. —

Men schrijve dan mèt twee *aa*, zoo wél in hèt ènkél als in hèt dubbel getal, de vólgende én dérgelijke woorden.

haan	haanen	ik maan'	wij maanen
laan	laanen	ik waan'	wij waanen
baan	baanen	ik maak'	wij maaken
gemaal	gemaalin	ik waak'	zij waaken
zaak	zaaken	ik geraak'	zij geraaken
haas	haafen	ik klaag'	wij klaagen
	<i>laeten</i>		staak
	<i>paalen</i>		

staak	staaken	ik blaas'	zij blaazen
kaas	kaafen	ik braad'	wij braaden.

Behalve dat deese spelling de regelmaat der Taale beter bewaart, zoo strekt dezelve ook ter weeringe van veele gebréken, die uit de vorige spelling' kunnen voortvloeien. — Bij voorbeeld, wanneer men het meervoud van die woorden met eene enkele *a* schrijvt: *banen*, *zaken*, *kafen*, *wij wanen*, dan kan men zig ligtelijk vergiffen in de betekenis van het eenvoud dier woorden én denken aan *ban*, *zak*, *kas*, *ik wan*; in stéde van aan *baan*, *zaak*, *kaas*, *ik waan*. — De bewijzen die ik hierónder laat volgen zullen dit nóg nader bevestigen.

Wij zagen hén steen zaagen.

Zij daalen in de *Dalen*.

Zij baaden zig in de *Baden*.

Ik zal dat *Laken* nimmer *laaken*.

Op dien *wagen* durv ik mij niet *waagen*.

De *staaken* die in den grond *staken*.

De *Graaven* lagen in prachtige *graven*.

Wij voeren met twee *Aaken* naar *Aken*.

Een *Kaaper* ontnam haar haar *Kaper*.

De Zon kwam in die *dagen* niet eens ter kim uit *daagen*.

Daar *lagen* nóg eenige *laagen* steenen.

Dat het volgende vaersje dit stuk verder volginge.

„ De dubbele *aa* dient om te spellen *zaaken*.

„ Opdat men niet van *zaken* *zak* zou maaken.

„ Tót *baalen*, *vaale* (om niet van *balen*, *bal*.)

„ Te zien verstaan, nóch ook van *vale*, *val*.)

Meer zoude ik hier kunnen bijvoegen, indien ik mij niet durvde verzékerd houden dat hêt bijgebragte overtuigende genoeg ware om geen twijffeling meer daarómtrent over te laten. —

De Vokaalen zijn in onze Taal, uit hoofde dér afleidinge, wél eens aan verwiffeling onderhévig, én daar dit vooräl tén opzigte van de á gebeurt, wil ik dit voor dén Leerling niet verbergen, maar hém zeggen dat de *a* in *e* verándert in de vólgende woorden:

Van <i>wand</i> komt <i>wénden</i> .	van <i>schand</i> komt <i>schénden</i> .
van <i>tam</i> komt <i>témmen</i> .	van <i>lang</i> komt <i>lénge</i> .
van <i>kam</i> komt <i>kémmen</i> .	van <i>vast</i> komt <i>vèsten</i> .
van <i>land</i> komt <i>belénden</i> .	van <i>drank</i> komt <i>drénken</i> .
van <i>krank</i> komt <i>krénken</i> .	van <i>angel</i> komt <i>bèngelen</i> .
van <i>band</i> komt <i>bebéndig</i> .	van <i>stand</i> komt <i>besténdig</i> .

Dit alles behoort ongetwijffeld tót eene goede spélling. Inzonderheid is daartoe te brèngen hêt geene ik nóg hierónder zal laten vólgen, mèr betrèkking tót dén nadruk die de *a* in sommige woorden heeft, én uit hoofde van wèlken nadruk ik ze ook mèt eenen *accént* zal tékenen, op dat mijn gezègde zigt- én hoorbaar blijke.

Agriápers	Baktriáne	Eleáfar	Epifánius
árzames	Bethárama	Ciáxares	Flávius
archeláus	Dekápolis	Házazel	Gedáliás
kánon	Mustafá	Pilátos	Samária
Kájfas	Nikoláus	Bácchius	Várablus
hoánná	Páneás	Pitágoras	Pátrokus
Láfarus	Páris	Ptolomáüs	Zábulon

Hij die deese dingen weet in acht te neemen, zal
alle

alle boeken zonder onderscheid, vloeibaar leesen kunnen. — Behalven de bovenstaande woorden, in wèlken de *a* zoo groot een nadruk heeft, wórden nóg anderen gevonden, in wèlken de *a* een nóg nadruklijker klank vórdert én die ik daaróm mèt een kapje (^) téken; als daar zijn:

Jehová	Jeremiá	Judá	Selá
Hofeá	Messíá	Melcá	Methusalá
Jesaiá	Elkaná	Terá	

Tér meerdere naauwkeurigheid én tér aandui-
dinge van hèt blaafende geluid dér *á* in die woor-
den, kan men 'er eene stomme *b* agter voegen én
schrijven:

Jehováh	Jeremiáh	Judáh	Methusaláh
Hofeáh	Messiáh	Melcáh	Seláh
Jesaiáh	Elkanáh	Teráh	

Ik begeere niet dat de Leerling alle deese
klank-tékeningen, in zijne gewoone schrijfwijse
vólge; ik heb alleen tén oogmérke om hém aan
de klanken dér vokaalen te gewènnen, door de
zichtbaare tékenen op dezélven. — Inzonder-
heid komt dit kapje in aanmérking op de *d* in
zulke woorden, die eene vermindering van *Syl-
labes* lijden, zonder hunne weesenlijke beté-
kenis te verliezen. Bij voorbeeld wanneer men
maakt

van	adem	aám	van	bladeren	blaären
van	ader	aår	van	daaden	daån
van	baden	baån	van	gade	gá óf gæå
van	bladen	blaån	van	genade	genaå
					van

12 N E D E R D U I T S C H E

van	laaden	laân	van	schade	schâ
van	paden	paân	van	vaanen	vaân
van	raaden	raân	van	vader	vaâr
van	spade	spaa	van	vergaderen	vergaâren

- „ Maar zal, ô Hemel! dan mijn lieve *wedergâ*
 „ Mijn schoone Sara; tot mijn onherstelbre *schâ*
 „ Dus in de Slavernij' des dwinglants moeten
 leven?

Veelen zijn gewoon de woorden *adem*, *ader* én anderen van die soort', met eene *ê* te schrijven *aem*, *aer*; dóch, behalven dat deese verkórting, dén eigenâartigen klank van die woorden benadeelt, uit hoofde van dén tweeklank *ae*; zoo strijd 't ook tégen de régelmaat dér taale, die men overâl in 't oog moet houden. —

Tén besluire dient nóg aangemerkt dat men somtijds de *â* met twee stippen moet tékenen. 't Zij datze in een woord alléén eene Lettergreep maake, 't zij om te toonen dat zij niet aah de onmiddelijk voorgaande, maar aan de vólgende Lettergreep behoore. Tén bewijfe hier van dienen de onderstaande woorden :

Isaäk	Oceään	Heeläl
mantuä	beämpfen	priesterämpft
verädelen	verächtén	viänen
veräangenaamen	onäangenaam	wreedäart
Uriäs	onäanneemlijk	vooräan
wéläan	Ananiäs	daaräan
vijänd	Indiäanen	moäbiten
noäch	Diämant	adriäan
goedäartig	Joännes	mooriäan
Juliäan	Naäman	Judéä
		schaam-

L

f
w
h
b

z
i
o
v
e
b
f

w
tr
d
va
na

1
2
3
4

d
m

schaamächtig	vooräl	Eliäs
waarän	vooräf	Josua
hierän	agteräf	woonächtig
bovenäl		

Deese dingen wél in acht genomen zijnde, zullen een' oplettend' Leerling in staat stellen om in weinig tijds groote vórderingen in de kennisse onzer çierlijke Moedertaale te doen maaken; vooräl indien het mondelinge onderwijs van eenen kundigen Meester', van tijd' tót tijd', daarbij kome. Laatenwe nu eens nagaan van wat uitgestrèkt gebruik in onze taale, is

de Vokaal E.

Omtrént deesen tweeden alléénklinker zullen wij niet minder te beschouwen vinden, dan omtrént dén voorigen. Eerstelijk haar onderscheiden' klanken in aanmèrking' neemende, stelle ik vast dat de *e* vier verschillende klanken heeft, naamelijk:

- 1 Stom óf vrouwelijk, zonder klanktéken. (e)
- 2 Schèrp óf mannelijk, mèt dén schèrpen *accént'*. (é)
- 3 Open óf zwaar, mèt dén zwaaren *accént'*. (è)
- 4 Zeer open óf lang, mèt een kapje. (ê)

De stomme óf vrouwelijke *e*, die altijd zonder eenig bijtéken geschreeven wórdt, ontmoet men in de volgende woorden

Aarde

Aarde	afsche	èbbe	hoede	kamille	uie
albedil	baker	élle	hórde	lade	vlade
amber	balfem	érve	hagel	lange	warande
angel	çimbel	fabel	hamer	made	woede
anker	çietcr	fakkel	javelijn	natie	zeede
albefchik	çingel	gade	inlage	once	zode
appel	diftel	gaffel	kade	padde	zonde

De *e* is ook ftom óf vrouwelijk in dén tweeklank *ie*, als blijkt uit de woorden

bier	dier	griet	lier	fchiet
bies	dienft	hier	lies	fchier
bieft	fielt	kier	mier	ftier
biet	fier	klier	pier	ftiet
bier	fries	kiel	piet	tien
çier	gier	kiem	riet	zien
diev	giet			

Zij is vrouwelijk in dén tweeklank' *oe*, als te hooren is uit de onderftaande woorden:

boer	goed	koen	noeft	toeven
boenen	groet	loeren	poet	toen
boete	groev	loev	roet	voeden
boev	hoed	moer	roeft	voet
doe	hoev	moet	fchoen	woeden
doet	koe	moeder	fchroev	zoet.
doen	koel			

Zoo ook in dén diftong *eu*; uitwijfens de vól-gende woorden.

beul	deur	fleur	geur	heuvel
beurt	deun	euvel	heur	heup

heul

heul	keuken	keutel	meulen	peul
jeukt	keur	leur	neus	reus
jeugd	keus	leus	deugd	

Omtrént deese e, die ik uit hoofde van haar zagt geluid, stóm óf vrouwelijk noeme, hebb' ik nóg aan te mérken, dat alle de woorden, die hun uitgang mèt dezélve hebben, van het vrouwelijke geslachte zijn, 't wèlk blijken kan uit de hierónder-vólgende woorden :

Aankleeve	eere	karavaane
armoede	ègge	kassaje
bagge	elénde	kastanje
béde	endivie	kauwoerde
bèdftéde	erv-zonde	kèrkzéde
behoevte	fontanje	kérwe
bénde	franje	keuse
bénne	gaave	kladde
bérgstóffe	genade	klagte
beroerte	geheimkunde	koe
bladzijde	groeve	kógge
blinde	groente	koorde
bloedschande	haage	koude
boete	haave	krèbbe
bombe	haardstéde	kudde
breedte	have	kunde
bravade	hèlle	kunne
bije	heide	leere
bijlaage	hitte	legénde
ceremonie	hoeve	lélie
diergaarde	hólte	léffe
duive	hoope	liode
dije	hulde	linze
égade	kampernoelje	maare

maafe

maafe	fcharre	tréde
maalen	fchéde	tronie
malie	fchreede	uitgaave
meede	flabbe	uie
miffe	flagörde	viöole
moeite	fsmarte	vódde
mijle	fspade	voege
naalde	fspélte	vonte
nave	fspie	voogdije
once	fsponde	voorhoede
onkunde	fsprekwijsje	voore
onvréde	fstaatie	vijfe (fchroev
oppervlakte	fstaatkunde	waake
örde	fstéde	wadte
overzijde	fstekaade	weelde
overgaave	fsteekte	weergade
pakkaadje	fstérvte	weete
paliffaade	fstóffe	weide
proeve	fstraffe	weite
reede, réde	fpraakunde	woede
rénte	falie	wonde
roede	ftarwe	wijdte
rógge	fténte	zeeve
ronde	ftinne	zeege
roove	fteeve	zonde
ruimte	ftobbé	zwaade
falade	ftombe	ziekte
fchaamte	ftórré	zoode
fchande	ftralie	zijde.

In alle de bovenstaande woorden is de *e* zagt én vrouwelijk én zij maakt ook die woorden van het vrouwelijke geslacht; 't welk met getuigenissen bevestigd zou kunnen worden, bijaldien ik mijn besték hier te buiten wilde gaan.

Intégendeel noeme ik de *é* lang óf mannelijk in alle de woorden in wélken zij den klank van eene dubbele *ee* heeft, gelijk de fransche *é* in *bonté*, *santé*, &c. Ik téken dezélve met eenen *Accént*, tér zichtbaare bevestiging van mijn gezegde, blijkende uit de vólgende woorden:

ébal	édelman	évenmensch
édelen	ékel	évenaaren
égelen	éland	évenrédig
édik	évenaar	édelheid
évenwigt	évenen	évenbeeld
éfel	éverzwijn	évenmaatig.
évenwél	évening	

Bij de verhandeling over het gebruik dér *a* zagenwe dat die Letter somtijds *lang*, én somtijds *kórt* klinkt. Dit zélfde ontmoeten wij hier bij de *e*, die, in de bovenstaande woorden, aan het begin, *lang* zijnde, intégendeel aan het begin dér vólgende woorden *kórt* is; als in:

eklips	evangélie	elixir
èdiçt	eremiet	eridaan
elemént	eléndigheid	evangelist
elénde	eméritus	erifelé.

Uit dit onderscheiden geluid dér *a* én *e* kan iemant die oplettend is, met een' opslag van het oog zien, dat de klanktékens die ik, tér onderscheidinge, gebruike, niet geheel te verwéppen zijn, én tévens wélk eene verwarring 'er in de uitspraak ontstaan zoude, indien men die lange én kórtte *e* met malkander verwarde. — Dit zal nóg nader blijken uit de vólgende woorden

B

die

N E D E R D U I T S C H E

die allen met de lange e geschreeven en uitge-
sprooken moeten worden, naamelijk

béde	képer	péter
bédedag	kétef	pétrus
bédestond	kétels	prédiken
bédevaart	kétenen	prévelen
bédelen	kéver	réde
béker	klépel	rédién
béter	knévef	régel
béfem	knévelen	régelen
béfigen	krévelen	rédielijk
bélie	lédemaat	régen
békeren	léden	régenen
céder	léder	rékenen
céderboom	lédig	rékening
cédél	lédigen	révelen
dégen	léger	schédel
déken	légeren	schépen
dégelijk <i>deze</i>	léver	stéde
fémelen	léveren	schémieren
gével	méde	schémering
geluwen	ménigte	sméden (stáds)
gléde	négen	stékelen
gréniken	néger	stéde
hédén	nétel	stéden
hékel	nételig	stével
hémef	névef	stévig
hémelen	névén	tégel
hével	néder	tégen
héve	néderig	téken
hévig	pékel	tépel
jéméní	pégel	védel
stás	péper	véder
kégel	péperen	véluw

vésel

vésel <i>wesen</i>	wrével	zéker, enz.
vlégel	wémelen	zénuw
vrédién	zédén, zégel	zéver
véter	zégen, enz.	zéven, enz.
wéder	zémel	zédénloos
wégen	zétel	zételstoel.

Van deese bovenstaande woorden, in vier eerste lettergreep de *é* mannelijk is, én lang, éven gelijk eene dubbele *ee*, moet uitgesproken worden, zijn wédetóm uitgezonderd de woorden met *be* én *ge* beginnende, in wier eerste lettergreep de *e* stom óf vrouwelijk is én in wélken zij dierhalve zagt moet uitgesproken worden, als: *beding*, *bedrijs*, *begin*, *gezond*, *getal*, *gebaar*, *gebuur*, &c.

Na zal ik hierónder laten vólgen eenige woorden, in wier tweede Lettergreep onze mannelijke lange *e* voorkomt én geschreeven moet worden, als daar zijn.

bejégenen	mijfénen	vergéluwen
benévelen	onwéder	verlégen
gebéden	onvréde	verédelen
geléderen	onédel	verdédigen
gelégen	onéven	verzégelen
jenéver	omwégen	voorréde
gebréken	ontzénuwen	gezégend
gehéven	ophémelen	gerégend
gezéten	verzékeren	gekétend
genégen	vernéderen	gebédeld.

Op dezelfde wijze téken ik de *e* met den *accént*, in de volgende eigen-naamen én naamen van Landen

den én Stéden; niet alléén omdat ze daarin mannelijk is, maar vooräl omdat deese woorden verëiffchen datde nadruk valle, op die Lettergreep', in wëlke de e gevonden wórdt, als blijkt in:

Alféus	enéäs	melchisédek
amélia	éfesen	néöptólemus
andréas	eliséüs	Niöbé
aréthas	eubéä	Nicodémus
aréte	Filétus	Niskalénus
arimathéa	foloé	Nicéä
athéos	Galaté	Omfalé
athénen	galiléä	oréä
asthenéä	génésis	peréä
Bardézames	genézareth	phédra, fédra
beréä	Haggéus	phédrus, fédrus
batanéä	hecaté	polijdémon
bethfagé	hélena	ptoloméüs
béërsabé	hijmenéüs	praxéäs
béëlséub	Iduméä	peloponnésüs
Cesaréä	Idamé	rodopé
césure	Jölé	séforis
chrémes	Irenéüs	steropé
clodové	Judéä	stéfanus
cyäné	Jannéüs	salomé
cybele	Ituréä	Tibériäs
Dozithéërs	Jéricho	Thezéne
doriléä	Léä	Tirrénus
dorotheä	Lilibéüs	Valérius
diöcesaréä	Meröé	Zagchéus
dindimé	Merobé	Zebedéüs.
Eufébiüs		

Dus vérré van de stomme óf vrouwelijke e én van de lange óf mannelijke e gesproken heb-
bende,

bende, zal hèt tijd wórden om ook iets van de opene óf zwaare è aan te tékenen. Dér opene óf zwaare è schrijve ik hèt geluid toe van de Fransche e in de woorden *très, chér, près*; maar voornaamelijk van die in de woorden: *il met, nous mettons*. Men oordeele óf de onderstaande woorden deesen klank niet aankondigen

Aanlèg	gezèl	lèst
aftrèk	gewènnen	lètten
afwèg	gedènken	lètter
afzèggen	grèppel	lètsef
belèg	gezwèl	mèlk
belèggen	hègt	mèst
bèngel	hèffen	mèt
bèllen	hèbben	nèb
bènggen	hègge	nèst
dèk	hèk, hèks	nètten
dènken	hèllen	omwèg
dèkken	hèlft	omtrèk
dèksel	hèllebaard	ontzèggen
doodbèd	hèlleveeg	onthèffen
doolwèg	hèt	ontstèllen
dwaalwèg	kèrk	ophèf
èbbe	kènnen	opstèl
èlft	kènnen	overlèg
èlve	klèmmen	pènning
èlft	kwèllen	rèdden
èffen	kwètsen	rèkken
èmmer	kètting	rèppen
èxodus	krèb	schèl
èxter	kwèlling	schèlm
fèl	kènnis	schènken
gewèld	lèbbig	schènkel
gewèst	lèkkaadje	schèppen

schèrmen	uittrèkken	wèdden
schètteren	uitstellen	wèg
snèb	uitlèg	wèlt
stèllen	uitwèg	wèlk
strèng	verdèk	wènk
tèllen	vertrèk	wèkken
tèlg	verzètten	wètten
tèlkens	verzèllen	zèngen
tèst	vèst	zwellen
tèmmen	verlètten	zwellen
tèllen	verzèngen	zwenken.
trèkken	wèb	

De vierde *e* die ik opgegeeven hebbe is de zeer opene *e* met een kapje, die, gelijk de *a* niet anders voorkomt dan in woorden die verkórt worden én daardoor de maatklank dér Dichtkunde bevóorderen, maakende men dus,

van	alréde	alreé
van	benéden	baneén
van	besteeden	besteén
van	besneeden	besneén
van	betreeden	betreén
van	deede	deé
van	édel	eél
van	ijdelhéden	ijdelheén
van	kleederen	kleéren
van	bieden	bién
van	lieden	lién
van	méde	meé
van	overreeden	overreén
van	rédenen	reén

van

van	roede	roé
van	treeden	treén
van	spoeden	spoén
van	vernéderen	verneéren
van	wéder	weér
van	wéderöm	weéröm
van	woeden	woén
van	zédén	zeén
van	néder	neér
van	léden	leér
van	téder	teér
van	gebieden	gebién
van	védél	veél
van	véder	veér.

Behalven de vier verschillende *és*, hiervooren afgehandeld, ontmoet ik nóg eene andere, die, uit hoofde van haar geluid, van alle de voorgaanden onderscheiden is. — Haar klank is zeer helder én ik wénschte in staat te zijn om dit zonder klanktéken kenbaar te maaken; eensdeels om het verwijt te ontgaan dat ik alles aan *accénten* onderwérpen wil, én ténderen om het geheugen van de jeugd niet te veel te bezwaaren. Dan, wíjl ik dit alles reeds in mijne groote *SPELKONST* gedaan én met bewijsen gestaafd hebbe, behoor ik mijzélve ook hierin gelijk te blijven. Ik zal dierhalve die heldere *e* met dén scherpen *accént* tékenen én vooraf waarschouwen dat dezelve in de onderstaande woorden zoo helder klinkt als de Fransche *e* in *Amen*, *examen* &c. — Men hoore zulks uit de volgende woorden;

Agaménnon
aanmérken

| afpérffen
| accés

| adrés
| apél

B 4

accént

accént	dwérg	hémd
acérgatis	dérde	hérbérg
bajonét	drék	hérffens
bankét	dértig	hérfft
lék	déftig	hérkomst
bélhamel	dérmaate	hélpen
bérg	déndermónde	hém, hén
bérkemeiër	dércetis	héndrik
besprék	dés	héngst
bélroos	elemént	instrumént
besték	elénde	inénting
bevél	énde	inwéndig
bélvedeer	énte	kabínét
béssus	énteren	kalés
binnewérk	érvén	kapél
bleekvéld	érwt	karpét
bassét	exémpele	kaférn
ballét	écht, égt	komprés
bérgamót	él, én	kérvén
blijspél	érgernis	kérspele
brés	félp	kérsfen
besmétten	flép	kérsdag
bénde	florét	kérsmis
bedérvén	fontanél	klérk
blankétsel	fondamént	konserf
cemént	firmamént	lancét
civét	géd	lampét
ciprés	gerécht	langét
cél	gesprék	lavéndel
couplét	gréppel	langwérpig
decémber	gék	legénde
drémpel	gékkernije	lénde
dreigemént	gésp	lékker
drogét	grénzen	lél, lés.
dénneboom	hakmés	messen

mariónét

mariönét
 ménsch
 mérselen
 modél
 morél
 muskét
 mandemént
 mezentíus
 nék
 nét
 nier-vét
 noodwéndig
 novémber
 onrécht
 oogmérk
 opgéld
 overspél
 overstélpen
 oprécht
 omvér
 parlemént
 patént
 pékbroek
 parkemént
 pérk
 pérs
 pérzik
 pést
 plégt
 plégtig
 plék
 probénde
 pótgeld
 pótschérv
 prént

prinsés
 profés
 pén
 péns
 pistolét
 rakét
 récht
 régt
 regént
 regiment
 rénbaan
 rénte
 rést
 salét
 saijét
 scépter
 schandvlék
 schérts
 schéts
 schérp
 schouwspél
 sék
 sérvét
 séxe
 signét
 slagvéld
 slék
 slémp
 smét
 spélte
 spérwer
 stémpel
 stérvte
 spinét
 spéld

succés
 spék
 septémber
 schénnen
 student
 slégt
 slét
 rékst, téxt
 téstament
 tén
 tér
 térmijn
 témpel
 térgen
 uitsték
 uitwéndig
 uitwérpen
 vél
 véld
 véndel
 vénster
 verdérv
 vérw
 violét
 vét
 vignét
 vlégt
 vlék
 vlérk
 vlés
 voorrécht
 voorwérp
 vrémd
 vérdér
 vérré

vél	wérv	zéldeu
végten	wén	zélzzaam
vérsch	wéntelen	zélfs
wél	wérpen	zénden
wéldaad	wérpspies	zéndbriev
wélkom	wijnbérg	zéndeling
wénsch	ijferwérk	zwérk
wérk	ijskélder	zwérm
wérvel	ijjs-stélten	zwérvén
wérvén	zee-gevégt	zwétfen.

Mogelijk zijn 'er meér woorden in wélken de *e* zulk een schél geluid heeft; dóch de bovenstaanden oordeel ik genoeg om de anderen te doen naspeuren én ontdekken. — Ik kan mij in uitgezógte redeneeringen omtrént de nuttigheid dér *accénten* in bovengemelde woorden, mét de Jeugd, niet inlaaten. Een oordeelkundig Taalbeöeffenaar, zal dezélven, oordeelt hij slégt onpartijdig, tén minsten niet geheel verwérpen. — Deese helderklinkende *e* mét dén schérpen *accént* getékend, is genoeg te onderscheiden van de mannelijke *é* in *téken*, *zégel* &c. Vermits de laatste, óf eene *syllabe* begint óf dezélve sluit óf ook zélfs eene *syllabe* maakt. De eerste intégendeel wórdt altijd midden in eene *syllabe* én wél tuschen twee *consonanten* in gevonden. Gelijk uit de aangetoogen woorden blijkbaar is. —

Nu zal ik, gelijk bij de *a*, ook eenige woorden laten volgen, inwélken de *e* mét twee stippen moet getékend wórdén, om aan te toonen dat zij niet aan de onmiddelijk voorgaande, maar aan de naastvólgende lettergreep behoort, óf dat zij, op zigzélve eene *syllabe* maakt. — Als blijkt uit:

lijén

lijën	gabriel	verscheiën
letterbijën	draaiërijën	breiën
lèkkernijën	Jaagerijën	boeiën
kruidërijën	Israëlieten	stoeiën
waaiën	Italiën	léliën
israël	Ibëriën	fiëterijën
poëfijë	paiën	lotërijën
poët	getijën	bloëtën
schilderijën	zaaiën	groeïën
maaiën	verëeuwigen	gedijën
ontëeren	verëeren	geëerde
arabiën	wijën	onëdel
ceremoniën	inënten	fibëriën
kuiperijën	Emanuël	lliriën
valeiën	Landerijën	filëfiën
abiëzer	Traciër	uriël
Idumëer	Daniël	gamaliël
schreïën	rijën	rooverijën
weiën	spreiën	schalmijën

Dus lange hebben we ons met de enkele *e* opgehouden én haar onderscheiden én uitgestrekt gebruik aangetoond. 't Zal tijd worden om te onderzoeken óf men de *e* ook verdubbeld gebruikt. Zoo ja! in welke woorden?

Men moet de dubbele *ee* schrijven in de volgende woorden:

eed	eer	kees
eedgenoot	feest	keet
eedgespan	geer, geef	reeks
eelt	heester	steel
eend	keer.	teelt

Voor-

Vooräl moet men in aanmêrking neemen dat een woord 't wêlk in hêt éénvouwdige getal mêt twee *ee's* geschreeven wôrdt, die zêlfde twee *ee's* in hêt meervouwdige getal behouden moet ; om dezêlfde rêdenen als die wêlken wij bij de *a* aangevoerd hebben én wêlken wij hierônder mêt bewijsen zullen staaven. — Die woorden zijn :

seen

eed	eeden	keer	keeren
eer	eeren	keet	keeten
keep	keepen	kleed	kleeden
geer	geeren	leek	leeken
keel	keelen	neep	neepen
peet	peeten	reep	reepen
penfeel	pénseelen	reet	reeten
reev	reeven	scheer	scheeren
ik eet'	wij eeten	steen	steen
ik teer'	wij tēeren	veer	veeren
ik zweer'	wij zweeren	ik leer'	wij leeren
neet	neeten	steeg	steegen
neev	neeven	ik steek'	wij steeken
peer	peeren	ik teem'	zij teemen
pees	peesen	week	weeken
ik smeer'	wij smeeren	ik ween'	zij weenen
	<i>treedden</i>	<i>streevel</i>	
		<i>o'weegen</i>	

Tégen deese mijne stelling schrijven veele andersints niet onkundige Taalbeoëffenaars, mêt eene *e*: *ene, benen, stenen, wij leven, wij eten, begeren, &c.* latende dus uit hêt meervouwd eene *e*, die in hêt eenvouwd volstrekt weesen moet én zonder wêlke de énkelvouwdige woorden geheel onverstaanbaar zijn. De noodzaaklijkheid deeser

deesen verdubbeling van de *e* zal nóg nader blijken uit de onderstaande voorbeelden:

„ Men zal de krijgsmagt op een goed getal *schépen*, *inscheeden*. *Schépen* is hier het meervoud van *schip* én wordt van sommigen ook met twee *ee* geschreeven.

„ Daar *gebreeken* óf *ontbreeken* aan hém geene *gebréken*.

„ 't Is noodeloos te *beveelen* als men de *bevélen* niet na komt.

„ De bestraatte *wégen* zijn hard én de steenen die 'er leggen *weegen* zwaar.

„ Ik *bekén* dat die *beeken* zuiver water hebben.

„ Hét slégte *wéeder* komt geduurig *wéder*.

„ 't Was een groote *zégen* van Gód dat hij die *zeegen* behaalde.

„ In *zéven* dagen moet gij dat meel *zeeven*, (ziften.)

„ Den geenen die *bédelen* moet men *bedeelen*.

„ Hij begint zig te *béteren* én is *béfig* om mijn Schip te *beteeren*.

„ 't Is *béter* zig te *bekeeren* dan geduurig te *békeren*.

„ 't Woord *békeren* én *bekeeren*

„ Hoeveel verschilt hèt in dér daad

„ Een ieder wil hèt *eerste* leeren

„ Hèt *laatste* wordt van elk gehaat.

„ De dubble *ee* dient om te spéllen *zweemen*.

„ Opdat men niet van *zwemen* *zwem* zou neemen;

„ Tót

„ Tot *stoelen*, *beele* (om niet door *stelen*, *stel*;
„ Te doen verstaan, noch ook van *bele*, *bel*.)

Uit alle deese voorbeelden, dunkt mij, moet de volstrekte noodzaaklijkheid én nuttigheid dezer naauwkeurig onderscheidene schrijfwijze, tén overvloede, blijken; én kan, mijns bedunkens, geene tégenpraak lijden. —

De twee *ee's* die men gezien heeft van zoo veel nuttigheids te zijn, moeten somtijds met *accénten* getékend worden, vooréerst in zulke woorden die als hét waare eene éénheid óf eene naauwe verééniging aanduiden, als blijkt uit de volgende.

één (getal)	agtereén	veréénen
aanéén	éénen stap	éénsgezind
vanéén	iederéén	éénfluidende
metéén	veréénigen	éénstemmig
alleénijk	onéénigheid	deése én géene.
bijéén		

Ook vindt men bij den taalkundigen Heer TEN KATE aangetékend dat men de twee *ee* met *accénten* moet tékenen in zulke woorden waarin men bijna onverschillig de *ei* óf de *ie* gebruiken kan, én onder die woorden telt hij de volgende:

alleén	deél	alééns
béér	deémster	évenééns
bééft	ééke	ééft
bléék	éélbot	gcén
brééd	éénzaam	gééft
deég	onééns,	gehéél

ge-

geméén	méést	véég
gerééd	rééd	véém
gewéér	réén	véér, vier
héél	réép	vléésch
héémraad	schééf	wéédte
kéél	fléék	wéédäsch
kéén	fléép	wéék
klééd	sméénte	wrééd
kléén	stéén	zéép
kréét	tééms	zwéém
lééd	téén	zwéép
léém	téér	zwéét.
léést		

Vervólgens zégt hij dat ook deese harde lange dubbele ee gevonden wórdt in de woorden die op *eu* én *euw* dén nadruk hebben, als:

ééuw	mééuwen	schrééuw
gééuwen	prééuwen	flééuw
lééuw	rééuwen	fnééuw
lééuwaarden	rééuwisch	sprééuw
lééuwrik	rééuwfel	zééuw.
mééuw		

Hij gaat voort én zégt, dat men ook die éé schrijven móet, in de woorden die dén uitgang hebben in *eel*, als:

abéél	fardeél	gravéél
barbéél	fascéél	grenéelen
békkenéél	fernéél	hastéél
bórdéél	flambéél	houwéél
brandereél	fluwéél	juwéél
fakkéél	garéél	kaméél

kan-

kandéél	kuffenéél	respéél
kanéél	lampréél	rondéél
kantéél	makréél	rosséél
kapitéél	martéél	fchandéél
karbéél	navéél	ftapéél
krabbéél	pannéél	taferéél
karbéélsteen	parcéél	toonéél
kardéél	penséél	tórnéél
karéél	pijzéél	tórréél
kartéél	plattéél	tórféél
kaftéél	priéél	trouwéél
krakkéél	razéél	zuuréél.

Eindelijk, om de verhandeling over het gebruik der Vokaale *e* te besluiten, mérk, ik nóg aan, dat de *e* dikwils uitgelaaten wordt, in woorden die men een Lettergreep wil verkórtten, tén einde de maatklank dér Dichtkunde te bevórdereu. Zoo maakt men bij-voorbeeld

van	wakkere	wakk're
van	zuivere	zuiv're
van	fchilderen	fchild'ren
van	tafereel	taf'reel
van	vriendelijk	vriend'lijk
van	tréffelijk	tréff'lijk
van	tédere	téd're
van	lóffelijk	loff'lijk
van	oeffening	oeff'ning
van	ijverig	ijv'rig
van	góddelijk	gódd'lijk
van	dichteren	dicht'ren
van	wandelen	wand'len
van	fchranderen	fchrand'ren.

van

van	wapenen	wap'nen
van	zegenen	zég'nen
van	redenen	red'nen
van	édelen	éd'len
van	sneuelen	sneuv'len
van	ouderen	oud'ren
van	ridderen	ridd'ren
van	purperen	purp'ren
van	schuldeloos	schuld'loos
van	overig	ov'rig
van	wisselen	wiss'len
van	ijdele	ijd'le
van	toomeloos	toom'loos
van	wrévelig	wrév'lig.

De uitlating van die *è* toont men aan door een *apostroof* ('), gelijk hierboven te zien is. Veelelen ondertuschen schrijven én verkórten die woorden zonder *apostroof*, op deese wijze, *banden*, *gruwlen*, *schaamle*, *zilvren*, *dapprè*, *foltring*, &c. —

i.

Bij de verhandeling van de *á* én *e* hebben we eerst beweesen dat zij, als vokaalen, het vermogen hebben, om van zigzélve, zonder hulpe van eene andere vokaal, niet alléén een klank te geeven, maar ook om eene syllabe te maaken. Dit moeten we nu ook omtrént de *i* tragten te bewijsen.

De *i* klinkt op zigzélve, zonder dén bijstand van eene andere vokaal in de vólgende woorden:

ib	in	til	bits	gints	winst
id	pin	bid	dik	grim	mik
if	pis	big	dic	wild	min
ig	pic	bik	git	wilt	zin
mist	wip	bind	vink	kir	zit
pik	kir	ving	wigt	kift	gebit
pil	list	wik	wil	kit	gelid
ik	lit	wind	gigt	kind	spin
bil	pil	wint	ging	wift	fchim.
fim	tik				

In alle deese woordjes heeft de *i* een zeer helder geluid, gelijk zij dit zélfde geluid ook heeft in meer andere woorden, van wèlken ik eenigen hierónder zal laten vólgen, om hèt Spélvermogen van min-gevórdérde Jongelingen daardoor te oeffenen. Dezélven zijn:

indrang	inzwelgen	gemaalin
indruk	inzuigen	gezèllin
ingang	inzuipen	strijderin
ingewand	inädemen	besluiterin
inham	inprénten	verleiderin
inhoud	inpróppen	rèchterin
inkeer	inénten	bekènnèrin
inkoop	invórdèren	Apóstèlin
inkt	inkrimpen	Minnaarin
inlèg	Heilanden	Hértinne
inloop	Tirannin	Godinne
intógt	Burgerin	Toverin
inval	herautin	Mannin
inzien	schènkèrin	profeetin
inzigt	vaderin	priesterin.

De *i* maakt op zigzélve eene syllabe óf lètter-greep in de woorden :

ipe	isabél	ibola
ibar	italiën	iburg
ida	ivoor	idria
ipecras	ibanits	idro
ipenboom	ibériën	ihór
iriäs	iberus	ila

In deese woorden heeft de *i* een verlengden klank én moet met eenigen nadruk uitgesproken worden. — Vooräl zal dit plaats hebben in de woorden die ik hierönder zal laten volgen, én in welken ik de *i* met eenen accént zal tékenen, uit hoofde dat de nadruk dés woords op die *syllabe* valt in welke de *i* gevonden wordt; als blijkt uit

Alcínoüs	Calliöpé	Lavíniä
Antípas	Cíneäs	malíko
algíne	Diäníre	míniäs
antípater	Euníce	nehemiäs
antígonus	Eurístenes	orígenes
auranítis	Epífanus	píali
ananíäs	Epíren	priämus
akíba	Fabrícíüs	Semíramís
alcímedon	Fenícíën	Sibírtius
agríppa	gabíniüs	Trachonítis
antíochus	gaulanítis	virgíniüs
antípatris	hippolíte	tiberínus
assíriën	íbrafm	Zachariäs
arícíä	kamíthus	Zedekíäs.
bereníce	Leóníce	

De *i* moet men, gelijk de *a é n e*, somtijds met twee stippen tékenen, om aan te toonen dat zij niet aan de onmiddelijk voorgaande, maar aan de vólgende Lettergreep behoort óf dat zij opzizélve eene syllabe maakt. Têr bevêstigingê hiervan strêkken de vólgende woorden:

voorin	Egoïsten
agterin	amafai
waarin	abihai
daarin	Imnaïten
hierin	Sammaï
hêrinneren	jeïreâm
vooringenomen	athai
bêtsaïda	ptolamaï's
éfraïm	Zebedéi
Mitfraïm	haggai
talmaï	voorinneemen
oninneembaar	Efraïmiten
sinai	hêrinnering
abigaïl	Oostindiën
bênisraël	Westindiën
oostindische	têr zijdenin
wêstindische	vleijingen
bovenin	vloeijingen
onderin	maaijingen
tuschenin	groeiingen
middenin	zaaijingen
hêrinnering	strooijing
ibraïm	gooijing
Oostindischvaarder	vleijing.

De *i* wordt in de spelling wêléens verwisseld met *e*, zonder dat de woorden daardoor hunne eigen-

eigenaartige betekenis verliezen. Zoo schrijft men onverschillig

pin		pén		hinne		hénne
smilten		sméltén		schil		schél

' Hierbij kunnen wij het voor 't tegenwoordige met de *i* laten én overgaan tot de

O.

Die ik een drieërleiën klank toeëigene, als:
1. Open én lang, in de volgende woorden:

zomer		overkomt		overtógt
hoven		overlast		overtoom
lover		overleer		overvaart
govert		overig		overval
open		overloon		overvloed
zode		overloop		overwigt
over		overmoed		overwint
overdragt		overschót		overzijde
overgang		overslag		pover
overgaav		overspél		toveren
overhand		overste		toveraar,
overhoofd		overtal		

2. Heeft de *o* een helderen tévens én kórten klank én tér aanduidinge van dat geluid téken ik dezélfven met eenen *accént*, op de volgende wijze.

stof		tógt		hértóg
óffer		agterdógt		oorlóg
kóffer		dróg		nóg

zóg
 tróg
 gedrógt
 uittógt
 bórgtógt
 ftók
 ókker
 blók
 schók
 hók
 kók
 kólder
 rók
 zók
 pók
 jók
 jókken
 lókäas
 lókken
 pókken
 pól
 fnól
 tól
 ról
 vólgen
 rólle
 dról
 hól
 zólder
 bezólding
 mól
 arnóld
 jól
 tólk
 hólland

vólk
 dólk
 gról
 knól
 lóllepót
 kóp
 dóp
 ftóppel
 dróppel
 kóppel
 klóp
 móp
 próp
 fóp
 bórl
 bórd
 kórl
 ftórm
 kórv
 górdijn
 bórst
 zórg
 vórlch
 vórst
 dórst
 dórscht
 mórgen
 wórden
 górdel
 órgel
 knór
 lór
 kórk
 mórsfen
 tórtel

vórm
 wórm
 zórgen
 ós
 trós
 lós
 blós
 rós
 kóster
 kóftvrij
 kóftem
 kóft
 lósgéld
 kót
 lót
 mótt
 rót
 schót
 flót
 vlót
 fpót
 ftrot
 pót
 sprót
 tól
 ótter
 fpóttter
 lór
 hóv
 gróv
 móttten
 póttten
 spróttten
 zóttin.

3 Heeft de *o* een dof geluid in de woorden die hierönder volgen én inwèlken dezélve mèt geen klanktéken behoëvt gemérkt te wórdén.

bobbel	honger	kommer
knobbel	lommer	grommelen
dof	nommer	mommelen
doffer	mommen	gonzen
schoft	nonnen	bonzen
schoffel	omheren	krommen
troffel	ponden	donder
blom	ronde	zonder
brom	ftond	wonderen
dom	tonnen	vondel
drom	vondeling	tondel
édom	wond	zonder
frons	zonde	donker
gom	zondaar	lonken
hom	dommelen	vonken
kom	hommelen	bonken
hommel	trommelen	schonken
homp	rommelen	gezonken.
hond		

Ziedaar de drie onderscheiden klanken der *o*, aangeweesen én om daartoe een spreekend bewijs bij te brèngen zal ik hèt vólgende vaers hierönder zètten,

- „ De Neêrduitsche *o* heeft drieërlej geluid.
- „ De zwaarste munt in *bode* én *oven* uit :
- „ De dofte in *bot*, *mond*, *wolk* én *stoffen* :
- „ De schelste wordt zeer blijkbaar aangetroffen

- „ In *Gód*, *Bót*, *Vólk*, getekend als men ziet.
 „ Want *bot* op *zót*, zegt *PELS*, rijmt gantschlik
 niet.
 „ En 't zijn voorwaar wél éselägtige ooren,
 „ Die 't onderscheid van *Bot* én *Bót* niet hoo-
 ren.

Er zijn meêr gevallen in wêlken men verplicht is om de *o* mèt eenen *accént* te tékenen én wél voornaamelijk in de onderstaande wórdén, in wêlken de nadruk van 't woord op de *o* valt, als:

Areópagus	Hermógenes	Sócrates
Bóali	Hippólitus	Theófanés
Diótréfes	Neóptólemus	Timótheüs
Díone	Nikópolis	Tróje
Dóris	Peróne	Zenóbia
Dióspolis	Skytópolis	

Men moet de *o*, gelijk de *a*, *e* én *i*, mèt twé stippen tékenen, in de vólgende én dergelijke woorden:

Kliö	rondöm	geöorlóvt
alöm	aâlöjd	beoeffenen
faraö	patriöt	scipiö
Diönisiüs	schórpiöen	veröordeelen
slagörde	voorönder	veröveren
milliöen	agterönder	onöntbeerlijk
onöverwinnelijk	calliöpé	onöverkoom'lijk
veröntwaerdigen	beöogen	waaröm
verönächtfaamen	beöordeelen	waarönder.
veröntreinigen		

Om dén Liefhèbberen onzer Taale, die mogelijk hunne oogen eens over dit Wèrkje zullen laaten gaan, te toonen dat ik de Jeugd mèt geene spitsvinnige lètterklooverijèn ophoude, zal ik hier eenige voorbeelden bijbrèngen, die bewijfen zullen dat hèt van geen gering belang is, de lange én kórte enkele o te kunnen onderscheiden, én dat 't ménigmaal een geheel anderen zin aan sommige woorden geeft, wanneer ze mèt de eené óf mèt de andere o geschreeven wórden ———
Men lètte tén dien einde op hèt vólgende.

Ik zal u *onderhouden*, van allen nooddruct voorzien.

Zij zullen hém wél *ónderhouden*, in onderdrukking' houden.

Ik zal dat *onderstaan*, onderzoeken, navraagèn.

Ik wil daar niet *ónderstaan*, 't mogt mij op 't hoofd vallen.

Zij *onderkruipen*, benadeelen malkander.

Hij wilde op zijn knièn daar *ónder-kruipen*.

Men zal hém wél *ónderbaalen*, agterhaalen.

Hij wilde daar een streep *ónderbaalen*.

Ik zal dat eens *overlèggen*, beraadslagen

Gij moet hèt van die bank op de andere *óverlèggen*. Gij moet 'er een doek *óverlèggen*.

Ik zal dien brief in mijn gedagten eens *óverlópen*.

Gij moet daar mèt uw voeten niet *óverloopen*,

Wat zal mij nóg *óverkómen*, gebeuren?

Hoe zal ik die sloot *óverkomen*.

Hij heeft mijn bevéi *óvertréeden*.

Ik kan daar niet *óvertreeden*, niet overheen stappen.

Men zal die zaak moeten *overwéégen*.

Gij moet mij niet *óverweegen*, niet te veel gewigts geeven.

Wij zullen dén vijánd wél *overwinnen*.

Zij zullen 'er niet veel bij *óverwinnen*, niet veel voordeels bij behaalen.

't Is waar alle deese dingen leert men ongevoelig door opvoeding, maar men leert ze ook zonder 'er réde van te weeten. — Hieróm heb ik 't hier opgegeeven zoo als 't van dén grooten TEN KATE geleerd wórdt én in dén aart van die woorden gegrond is. — Laatenwe nu van de enkele o aftappen én overgaan tót de verdubbelde oo, die men zonder de minste bedénking schrijven moet in de woorden

afloop	doelhóv	hoog
amptgenoot	doop	voor
antwoord	doorloop	door
betoog	droom	noot
brood	échtgenoot	hoon
loon	fióol	boon
nood	galjoot	zoon
dieplood	hoop	throom
disselboom	verkoop	toorn
doodbaar	stroop	toon
doovpót	hoor	koopen.
doorn	stroom	<i>koamen</i>

Een woord dat in 't ènkelvouwd mèt twee oo's geschreeven wórdt, moet die twee oo's ook in het meérvouwd behouden, gelijk dit bij de aa én ee reeds is getoond. — Men schrijve dan

boom

boom	boomen
droom	droomen
stroom	stroomen
brood	brooden
ik betoog'	wij betoogen
ik beëog'	wij beëogen
ik loop'	wij loopen
ik verkoop'	wij verkoopen
ik hoop'	wij hoopen
ik beloon'	wij beloonen
<i>ik geloof</i>	
zoom	zoomen
ik hoon	wij hoonen
Jood	Jooden
zoon	zoonen
oog	oogen
boor	booren
ik aanhoor'	wij aanhooren
ik bekoor'	wij bekooren
een loot	looten
een noot	nooten.

Loot mèt twee *oo*, betékenende een *takje*, een *spruitje*, schrijvt men *looten* in het meêrvouwd, tér onderscheidinge van *Loten* wier enkelvoud is *Lót*, zijnde zoo veel als *geluk*, *zegen*, *prijs*. Zoo zegt men: *ik heb een lot (prijs) getrokken, op de vier loten die ik, in de Loterije, gekógt hadde.*

De sloten (*Kasteelen*) waren omringd mèt sloo-
ten (*gragten*).

De

- „ De dubble oo (om niet van *poten*, *pót*)
 „ Te doen verstaan, noch ook van *goten*, *gót*)
 „ Dient om 't meêrvouwd van *poot* te spèllen
pooten.
 „ Van *gieten*, *goot* te schrijven én *gegooten*.

De twee oo's moeten ook somtijds met *accénten* getékend worden, om dén nadruk van die woorden, waarin de dubble oo lang moet uitgesproken worden, aan te toonen. Dit zal blijken uit de woorden die ik hierónder op het gezag van TEN KATE zal laten volgen.

altóós	hóóg	lóóg
antwóórd	hóógtijd	lóók
blóót	hóón	lóón
bóóg	hóóp	lóóp
bóón	jóól	toelóóp
bóór	kleinóód	buiklóóp
bóót	klóóster	lóós
bóótsman	klóót	móór
bróód	knóóp	nóód
dóód	kóón	óódmoed
dóóp	kóóp	óóg
dóór	króós	óók
dóós	króóft	óóm
dóóv	lóó	óór
dréém, <i>mooy</i>	eeklóó	óórbaar
gelóóv	venlóó	óórdeel
góór	tongerlóó	óórkond
gróót	lóóf	óórlóf
hóófd	lóófwérk	óórlóg

óór-

óórsprong	tóóm	vóós
óóft	tóón	vróón
póót	tóós	wóórd
róód	trefóór	zóóm
flóót	tróóft	zóór. —
flróóm		
<i>laant</i>		

Er is ook een groot onderscheid in woorden die met de dubbeld getékende óf met de dubbeld ongetékende oo geschreeven wóorden: Ik zal ze hier tégenóver malkander opgeeven.

<i>Bóóg</i> , schietbóóg	<i>Boog</i> , van Buigen.
<i>Dróóp</i> , vallende dróp-pel.	<i>Dróóp</i> , van Druipen.
<i>Genóót</i> , speelgenóót.	<i>Genoot</i> , van Genieten.
<i>Bóót</i> , schuit.	<i>Bood</i> , van Bieden.
<i>Lóóg</i> , schuurwater	<i>Loog</i> , van Liegen.
<i>Lóók</i> , huislóók.	<i>Look</i> , van Luiken.
<i>Plóós</i> , schil van een boom'.	<i>Ploos</i> , van Pluisen
<i>Róók</i> , van dén schoorsteen'.	<i>Rook</i> , van Ruiken.
<i>Schóóv</i> , koorn-bondel.	<i>Schoov</i> , van schuiven.
<i>Schóól</i> , ovengaffel.	<i>School</i> , van schuilen.
<i>Schóót</i> , boefem, midden.	<i>Schoot</i> , van schieten.
<i>Slóóp</i> van een kuffen.	<i>Sloop</i> , van sluipen.
<i>Slóót</i> , gragt, of graft.	<i>Sloot</i> van sluiten
<i>Tóóg</i> , betóóg, vertóóg	<i>Toog</i> , van Tuigen, trék-kèn
<i>Zóóg</i> , zóg, zoogse'.	<i>Zoog</i> , van Zuigen.
<i>Zóóp</i> , waterputting, teug.	<i>Zoop</i> , van Zuipen.

Zoo

Zoo ook in *baavenlóós*, *bloedelóós*, *bulpelóós*, *zeillóós*, *beillóós*, *breidellóós*, én in alle de woorden die eene berooving te kennen geeven. *Lóós*, valsch, doortrapt. *Lóós*, schrander om zijne schade te zerhoeden. —

Kóól, tuingewas, bloem-
kóól.

Nóót, een boomvrugt.

Hóóp, stapel. ménigte.

Bóóm, eikenbóóm.

Róóv, diefstal, buit.

Kool, van 't vuur, turv-
kool.

Nood, gevaar, zwaar-
righeid.

Hoop, verwagtinge.

Boóm, bodem.

Roov, kórst op een
zweer. —

Men schrijft ook met onderscheid.

Jan is zijn vóórnaam.

*Ik bou niet van voor-
zèggen.*

*Hij woont bij een voor-
naam Heer.*

*Gij moet 't bém vóór-
zèggen.*

Men moet ook de *oó*, éven gelijk de *áá* én *eë* dikwils met een kapje tékenen, om daardoor aan te duiden dat hèt woord een Lettergreep verkórt is; dus maakt men

van | dooden | doón

van | geboden | geboón

van | blode | bló

van | goden | goón

van | noode | noó

van | zode | Zó óf Zoó

En hierméde willen wij de verhandeling over hèt gebruik dér *o* besluiten, én overgaan tót de vokaal

U.

De *u* geeft een klank van zigzélve én maakt eene syllabe in de woorden

u

u	uwen - wégen	ufedom
uwe	uriäs	ufo
uwer	ubes	uberlingen
uwes	ureterp	uchtend
uma	ubeda	nugter
uwen	ulaburg	nuttig
ulieden	ufingen	

In alle de boventtaande, behalve in de drie laatste woorden wordt de *u* lang uitgesproken, omdat zij daarin op zigzélve een Lettergreep maakt. Zij wordt intégendeel kórt uitgesproken in de woorden

dubbel	rug	ful	knuppel
duffel	put	fullen	putten
truffel	bluffchen	vullen	zullen
brug	druk	bullen	huppelen
fnug	kruk	vlug	dunnen
fussen	krul	dutten	durven
fnuf	dul	dun	fchurft
mug	drup	kunne	stutten.
plug	fchutten	druppel	

De *u* moet men verdubbelen in de volgende woorden :

fchuur	fchuuren	ik vuur'	wij vuuren
muur	muuren	ik verduur'	wij verduuren
luur	luuren	ik huur'	wij huuren
kuur	kuuren	ik fchuur'	wij fchuuren
vuur	vuuren	ik bemuur'	wij bemuuren
uur	uuren.	ik verhuur'	wij verhuuren

De *u* moet men, gelijk de *a e i én o*, met twé stippen tékenen, wanneer zij agter een andere *vokaal* óf agter een *confanant*, een lettergreep begint. Als in:

waaruit

waaruit	ontuitspreek'lijk	Eufébiüs
daaruit	Epifaniüs	vooruit
Alcinoüs	Befantiüm	Pompéüs
Virgiliüs	Gabiniüs	Déciüs
Auréliüs	vrijuit	Palladiüm
Mariüs	ronduit	ontuitvoer'lijk.
ontuitspreekbaar	agteruit	

Veelen schrijven *uyt* voor *uit*. 't Eerste deugt niet. 't Laatste moet men volgen.

Daar is 'er ook, die *duur*, *muur*, met *ue* schrijven, *duer*, *muer*; éven als *daer*, *maer* met *ae*, in plaats van *daar*, *maar*. — Wij hebben getoond dat men altijd met *aa*, *ee*, *oo* én *uu* schrijven moet én dit wordt in mijne andere Werken met getuigenissen van de beste Taals-mannen bevestigd. Met *eu* schrijft men *deugd*, *vreugd*.

De *eu* heeft bij ons de plaats ingenomen van dèr ouden zagte *o* óf *oo*. Zoo schrijft men

Leugen		Logen		leuse		loose
meulen	voor	molen		speuren	voor	sporen
neute		nootte		veulen		voolen

fleuve		floove, flove,
fteuren	voor	stooren,
keufelen		kofelen.

Deese woorden worden onderschillig gebruikt. Ik zou ze dus gebruiken: *Leugen*, *molen*, *nootte*, *leuse*, *opspeuren*, *veulen*, *floove*, *fleuren*, *keufelen*. — Sommigen worden alléén bij 't gemeen gehoord, als: *wewenen*, *beuning*, *zeun*, *greuning*, *keuning*, *zeumer*, *geweunte*; voor *wonen*,
bo-

bonig, zoon, groningen, koning, zomer, gewobrtte. — De vólgenden kán men zonder aanstoot hooren:

teuge	heugen	reutelen
leuteren	gear	leure
kreuken	heuvel	peuteren
breuke	jeuken	preutelen
deugen	kneuteren	reuke
deure	keuken	reufel
keure	spreuken	scheure
vleugel	keuvel	teuteren. —
dreunen		

Nu zal ik nóg eenige woorden, onder deesse Letter behoorende, om te spellen, opgeeven,

uitbreeken	uitrusten	uitwijfen
uitdoen	uitslag	uitwinnen
uitdrukken	uitspannen	uiterlijkheden
uiterlijk	uitsteeken	uitverkoorenen
uitgeleesen	uittrekken	uitwendigheden
uitleggen	uitvallen	uitzinnigheden
uitkomst	uitvlugt	uurwérkraderen
uitlegger	uitvaart	uitmèrgelen
uitlekken	uitvoeren	uitbóttingen.
uitemaken		

Y.

Wij zullen ons hier niet ophouden om hêt gebruik dër *ij* boven dat dër *y* te staaven. Dit is tén overvloede in mijne andere werken gedaan én die lust heeft de rédenen daarvan te weeten, mag hêt daar nazoeken Ten bewijse dat men

D **haaf**

haar voor een vokaal hebbe te erkennen, dient: 1. dat zij klinkt op zigzelve, in de volgende woorden.

Bedijden	knijpen	rijffelen
bedrijven	krijgen	schijnen
belijden	krijten	schrijden
benijden	kwijnen	schrijven
bedijken	kwijten	slijpen
beklijven	lijden	slijten
beslijken	lijken	smijten
bezwijmen	lijmen	snijden
bevljigtigen	lijnen	spijten
bijten	lijsten	spijgen
blijken	mijden	spijten
blijven	mijgen	stijgen
cijfferen	mijten	stijven
Dijen	mijmeren	strijden
drijten	mijnen	strijken
drijven	nijgen	smijdigen
frijten	nijpen	spijfen
gelijken	onderwijfen	trijffelen
gerijven	ontbijten	twijffelen
grijnen	ontlijven	twijgen
grijpen	ondermijnen	twijnen
gljfteren	overlijden	tijen
grijfen	prijfen	verlijden
gijfelen	pijnen	verdwijnen
hijgen	rijden	verwijfen
hijschen	rijgen	vrijden
hijliken	rijten	vrijen
kastijden	rijven	verwijden
kijken	rijfen	verlijmen
kijven	rijmen	verwijderen
krijfchen	rijpen	verijdelen

ver-

verbrijfelen	vlijën	wrijven
verblijden	vlijmen	zijgen
verfijnen	wijken	zwijgen
verrijken	wijten	zwijken
verbijsteren	wijfen	zwijmen
verwijlen	wijden	zijpen
verwijven	wijchelen	zwijmelen
verijlen	wijpelen	zwijnen.
vijlen		

2. Maakt zij een *syllabe* in de volgende woorden :

ijdel	ijken	ijver
ijdelheid	ijseren	ijverzugt
ijder	ijsendoorn	ijsendijk
ijfer	ijdelheden	hoev-ijfer
ijferwérk	ij-stroom	ijverig
ijfersmid	ijfen	ijverende
het ij	ijfelen	ijveraar
ij-stad	ijfer-kruid	ijker

De *ij* moet ook geschreeven worden in de, van de bovenstaande wérkwoorden, afgeleide woorden : als

ij accijs	gijsken	grijn
blijde	dofijn	grijns
blijk	drijven	gij
brij	dwijl	hij
bij	flereçijn	hijcken
bijbel	francijn	klij
bijl	fijn	knijf
çijns	gelijk	krijc
çijs	getij	kwijl

D 2

kijk.

kijkgat	pijsel	tijtel
kijn-boom	pijper	vrij
kijfelsteen	rijn	vijt
lijn	rijnsburg	vijver
lijft	rijk	vijfel
lijften	rijkdom	vlijm
lijv	rijm	vijl, vijg
lijm	rijp	wij
mij	rijs	wijk
mijl	spijker	wijffel
mijn	spijs	wijle
mijter	slijk	wijn
nijd	slijm	wijting
nijp-tang	strijd	wijdte
onvrij	stijl	ijk
partij	slijpsteen	ijl
pladdijs	terwijl	ijffel
plij	termijn	ijs
prij	trijn	ijffelijk
prijs	trijp	zwijn
pijl	tijd	zij
pijn	tijm	zijde
pijp	tijk	zijne.

Daar zijn meêr woorden van deese én dergelij-ke soorte; dóch 't is onmogelijk om ze allen op te geeven. Door hêt leesen van goede boeken kan men dit leeren én hêt vervólg van dit stukje zal 'er nóg stóffe toe geeven.

De *ij* moet ook geschreeven wórdén in de vól-gende uitheemsche óf vreemde naamen én woor-den: die ik hier niet plaats tót een voorbeeld van naarvólging; maar tót eene dubbele nuttig-heid voor dén Leerling. *Voorêerst*, om ze wél te leeren spélleén, leesen én uitspreeken. Tén
twé-

twéden, om ze naar dén eifch' te kunnen fchrijven, wanneer ze hém voorkomen. 't Welk niet miffen kan te gefchieden; daar veelen nóg zoo zeér met vreemde naamen, én woorden ingenomen zijn, datz' 'er niet alléén hunne fchriften, maar zélfs hunne gemeenzaame gefprekkèn méde ontçieren. — Onder de vólgenden zijn 'er nóg tans veelen die bij ons, hun poorter-récht verkreegen hebben. —

armefijn
armijne
artikel
antijk
bagijn
baldewijn
bandijc
camijn
cappelijne
carlijne
carbijne
carmofijn
caffijne
chirurgijn
coketrijs
colijk
clemijn - fteen
confijt
çijffer
dijle
fluwijn
górdijn
gijsbert
heremijt
hèrmelijc

jasmijn
konijn
levijn
lijfland
lubijn
medicijn
magafijn
mijt
mufijk
nijl
olijve
onijkel
paradijs
parijs
patrijs
parvijs
pelerijn
perijkel
pepijn
polijs
practifijn
profijt
pijlaar
pijn boom
kalmijn

quintija
quirijn
rofijn
refpijt
retorijke
rosmarijn
robijn
rijffel
farafijn
fardijn
fatijn
faufijs
fchrijne
ftijle
fpijke
ftetijner-land
tamborijn
tapijt
tarijn-vogel
turijn
tijber
tijger
tijn-boom
valençijn
venijn, fenijn
fintvijt

sintvijt

| vermaledijden | wijnard.

Veelen deefer woorden, die men eertijds met *ij* pleeg te fchrijven, heeft men in vervolg van tijd' met *ie* óf met *y* begonnen te fchrijven, als: *antiek*, *bandiet*, *beremiet*, *muſiek*, *ſubtiel*, *traſiek*, *tiber* óf *tyber*. —

De *ije* moet men ſchrijven in de vólgende én dérgelijke woorden.

abtdije	kóppelaarije	ſacriſtije
averije	kraamerije	ſlaavernije
artillerije	kwifterije	ſlaaverije
babbelaarije	Landvoogdije	ſpecerije
beufelaarije	laſerije	ſtafelerije
boekerije	lékkernije	ſtrooperije
bóggerije	lombardijë	ſchilderije
clereſije	meeſterije	talmerije
dansſerije	meiërije	tartarijë
femelaarije	malveſije	trefoorije
glanzerije	muiterije	turkijë
haaperije	marije	tooverije
harpije	mèngelerije	vleiërije (liev- koofing)
haverije	maatſchappije	vleiërije (vleiing)
haspelaarija	melodije	vlijërije
heerſchappije	nórmandijë	vlijmerije
hoererije	plakkerije	vódderije
hongarijë	pavije	veinzerije
huichelaarije	picardijë	vrijërije
kanſelaarije	poëſije	waarzeggerije
kaſtelenije	pluimſtrijkerije	wigchelaarije.
kladderije	póſterije	
kookerije	rooverije	

Mèt

Mèt *ei* moeten geschreeven wórden, de vól-
gende woorden:

eenerlei	allerlei	zèsderlei
drieërlei	ménigerlei	zévenderlei
geenerlei	ycelerlei	négenderlei
honderderlei	vierderlei	vijftienderlei.

Deese woorden moet men nooit mèt *ije* ein-
digen.

De vólgende wérkwoorden moeten mèt *ei* in
stéde van mèt *ij* geschreeven wórden?

arbeiten	heiten, hieten	den
beleiden	keilen	sleipen, sleepen
beiden	klappeiën	spelemeiën
bereiden	kleinen	spreiden
bleiken, bleeken	kleinzen	steigen
breiden	kreiten	steilen
deilen, deelen	leiden	teikenen
deinzen	meinen, meenen	tweinen
dreigen	neigen	veilen
dweilen	ontweiden	veiligen
eigen	peilen	veinzen
eindigen	peinzen	verkleinen
eiffchen	plaveiën	verpeifen
eifen	pleiten	verreiken
feilen, faalen	preiën	verreifen
feilen, dweilen	rammeiën	verspreiden
geinfteren	reiden, bereiden	vleiën
greinzen	reiken	weiden
heiën	reiën	weiken, weeken
heilen	reinigen	weiffelen, wei- geren
heinen	reifen	zeilen. —
heiten, heeten	schreiën, schrei-	

De uitspraak van deese *ei* verschilt bij ons niets van de *ij*. Ondertusschen wórdt de *ei* bij andere Néderlanderén verschillende uitgesproken. Voor *eindigen* zèggen sommigen *aindigen*; wij spreeken uit én moeten uitspreeken *ijnidigen*. —

De *ei* moet men ook schrijven, in de volgende afgeleide woorden:

arbeid	heide	reipel
beïë	heike	reis
beir, beer	heil	reißiger
beitel	heilig	stein
beïeren	heilzaam	steilte
beleid	heining	sprei
bedreiging	heir	steiger
bleik	heirschaa	teiken, téken
breidel	keile	trein, veil
brein	klei, klein	veilig, veiling
boekweit	kleinzing	verkleining
dweil	kreits	verreïsenis
ei, eik, eiland	lei-band	verspreiding
ei-lieve	meimaand	wei, melk-wei
einde	meid	weinig
eisch,	mein eed	weite
feil, geit	onrein	weiffeling
geneïghheid	onveilig	weïgering
gepeins	peil	zeil
gerammei	prei	zeide
geveïnsheid	reiger	zeilsteen
gevlei	reïnheid	zeil-dag. —
grein	reïniging	

De *ei* moet men ook schrijven, in alle de woorden die in *stein* eindigen; als *ijsselstein*, *ravestein*,

stein, — In alle de woorden die in *beid* uitgaan; als *dolheid*, *fraaiheid*.

Ook moet de *ei* geschreeven worden, in de volgende vreemde naamen én woorden; die wij niet tér naarfólging, maar alléén tér léeringe, plaatsen :

Cicorei	karfei	peisteren
contrefeit	kapitein	plein
contreië	kasseië	pleite
cureië	kastellein	pomei
balleis	kérwei	pórrei
beiërd	lakkei	pórcelein
bleië	lamprei	purrei
bleine	lauweit	refrein
breiffem	laveiën	reims
condeit	livrei	reinier
coreit	leide	reinken
deining	Leiden (de stad)	reis
digniteit	leië	fchalmei
domeinë	maseik	fcharlei
eiffel	mapleine	feine
eil - bot	massepein	fizeine
fontein	meiër	fpei - vogel
fórneis	mein, ftuiv-meel	fsteir
freiffel	meinard	teile
fufeië	meindert.	teis
fuftein	meinkel	vëinoat
gelei, jelei	meiffen	vefperein
giffem	nerem	vilein
gleië	omeiffe	vleiffem
heidelbérg	palei, polei	vogelheim
heil - bot	pastei	waardein
heinze	peis, vréde	weidsch
jerneië	paleis	weiten -

Mèt de *ipfilon* (y) moeten geschreeven wórden, de vólgende woorden;

Abydus	Hydaspes	Synode
Cymbel	Hyfóp	Monofyllabe
Cypres	Pyrrhus	Tymber
Cyäné	Pyramide	Yvoor-zand
Cybelé	Scylle	Yfóp
Cyter	Yvoor-draaiër	Yvika
yvoor	Klytemnestra	Yperen
Myfénen	syllabe	Ydriä. —

Men moet in zulke én dergelijke, uit andere Taalen, hérkomstige woorden, de y gebruiken; maar nobit in régt néderduitsche woorden, als in *zeyde*, *beyde* &c., de i kan hier dat wérk wél af. De y wórdt, mèt réden, uit onze Taale uitgemonsterd. Men zie dit in mijne grootere wérken. —

Er wórdt ook een groot onderscheid verwèkt, in de betékenisse sommiger woorden, wanneer ze, onvoorzigtig, mèt y óf mèt *ei* geschreeven wórden, én hierdoor kan men gantsch verkeerde dingen tér néder stèllen. Om zulks, zoo veel mogelijk, te verhoeden, zal ik die woorden hier, mèt dèrzélver verschillende betékenissen opgeeven. Men lètte dan, op:

<i>Vijl</i> , waarvan <i>vijlen</i> , hèt ijsfer, mèt de <i>vijl</i> , <i>vijlen</i> ; <i>gevijld</i> .		<i>Veil</i> , waarvan <i>veilen</i> , te koopbieden. Ik bèn dat <i>veil</i> . <i>geveild</i> .
<i>Lijden</i> , verdraagen, dul- den; smarte, pijnen <i>lijden</i> .		<i>Leiden</i> , geleiden. Een blinden bij de hand <i>leiden</i> .

Mij-

Mijden, vermijden, ontgaan.

Pijlen, vuur-*Pijlen*.

Trijn, eener vrouwe naam.

Blij, verblijd, blijde, verheugd.

ijken, 't ijs, 't gewigt, de maaten mérken.

ijs, bevroosen water.

Krijten, mèt krijt be-
smeeren. *krijten*, hui-
len, weenen, grijnen.

Lijnen, streepen, linië-
ren.

Verrijken, rijk maaken,
gêld opéén stapelen.

Zijde, zij van de zij-
wórmén. *Zijde*, de
Linker-zijde.

Wijden, verwijden, wij-
der maaken.

Nijgen, groeten, knie-
buigen, gelijk de juf-
fers doen.

Vlijën, gelijk lèggen; de
turv laten *vlijën*.

Wijken, uit den wèg
gaan. *wijk* van een
stad.

Blijken, schijnen; hier-
van *blijk*, téken,
schijn, bewijs.

Meiden, dienstmaag-
den.

Peilen, de diepte *peilen*.

Trein, gevolg, na-
sloop. —

Blei, een zékere visch. —

Eiken, een eiken-
boom.

Eisch, aanspraak. —
Eisschen.

Kreiten, iemand toor-
nig maaken, vertoor-
nen. —

Leinen, leiden, de wèg
wijzen.

Verreiken, zig verrèk-
ken, bezeeren. —

Zelde van zèggen. Hij
zeide mij gisteren,
dat...

Weiden, graasen, in de
weide gaan. —

Neigen, overhellen, ér-
gens genégen toezijn.
— *geneigdheid*.

Vleiën, lievkoosen, naar
den mond praten.

Welken, weeken, rat-
maaken. *weik*, in de
wèik zètten.

Bleiken, bleeken. Hèt
linnen *bleiken*. —

Rijsen

Rijzen, zig verheffen, hooger worden. —

Mijnen, ondermijnen. *Mijnen*, omgraavingen van eene stad. *Mijnen*, op eene verkooping'.

Gewijd, toegewijd. Ik heb dat wérk hém *ge-wijd*.

Gijl, chijl, sap. — zoet, walgächtig. *Gijl* bier.

Wij, meêrvoudige pèrsoon'lijke vóór-naam.

Wij waren mèt ons zèssen.

Mij, ènkelvoudige pèrsoon'lijke vóór-naam. — Dat boek hoort *mij* toe. —

Reisen, heen-én-weér trèkken van de eene plaats naar de andere.

Meinen, meenen, van meening, van gedagten zija. —

Geweid, in de weide gedreeven, in de weide gegaan. —

Geil, onkuisch, ontugtig — Vét. Een *geit* mènsch, een *geile* ham.

Wei, hui, waterächtigheid van gestremden mèlk. *Wei*, weide, hèt paerd loopt in de *wei*. —

Mei, de vijfde in rang dér 12 maanden. —

De meid verhuist mèt

Mei, niet mèt *mij*. —

Men zègt: *Dat komt mij toe, niet mijn, én: dat is mijn boek.* — *Geev. mij.* *Dat is mijn óf mijnes.*

VAN DE CONSONANTEN.

B.

Mèt B schrijvt men de vólgende woordjes.

ba	brij	bérg
be	bad	bont
bi	bag	bout
bo	bak	blo
bu	bal	buurt
bij	ban	brém
bla	bars	brés
ble	bas	balg
bli	band	brand
blo	bang	braaffem
blu	bars	brémen
blij	bast	bruid
bra	barst	bruiloft
bre	béf	bruidegom
bri	bék	buit
bro	bén	buidel. —
bru		

Alle de woorden die mèt *Be* beginnen, zijn van het onzijdige geslacht; omdat men 'er doorgaans *bèt* voor kan zètten, als *bèt*:

bedérv	begin	bejag	
bedróg	begrijp	beklag	
bedrijv	behélp	belèc	
			betaad

beraad	betooḡ	bestier
bescheid	besték	bewind
bestel	bevél	beslag. —
belètsel	beséf	

De B klinkt aan hèt einde dér woorden mèt haar' natuur'lijken klank, én niet zoo schérp als de P, gelijk sommigen willen. Men hoore di uit:

slab	lab	schrab
bab	lób	rib
hèb	rob	meekrab
krèb	rub	èb
lèb	schub	ab
wèb	schrob	ib
grèb	snèb	ob
krab	tob	ub. —

Zoo deese woorden mèt een P' geëindigd waren, als *slap*, *sèbrap*, zou men hèt onderscheiden geluid ras hboeren.

Men moct schrijven, *Abt*, *Abtdis*, *Ahtdije*, — *Ampt* wórdt meêr geschreeven dan *Ambt*.

Voordeesen schreev men *Embden*, *bémbden*. Maar nu schrijvt men *Emden*, *bémden*, zonder *b*. —

De B wórdt verdubbeld, in de vólgende woorden:

slabben	hèbben	wèbben
babben	lèbben	grèbben

kwab-

kwabben	knobbel	dubbel
lubben	grabbelen	babbelaar
lóbbens	bibbelen	rabbelaar
robben	ribben	grabbelaar
schubben	knibbelen	dubbelhartig
babbelen	dóbbelen	knibbelaar
brabbelen	èbbe	krabbelaar
schrobben	èbbenhout	kibbelaar
fnèbben	rabbelen	tabbaard
tobben	hóbbelen	fnibbig
schrabben	krabbelen	kribbebijter
bobbel	kibbelen	ribbe - vlies
knabbelen	ribben	robbe - spék.

De B schrijft men ook verdubbeld én mèt eene afsnijding, om aan te toonen dat agter de tweede *b*, om de kórtheid, eene *e* is afgelaaten, als blijkt uit de vólgende bewoordingen.

ik hèbb'	Dat ik hèbb'
ik schrabb'	dat ik schrabb'
ik schrobb'	dat ik schrobb'
ik dubb'	dat ik dubb'

In plaatse van *ik dubbe*, *dat ik dubbe*, &c. — Zoo schrijft men ook in de buiging dér naamwoorden: *dér booge èbb'* voor *èbbe*. —

Nu zal ik, om de Verhandeling deeser Lètter, mèt die dér andere Lètteren te évenrédigen, nóg eenige woorden laten vólgen, om dén Leerling in de Spélkunste te oeffenen :

Bal-

Ballingschap	Bekeeren	Bespóttén
Balthasar	Békern	Besproeien
Barthóldus	Békkencel	Betaalén
Bèddegóed	Beminnen	Betaamen
Bedénken	Benaauwen	Beteeren
Bedillen	Benieuwen	Béteren
Begeerte	Beplanten	Betuinen
Beginnen	Bepleiten	Bewaaken
Begraaven	Beproeven	Bewaaren
Behangfel	Berispen	Bezitten
Behouden	Beroemen	Bezweering
Bekénnen	Beschémen	Burgerrije.

Laat ik 'er de vólgenden bijvoegen én te gelijk zeggen dat de *B* gebruikt wordt voor *a e i o u ij l én r*, zoo als uit de onderstaande woorden blijken zal.

Baanderheere	Boekverkoopers
Bábilonsche	Bosáartigheden
Bákermatten	Boterkoopers
Bakkerijen	Brandstigerijen
Bankbreekeren	Braakmiddelen
Bannelingen	Briewisselingen
Barmhartigheid	Blaasbalmaker
Beámptschrijver	Broodbakkerijen
Binnekameren	Buikzuiveringen
Binnevaderen	Busboombladeren
Bitterheden	Buschpoedermaakerije
Bodemarij - brieven	Bijzonderheden. —

Hierbij kunnen wij de verhandeling over Lètter *B* bepaalen, als hebbende niets van eenig gewigt overgeslagen, én zien wat wij te beschouwen hebben omtrént de Lètter.

C.

Omtrént de C, die in onze Taal, zoo veel overéénkomt met de K én met de S, moeten wij tragten te bepaalen, wélke woorden met de C geschreeven moeten wórdén, én die wélken met K én S moeten geschreeven wórdén, tót de Verhandeling van die Létteren overlaaten.

Mèt de C schrijve ik de vólgende woorden

çedel	Conçilie	çivet
çéder	Cybelé	çeilon
çéder - boom	çelestina	çerigo
çél	çitroen	çiter - draad
çéllebroét	çipier	çijfferboek
çimént	çijns	çivennes
çeremonie	çijnsbaar	çeute
çicorije	çyprés	çiereçijn
çyáné	Convoy	françijn
çicilia	Courant	meçeen
çimbaal	çijfferen	meçénas
çier	çipriään	Verçieren
çieraad	çiter	çiersel
çierlijk	çiterdrank	Verçiersel
çimbel	çijsje	Scipio
çingel	César	Çiçero
çirkel	Cicero	Françius
çieren	Cyprés	çedille

Veelen zijn 'er die de C in de bovenstaände woorden als eene k uitspreeken; om dit te verhinderen, hebb' ik ze overäl met eene çedille (,)

E

van

vanönder getékend, om aan te toonen dat zij zoo schérp als eene *f* moet uitgesprooken wórd- den; én zoo ik dit érgens in dit Wérkje mogt verzuimd hebben, zal men hèt ligtlijk mèt de *pèn* 'er onder kunnen maaken. —

Ondertusschen (én hieruit spruit de dwaaling van onkundigen) zijn 'er woorden in wélken de *c* als *k* klinkt én inwélken zij nógtans mèt de *k* niet mag verwisseld wórdén; als daar zijn

Capituleeren	Convoy	Correspondént
Coñcludeeren	Conçilie	Cureeren.
Courant	Concludeeren	

Daar is 'er die *Cicero*, éven gelijk *Sifera*, mèt twee *ff* geschreeven willen hebben; edóch ik behoude de eerste spélling.

Verçieren mèt eene *c*, is opschikken
Verzieren mèt eene *z*, is verzinnen, uitdénken.
Verzierung is eene allegorie
Verçierung beduid opschik. —

De *c* wórdt veeltijds, gemeenschappelijk mèt de *b* gebruikt én als een énkèle Letter aangemérkt, geevende men dan aan de *cb* dén naam van *cbé*. — Aan hèt begin dér woorden klinkt zij als een énkèle *k*, én men heeft voorlange reeds begonnen om ze mèt *k* te verwisselen, schrijvende *Kristus* &c, in plaats van *Christus*. — Onverschillig nógtans schrijvt men *chaös* én *kaös* (mèngelklomp); zoo ook *Cboor* én *koor*.

In hèt midden van een woord voorkomende, wórdt zij niet veränderd, maar mèt eene blaas-
 sing,

ſing', wat ſterker dan die van de g, uitgesproken, als te hooren is uit:

Lochenen	pogchen	wij juichen
juichen	bogchel	huichelaar
huichelen	pogchel	wij pogchen
lagchen	wij lagchen	wij huichelem
kugchen	wij pragchen	wigchelaar
pragchen	zij kugchen	rógchelen
ligchaam		

De réden deefer fpélling én waaróm ik niet *lachen*, *prachen*, nóch *lachben*, *prachben* ſchrijve; als méde hèt kwaade gebruik van *cb* voor *g* in *ik zach*, *ik bracht* voor *ik zag*, *ik bragt*, kan men in hèt VÉRVÓLG op mijne grootere SPÉLKONST aangeweefen vinden. —

Wijl ondertuffchen de *cb* én de *g* zoo veel overéénkomt mét malkander hebben, zoo verwekt hèt veeltijds een mékelijk onderscheid in de betékenis dér woorden die mét de eene óf mét de andere Lètter gefchreeven zijn, én om dén Leerling van dat verſchil niet onkundig te laaten, zal ik die woorden, mét hunne onderscheidene betékeniffen opgeeven.

DICHT, vaers, maatge-
zang. Dat is een Brui-
lòfs-Dicht.

LICHT is hèt tégenóver-
geftelde van duifter-
nis.

DIGT, geflooten. De
deur is *dig*. *Digt*,
niet vér. Hier *dig*
bij.

LIGT is 't tégengéftelde
van zwaar óf van
moeiëlijk.

ACHT komt van 't wérkwoord *achten*. Ik *acht* hém niet veel.

LACH is hèt zélfstandige van hèt wérkwoord *Lagchen*.

SLÉCHT komt van hèt wérkwoord *sléchten*, gelijk-maaken.

ECHT, betékomt hèt huwelijk. In dén *Echt* treden. *Echtgenoot*.

GERÉCHT óf gericht stamt af van *Geréchtigheid*.

LÓCH, betékomt eene opening, een *ból*.

LUCHT, betékomt de dampkring die onze aarde omringt én waarin de vogels vliegen.

GESLACHT is familie. Hij is van een aanzien'lijk *Geslacht*. Ook betékomt 't *kunne*. Van hèt mannelijk *geslacht*.

GELACH komt van *Lagchen*. Wat is dat voor een uitzinnig *Gelach*?

NÓCH is een ontken-nend woordje. *Nóch* dit *nóch* dat.

AGT is in getale één méer dan *zéven*.

LAG komt van hèt wérkwoord *Liggen*.

SLÉGT, betékomt iets dat niet goed is. —

EGT, zéker, gewis. Die tijding is *égt*, men kan 'er staat op maaken.

GERÉGT is de fruit die men na de maaltijd op-zét.

LÓG, betékomt *vadzig*, *lui*, *traag*, *loom*.

LUGT én *lugtig*, betékomt *vaerdig*, *vlug*.

GESLAGT komt van *slagten* óf *slaan*. De ós is *geslagt*. —

GELAG, betaalt men in de hérbérg, inzonderheid voor dén drank.

NÓG is een bijwoord van tijd óf van hoeveelheid. Daar is *nóg* wat in.

TÓCHT

TÓCHT is eene reis. Op
zijnen ongelukkigen
tócht.

WICHT zègt men van
een klein kind.

ONDICHT is iets dat niet
op rijm is.

DÓCH is een woordje
van twijffeling, én be-
tékent zoo veel als
maar.

TÓCH is een smeek-
woordje.

TOGT is de wind die
door de reeten van
deuren óf vénsters
komt.

WIGT is gewigt, zwaar-
te. *Wigtig* is iets dat
zijn behoorlijke zwaar-
te óf waarde heeft.

ONDIGT is iets dat niet
geslooten is.

DÓG is een groote boe-
ren hond.

Alle deese dingen zijn geene enkele verkiesin-
gen, door dén eenen óf anderen spraakkonstenaar
uitgevonden, maar ze zijn in den aard' onzer
Taale gegrond. —

De *sch* die men, als 't waare, voor ééne Let-
ter houden kan, wórdt mèt eene blaasing uitge-
sprooken, aan het begin dér volgende én déрге-
lijke woorden.

Schip
schèpper
schèpsel
schèpping
schaap
schade
schakel
schalkheid
schèlling
sehèlm

schim
schimp
schijn
scheen
schande
schans
scharren
schaveelen
schèrven

schrammen
schroomen
schoolen
schaaven
schaaken
schaáloos
schaamte
scheeren
schénnis, &c. —
Aan

E 3

Aan het einde der woorden klinkt *sch* niet anders dan eene enkele *f* en men moet ze ook niet anders uitspreken, in

mensch	boersch	hollandsch
wensch	helsch	zweedsch
hemelsch	visch	Fransch
aardsch	rinsch	duitsch
trotsch	rusch	Engelsch.
gottisch		

Veelen hebben de bovenstaande woorden, omdat *sch* daar als eene enkele *f* in klinkt, reeds begonnen met eene enkele *s* te schrijven; 't geen men niet naervolgen moet. —

Niettegenstaande de *sch*, in de opgegevene woorden, als eene enkele *s* wordt uitgesproken, zoo bekomt de *sch* wederom haar blaafend geluid, zoo draâ die woorden meervoudig gemaakt of in dèrzelfver buiging geschreeven worden, op de volgende wijze.

Menschen	boersche	hollandsche
wenschen	helsche	zweedsche
hemelsehe	vischen	fransche
aardsche	rinsche	duitsche
trotsche	ruschen	engelsche.
gottische		

De *sch*, die aan het einde van sommige woorden als eene enkele *f* wordt uitgesproken, moet daarom niet met de enkele *s* verwisseld worden, gelijk wij reeds aangemerkt hebben, omdat 'er dikwils een aanmerkelijk verschil ontstaat in woorden

den die met *sch* óf met *f* alléén geschreeven wórden.

Ik zal daarvan eenige bewijzen opgeeven :

Hij DÓRSCHT zègt zoo veel als : *bij slaat bèt koorn.* DEUT. XXV: vs. 4. Hier van *Dórschvloer.*

ASCH, is verbrand hout óf verbrande turv.

LÉSSCHEN, betékent dén dórst, door drinken, boeten.

BOSCH, is een woud van Boomen.

LASCH, is een gedeelte van 's ménschen ligchaam.

TASCH, is iets waarin de Vrouwen haar géld draagen.

WASCH, is eene smeltende zélfstandigheid, komende van de Bijën.

WASCH, komt van *Waschen.* Mijn Vrouw heeft de *wasch.*

HÉM DÓRST, zègt : *Hij verlangt ná drinken.*

As, is de spil van een' wagen, de spil van de waereld.

LÉSSEN, zijn middelen tér onderwijsing' én tér leeringe.

Bos, is een bondel houts óf van pennen.

LAS, komt van *Leesen.* Hij las in een boek.

TAS, is een stapel, een hoop, een opgehoopde ménigte.

WAS, komt van 't wérkwoord *ZIJN*, én ziet op 't voorlédene. Hij *was* in de Kèrk'.

WAS, betékent *groeï*, komende van 't wérkwoord *wassen*, *groeïën.* Hiervan *wasdom*, &c.

Hierméde zal ik het gebruik dér C besluiten, vertrouwende dat ik alles aangetekend hebbe wat van eenige nuttigheid is, én dus overgaan tót de

D.

Mèt *D* schrijvt men de volgende én dergelijke woorden.

dádel	dèksel	doek
dag	dèmpen	doel
dak	diámant	doelwit
dal	diemit	doffer
dam	dienst	domheid
damast	diep	donder
dam - bórd	dier	donker
damp	dingen *	draf
dank	dingtaal	drang
dans	disch	duurzaam
darm	dissel	dwaas
das	distel	dwars
daauw	dóbbelen	dwérg, Dijken.
dégen	dóbbel	

* *Dingen* zijn zaaken vanwelken men spreekt
Dingen doet men als men iets koopen zal.

Onder deese Letter *D* zal vrij wat te beschouwen vallen, uit hoofde dat aan dérzélver goed óf kwaad gebruik veel gelégen ligt. Om dit nu mét eenige órde te doen, zullen wij aantoonen

1. Welke woorden met *D* moeten eindigen.
2. Welke woorden met *T*, (die door onkundigen dikwils met *D* verwisseld wordt,) moeten gesloten worden.

3. Welke woorden men met *DT* sluiten moet.
 Met *d* moet men sluiten, alle de zelfstandige én bijvoeglijke Naamwoorden, alsmede de Werk- én Deelwoorden, die in het meêrvoudige getal én in het vrouwelijke geslachte, alsöök in dèrzélver buiging, *dén* óf *de* hebben, gelijk zulks blijken kan uit de volgende voorbeelden:

Gód . . .	Goden
rad . . .	raderen
raad . . .	raaden
hoed	hoeden
spoed	spoedig
bad	baden
woord	woorden
mond	monden
grond	gronden
wond	wonden
ik zend'	wij zénden
ik vind'	wij vinden
ik vond'	zij vonden
dood	dooden
voogd	voogden
ik brand'	wij branden
land	landen
hond	honden
jood	jooden
maand	maanden
hand	handen
tand	tanden

koord . . .	koorden
boord . . .	boorden
tijd	tijden
ik lijd'	zij lijden
wind	winden
ontsteld	ontstelde
ik houd'	wij houden
avond	avonden
moord	moorden
oord	oorden
daad	daaden
waereld	waerelden
vreugd	vreugdig
deugd	deugden
zaad	zaaden
çieraad	çieraadjen
pond	ponden
paerd	paerden
zwaerd	zwaerden
zuid	tén zuiden
noord	tén noorden
verzameld	verzamelde. —

Zoo moeten ook alle de woorden die in *beid* eindigen , met eene *d* geschreeven worden, als: *goedheid*, *waarheid*. —

Mèt *T* intégendeel moeten geëindigd worden alle de zélfstandige én bijvoeglijke Naamwoorden die in het meêrvoudige getal én in het vrouwelijke geslachte *TEN* óf *TE* hebben; alsmede de tweede én derde pèrsoonen dès enkelvoudigen én de tweede pèrsoon dès meêrvouds, dér *Wèrkwoorden*, wier eerste pèrsoonen dès tégenwoor-

woordigen tijds in *en* óf *er* uitgaan; men zie dit uit de volgende voorbeelden

hout	houten
ik zout	zij zouten
luit	luiten
schuit	schuiten
spruit	spruitjes
duit	duiten
stuit	stuiten
fluit	fluiten
bout	bouten
punt	punten
beest	beesten
beet	beeten
gij bemint	hij zweemt
gij verkeert	gij leert
hij verzint	hij keert
hij verwint	gij leden zweert
neet	neeten
peet	peeten
voet	voeten
noot	nooten
poot	pooten
want	wanten
gedicht	gedichten
gestigt	gestigten
gezant	gezañten
gift	giften
hij splijt	gij staavt
gijl. spint	hij verzint
hij wint	hij beurt
gij zingt	gij geloovt
hij dwingt	hij doovt
gij scheurt	gij leden stoort.

Het

Hèt Deelwoord *gestigt* moet men ook met *T* eindigen; omdat hèt maakt *gestigte*. — Wat hier nu verder toe behoort, zullen wij bij de Verhandeling over de *T* wél nader vinden.

Ik heb dit bovenstaande voornaamelijk hier willen plaatsen, om den Leerling bij voorraad een denkbeeld daarvan te geeven, én om daaruit aanleiding te neemen om hém te leeren dat 'er wéderóm een groot verschil van betékenisse ontstaat, in woorden die met *D* óf met *T* geslootten wórdén; én hèt daarom tén hoogsten nuttig is, dat hij daarvan verwittigd wórdé én die onderscheidene woorden met dérzelver uitlèggingen hém opgegeven wórdén. —

AARD, is *aarde*.

AARDEN, is *van aarde*.
Een aarden póc.

AREND is een voornaam Vogel.

BÉD is een rustplaats.

BIND komt van *Binden*.
Ik bind hém vast.

BLOOD, *bloode* óf *bloé* is zoo veel als *bescbroomd*, *kleinmoedig*, *sebaamégtig*.

BOND, komt van *Binden*.

AART is natuur, soort, geslacht.

AARTEN, is zoo veel als een's anders natuur aanneemen én opvolgen.

ARENT is eenes mans naam.

BÉT is zoo veel als *nóg méér*, *meérder* óf *bé-ter*.

BINT, *gebint*, van *bin-ten*, aan de daken dér huisen.

BLOOT, *naakt*, *ontdèkt*, *baar*, zijn hoofd is geheel *bloot*.

BONT, *pèlterije*, *bont*-
BONT

- BONT** is ook *verbond*. *Bond-Zégel* is dus *verbonds-Zégel*. —
- BOOD** komt van *Bieden*. Ik *bood* 'er een gulden voor.
- BOORD**, *zoom*; *scheepsboord*. — *Boord* wordt ook genomen voor het *Schip* zélve.
- BÓD**, *aanbód*, *aanbieding*. Ik *hebb'* 'er een *bód* na gedaan. Aan het *bód* zijn, de laatste zijn die op iets geboden heeft.
- DEUGD**, *eerlijkheid*, *goede trouw*, *oprechtheid*.
- GAD**, een dér *Zoonen* van dén *Aardsvader Jacob*.
- GEBÉD**, *aanspraak tót Gód*, om iets te begeeren. —
- GESCHUD**, is 't *deelwoord* van *schudden*.
- GEWÈD** van *wèdden*, een *wèdding* doen. Ik *hebb'* om een *gulden gewèd*.
- wérk*. — *Bont én blaauw*.
- BOOT** is een klein *vaartuig*. — *Boot* is ook een *Bórst-juweel*.
- BOORT** komt van *Booren*. Hij *boort* een gat in de plank.
- BÓT**, *schol*, *wisjb*. —
BOT, *stomp*, *niet schérp*.
BOT, *lomp*, *dom*. —
BÓT, *scheut*, *uitgestrektheid* van een *touw*. — **BOT**, *touw* waarmede de kinderen hunne *vliegers* op laten. **BOT**, *been*, 't wèlk de *honden* gaerne *kluiven*.
- DEUGT**, komt van *deugen*, *goed zijn*. Dat *deugt niet*. —
- GAT**, *opening*. Gij *hebt* een gat in uwe *kous*.
- GEBÉT**, *natgemaakt*, *bevogtigd*. Ik *hebb'* *mijne oogen gebét*.
- GESCHUT** is *kanon* waarmede men *schiet*.
- GEWÈT**, van *wètten*, *slijpen*. zijn de *mésfen* alréde *gewèt*?

GÓD

- GÓD**, hèt Opperweesen, de Heer van Hémel én Aarde. —
- GOODJEN**, *godeken*, *af-góds-beeldje*.
- GRAAD**, *boedanigheid*, *boogte*, *kragt*, *waerdigheid*, *aanzien*. —
- GRAAD**, 360ste deel van eenen Cirkel dés Aardkloots. —
- HARD**, niet zagt. Dat hout is *hard*. *Hard*, heeft veele betéknissen. *Harden* is *hardmaaken*, *uithouden*, *verduuren*.
- HOND** is een bekènd huis-dier.
- HOUD**, komt van *Houden*; *vasthouden*.
- KAARD** is eens wolkammers-tuig.
- KOUD** is *niet warm*. 't Is *koud*, want hèt vriest.
- LAAD** komt van *Laaden*. Ik *laad*' dén wagen.
- LIED**, *gezag*. Dat is een fraai *Lied*.
- LOOD**, week én slégt metaal.
- GÓT**, een vólks-naam. De *Góttben* én wandaaen. —
- GOOTJEN**, een kleine *goot*, waardoor hèt water zig ontlast.
- GRAAT**, *vischgraat*, *gebeente* in de vischen. — Geev mij de visch én houdt gij de graat.
- HART**, de zétel van hèt dierlijke leeven. Dat is mij een doodsteek in hèt *hart*. —
- HONT** is een arm van de rivier de *Schelde*.
- HOUT** is een brandbaare stóffe.
- KAART**, Land-kaart, speel-kaart.
- KOUT** is een héderspraatje.
- LAAT** komt van *Laaten*; *niet doen*. *Laat*, betékent ook *niet vroeg*.
- LIET** van *Laaten*. Hij *liet* mij staan.
- LOOR**, spruit, takje van een' boom.

LOODEN, van lood. Een looden goot.

LUID, schèl-klinkende. dat is een *luid* geschreeuw.

MILD, niet gierig, goedgeevs, édelmoedig, niet karig.

MOED, moedigheid, dapperheid; ook *boope*, *vooruitzigt*. Een hêld vol *moeds*. Ik geef' dén *moed* niet op.

MIJD, komt van 't wêrkwoord *Mijden*.

NOOD, gevaar, zwaarigheid, armoede nooddruft, behoefte, baarens-*nood*.

OORD, gewèst, hoek. aan wêlken *oord* woont gij.

POND, gewigt, zékere zwaarte. Munt-spécie. Een *pond*-vlaams. Een *pond*-sterlings.

RAAD, onderrigting; ook hulpmiddel voor eenige ziekte. — **RAAD**

LOOTEN, spruiten, takjes.

LUIT, zéker speeltuig. Op de *luit* spelen.

MILT, voornaam gedeelte dés ingewands van eenen mênfche &c. —

MOET komt van *moeten*. Hij *moet* dat doen. — *Moet* is : *noodzaak'lijkheid*; 't is een *moet*. —

MOET, overblijfsel van een vlak in de kleeren. —

MIJT is een klein Diertje.

NOOT, vrugt van eenen boom; stuk houts; musiek-téken; aantékening. —

OORT, vierdedeel. — Een oort van een gulden is *vijf* stuivers. Hiervan *oortje*, vierde van een' stuiver.

PONT, een platte schuit, een schouw, aan een reep liggende, langs wêlken men de rijtuigen over de Rivieren voert. —

RAAT, graat, *Visch-ract*, *honig-raat*.

beté-

betékent ook <i>Raads- beer én Raadsvergade- ring.</i>	
RAADEN, raadgeeven ; giffen.	RAATEN, honigraaten.
RAD, vlug, vaerdig, fnèl. — RAD, wiel van eenen wagen.	RAT, rôt, schadelijk huis-dier.
REED, komt van <i>rijden.</i> Ik reed te paerd. REED is <i>gereed.</i>	REET, scheur, spleet, opening in ecne deur.
REEDEN, bereiden, lin- nen reeden.	REETEN, scheuren; van- één scheuren.
RIED, van <i>raaden.</i> Ik <i>ried</i> hém tén bête.	RIET, spaansch-riet. —
SCHUD, komt van <i>schud- den</i> , beweegen.	SCHUT, komt van <i>schut- ten.</i> SCHUT is een <i>schèrm</i> , kraam- <i>schut.</i>
SMÉD, <i>Smit</i> die hèt ijfer bewérkt.	SMÉT, vlak, onreinheid, onzuiverheid.
SNOOD, boosäardig.	SNOOT komt van <i>snui- ten.</i>
SPÉLD, bekènd puntig tuig, bij de vrouwen gebruikelijk.	SPÉLT, bekènd koorn- gewas.
VLIED, komt van VLIE- DEN.	VLIET is een kleine Ri- vièr.
VLOOD komt méde van <i>vlieden.</i>	VLOOT is eene ménigte scheepen.
WAND, <i>muur</i> Ik zal dat aan de <i>wand</i> hangen.	WANT, aantoonend én besluitend woordje. Ik weet hèt, <i>want</i> ik hebb' hèt gezien.
WANDT, <i>wondt</i> , van <i>winden.</i> Hij <i>wandt</i> hém in zuiver fijn lij- waat.	WANT, <i>bandschoen</i> , WANT <i>Visschers- nè- ten.</i>

WED, drinkplaats voor de paerden, plaats daar men de paerden te water brengt, tér reiniging. **WED** komt ook van **WEDDEN**. — Ik *wed* tégen u.

WILD, woest, wreed, ongelaaten, losbandig. **WILD**, haafen; konijnen én wat véder op de jagt gezógt wórdt.

ZWEED, een man die in *Zweeden* geboren is.

ten. **WANT** is ook *beschërmer, trawant*. —

WET, geschreeven bevel. De *Wet* dér tien woorden is eene altoosduurende *Wet*. —

WET komt ook van *wetten*, slijpen, schèrpen.

WILT, komt van *willen*. — *Wilt* gij mij dát wél geeven?

ZWEET, uitwaassening door hitte óf door zwaaren arbeid. —

Deese bovenstaande dingen wél te onderscheiden is van eene groote nuttigheid én aller-noodzaak'lijkst voor de zulken die zig op eene zuivere Taal- én Spélkunde toelèggen.

Even zoo veel verschil als 'er in de betékenisse dér woorden ontstaat, die mèt *D* óf mèt *T* geëindigd wórden, zoo veel onderscheid is 'er ook in woorden, die, wél éénsluitend, dóch mèt *D* óf *T* begonnen wórden. Bij voorbeeld.

DIER, beest. — Een ós is een groot *Dier*. — *Dier*, betékent ook zoo veel als *van die*. De gewoonte *dier* vólkeren.

TIER, schik, vermaak. Dat kind heeft hier veel *tier*. — *Tier* is ook wasdom, in opzigte van boomen, die wél groëien. —

F

Dier

DIEREN zijn beesten

TIEREN is: *vermaak
schèppen.*

TIEREN, tier hebben,
wél groeien.

TIEREN, raafen, ge-
weld maaken.

DOEN, is een Wèrk-
woord, én betekent:
verrigten.

TOEN, is een bijwoord
dés tijds. *Toen* ik daar
was,

DRIL, beteként *baastig*,
oplopend; ook, een
*wèrktuig om te boor-
ren*; als *méde*, een *spoel-
wiel*. —

TRIL, dans, gang. —
Hij is gaerne op den
tril.

DRILLEN is *spoelen*. Ook
in de wapenen oeffe-
nen.

TRILLEN, is beeven van
vreesse óf van koude.

Thans hebben wij gezien de woorden die met *D* óf met *T* begonnen óf geëindigd moeten worden, laten we nu eens onderzoeken óf 'er ook woorden zijn die men aan het einde met *D* én *T* beiden sluiten moet.

Met *DT* moeten geëindigd worden, de tweede én derde persoon dés enkelvouds én de tweede persoon dés meêrvouds, der werkwoorden, wier eerste personen van den tegenwoordigen tijd der aantoonende wijze, met eene *D* eindigen, als *ik bind, vind*. aldus:

gij bindt
hij bindt
gij vindt
hij vindt
gij laadt

hij laadt
gij rijdt
hij bidt
gij houdt
hij houdt

gijl. antwoordt
zij treedt
gij verblindt
hij verblindt
gij windt

hij

hij windt	gij wórdt	zij wérdt
zij winát	hij wórdt	zij verflíndt
gijl. windt	gij wérdt	gijl. verbindt

Men zal ligtelijk begrijpen dat hier wéderóm verschil kan ontstaan in woorden die mèt *dt* óf mèt *d* óf *t* alleen geëindigd wórden. Ik zal 'er de vólgende staaltjes van opgeeven :

GIJ WINDT komt van
winden, opwinden.

GIJ WINT komt van
*winnen, winst beko-
men.*

GIJ HOUDT komt van
bouden, vasthouden.

HIJ HOUWT komt van
*bouwen, klieven mèt
de bijl'.*

GIJ LAADT, komt van
Laaden, bevrachten.

GIJ LAAT komt van
Laaten, nalaaften.

GIJ BADT komt van
Bidden.

BAD is een water-kom,
waarín men zig baadt
tér reiniging'.

GIJ LEEDT komt van
Lijden, verdraagen.

LEED is *onbeil, verdriet.*

GIJ BINDT komt van
binden.

BINT dient aan de da-
ken dér huísen.

De *dt*, aan hèt einde deeser woorden, is eene verkórtíng van *det*; zoo schreev men voordéésen: *gij vindet.* — Men moet schrijven: *ik vinde, gij vindt, hij windt, zij vindt, wij vinden, gij lieden vindt óf vindet, zij vinden.* Dit is eene spéllíng die op hèt gezag, dér voornaamste Taal-kénneren rust én men kan ze bevéstígd vinden in hèt VERVÓLG op míjne grootere SPÉL-KONST.

De *d* verdubbeld men in de volgende woorden:

kladde	wèdde	radder
padde	kódde	midden
gladder	vódde	bidden
schadde	kudde	hadden

In deese woorden is de verdubbeling dér *d* natuur'lijk én niemand is zoo onkundig om dit niet te weten. Maar dit kan niet gezeid worden van de woorden die ik hierónder zal laten volgen, inwèlken veelen, uit onkunde, eene enkele *d* schrijven. — Ik zal mijnen Leerling hierin zoo veel lichts tragten te geeven als mij mogelijk zal zijn én hém zeggen: dat men de dubbele *dd* schrijven moet in de voorlédene tijden dér werkwoorden die in de onbepaalde én in de toonende wijze maar eene *d* hebben, als *voeden*, *ik voede*, schrijvende in de voorlédene tijden

ik bloedde	ik wiede	zij mijdden
gij doodde	gij wondde	zij verbeeldde
hij hoedde	hij wéndde	dat ik noodde
ik voedde	ik spoedde	dat gij bloedde
gij laadde	wij bloedden	dat hij smeedde
hij mijdde	zij doodden	dat wij voedden
ik verbeeldde	wij hoedden	dat zij laadden
ik noodde	zij smeedden	dat ik kleedde
gij smeedde	wij woonden	dat zij bloedden
hij voedde		

Uit de zéven laatste woorden blijkt dat dit ook geschieden moet in de bijvoegende wijze én in dén

dén wénſchenden tijd', van die *zélſde* wérkwoor-
den.

De tweede pérſoon *dés* meêrvouwds van die-
zélſde wérkwoorden ſchrijvt men: *gijlieden bloed-*
det, boeddet, dooddet.

Er is een mérkelijk verſchil in de ſpélling' én in
de ſchrijfwijſe van zulke wérkwoorden die in de
onbepaalde wijſe reeds twee *dd* hebben als: *ſchud-*
den, kladden, rêdden, wèdden: — In dén tégen-
woordigen tijd dér aantoonende wijſe ſchrijft
men mèt twee *dd*: *ik ſchudde, kladde, rêdde,*
wèdde; maar hoe moet men nu in de voorlédene
tijden, in de bijvoegende wijſe én in dén wén-
ſchenden tijd ſchrijven?.... op de vólgende
wijſe.

ik ſchuddede	wij ſchuddeden gijl. kladdedet zij rêddeden zij wèddeden	dat ik ſchuddede
gij kladdede		— kladdede
hij rêddede		— wèddede
zij wèddede		— rêddede.

Want zonder deeſe verändering van ſpélling
zou men geen onderscheid weeten te maaken tus-
ſchen hêt tégenwoordige *ik ſchudde*, én hêt voor-
lédene *ik ſchuddede*.

De *d* wórdt aan hêt einde van ſommige woor-
den mèt eene afſnijding geſchreeven, om aan te
toonèn dat agter dezélve eene *e* afgelaaten is.
Dit heeft plaats.

1. In dén tégenwoordigen tijd dér toonende én
dér Bijvoegende wijſe van de wérkwoorden die
maar eene *d* hebben, als *bieden, braaden &c.* —
Voorbeelden.

Ik bied' <i>of</i> biede		Dat ik bied' <i>of</i> biede
Ik braad' <i>of</i> braade		Dat ik braad' <i>of</i> braade
Ik voed' <i>of</i> voede		Dat ik voed' <i>of</i> voede
Ik spoed' <i>of</i> spoede		Dat ik spoed' <i>of</i> spoede &c. —

2. In de buigingen dér zélfstandige Naamwoorden.

Dus schrijvt men én dus vindt men geschreeven:

Van de *schand'*, voor *schande*.
 Tót aan hèt *eind'*, voor *einde*.
 Mèt rijpen *raad'*, voor *raade*.
 De pijn dér *wond'* voor *wonde*.

In een' kórtten *tijd'*, voor *tijde*.
 In dien *nood'*, voor *noode*.
 Dér *offerband'*, voor *offerbande*.
 Mèt *raad'* én *daad'*, voor *raade, daade*.

Van mijn *jeugd'* én *vreugd'*, voor van mijn *jeugde* én *vreugde*.

Hèt stóf dér *aard'* voor | In *tégenspoed'*, voor *té-
 aarde.* | *spoede.*

3. In de Deelwoorden veeler wérkwoorden, als: *zuisend'*, *bruisend'*, *muisend'*, *luisend'*, *kuisend'*, *vergruisend'*, *verguisend'*, *verbuisend'*. — Voornaamelijk in de Dichtkunde.

De *da'* mèt eene afsnijdinge moet men schrijven: in dén tégenwoordigen tijd dér toonende én dér bijvoegende wijze, dér wérkwoorden die twee *da'* hebben, voorbeelden:

1. Ik

1. Ik wedd' <i>of</i>	wedde
ik redd' <i>of</i>	redde
ik bidd' <i>of</i>	bidde
ik kladd' <i>of</i>	kladde

dat ik wedd' <i>of</i>	wedde
dat ik redd' <i>of</i>	redde
dat ik bidd' <i>of</i>	bidde
dat ik kladd' <i>of</i>	kladde. —

2. In de Buiging' dér Naamwoorden *vóð*, *klad*, &c., als

Een *vóð*, van een *vóðd' of vóðde*, aan een *vóðd' of vóðde*, een *vóð*, *ð vóð!* van een *vóðd' of vóðde*. —

Een *klad*, van een *kladd' of kladde*, aan een *kladd' of kladde*, een *klad*, *ð klad!* van een *kladd' of kladde*.

Zoo schrijvt men de enkele *D* ook nóg mèt eene affnijdinge, in de vólgende woorden

<i>d'édle</i> vrijhed	<i>d'eerste</i> tijding.
<i>d'achtbaare</i> Magistraat.	<i>d'aangenaame</i> Lente.
<i>d'Oranje</i> Hèld	<i>d'Oorlogs-</i> donder
<i>d'Almagtige</i> Góð.	<i>d'eeuwige</i> heerlijkheid.~

Deese *d'* is hier in plaats van *de*. — Nooit moet men *d'* anders dan voor een woord, mèt eene Vokaale beginnende, schrijven.

Tén besluite zal ik dén Leerling nóg aantoonen hèt onderscheid tusschen *DAN* én *ALS*, die zoo dikwils onderéén vermèngd wórdèn.

DAN is eene Vergelijking. *ALS* is eene gelijkstelling.
 Hij is grooter *dan* gij. Hij is zoo groot *als* gij.
 Dit is béter *dan* dat. Dat is zoo goed *als* dat.

Ik hebb' <i>meer dan</i> gij. Gij hebt minder <i>dan</i> ik. Zij is <i>schooner dan</i> haar Zuster.	Ik hebb' <i>zoo veel als</i> gij. Gij hebt <i>zoo veel als</i> ik. Zij is <i>zoo fraai als</i> gij. —
---	---

Ik hebb' *geen ander, niemand, niet, nooit, nimmer, geen DAN* hem gezien. — Zie dit alles breeder in mijn groot wérk.

F.

De F heeft, in onze Taale, de meeste over-éénkomst met V. Wij zullen dit tragten te ontwikkelen én aantoonen welke woorden met F óf met V geschreeven moeten worden.

Mèt de F, moet men schrijven, de volgende woorden;

blaſ laſ ſchaf ſtraf tréf béſ doſ ploſ ſtaf ſuſ ſnuſ maſ moſ kaſ klif hêſ êſſen	hêſſen trêſſen blaſſen laſſer ſchaffen ſtraffen ſuſſen ſnuſſen moſſen doſſer ploſſen ſtoſſen knuſſelen taſ ſnuſſelen beſêſſen beſtrêſſen	onthêſſen faam fierte ſlaauwte flés fleur floers fôppen fluit fontein fórtuin fout truffel franje fruit fuik ſaffraan	feest feſtoen feil faalen fiôol taſel waſel faſel gaffel griffel toffel troffel ſchoffel ôffer kôffer hêrſt hoofd ſchrift
---	--	---	--

fchrift	afdoen	fchuiffel	béffen
fchoft	afgaan	cijffer	kéffen
ftóffeeren	knoflook	twijffel	ófferen.
kreeft	rif	rijffelen	

De F heeft ook veel overéénkomst met *Pb*, ondertuffchen is de *Pb* uit onze Taale uitgemonsterd, én men moet met F, niet met *Pb* fchrijven, de vólgende woorden:

Féniks <i>óf</i>	Filadélfia	Orfeus
Fénix	Frijges	Lucifer
Filosoof	Ferecides	Stéfanus
Faraõ	Jafet	profeteeren
Filemon	Hierofanta	Amfiõn
Fariféén	Ofra	Profeet
Frijg	Filofofeeren	Sififus
Frijx	Filomufis	triumf
Fanuël	Pótifar	triumfeeren
Filosoofie	Jéfta	Dafne
Flliftijn	Mentis	Faunus
Fébus	Trofeen	Nimf
Filis	Eufraat	Céfalus
Filippus	Tifeus	Profeetfije.

De dubbele *ff* wórdt met eene affnijding' gefchreeven in de vólgende woorden:

ik tréff'	<i>óf</i>	tréffe
ik verhèff'	<i>óf</i>	verhèffe
ik verfccaff'	<i>óf</i>	verfcaffe
ik ftóff'	<i>óf</i>	ftóffe
ik ftraff'	<i>óf</i>	ftraffe
ik fnuuff'	<i>óf</i>	fnuuffe
ik verbluff'	<i>óf</i>	verbluffe.

dat ik tréff	óf	tréffe
dat ik verheff	óf	verheffe
dat ik verschaff	óf	verschaffe
dat ik stóff	óf	stóffe
dat ik straff	óf	straffe
dat ik snuff	óf	snuffe
dat ik verbluff	óf	verbluffe

De vólgende woorden, schrijvt men ook met F, én ik voeg ze hier bij om den Leerling stóffe tót spéllen te géeven.

Fabelágtig	Flonkerstarren
Fabiáanen	Fluitemaaker
Fakkeldraager	Fonteinwateren
Fakkelmaaker	Falievouwerijén
Familie. stuk.	Feestheilighen
Fatsoeneeren	Fenijngéevingen
Feestgenooten	Figuurtékenaars
Feestcieraadjen	Fluitspeelderen
Fielterijén	Fondaméntlègging
Flaauwhartigheid	Femelaarijén. —
Flambouwdraager	

Daar zijn ook woorden die van betekénisse veránderen, wanneer ze met F óf met V geschreeven wórdén, dit zal blijken uit de vólgende voorbeelden.

FAAM, verzierte roem-Godin. — Berugtheid.	VAAM, vadem, lèngte van twé uitgestrékte armen. — Laading, wagen. vol. — Een <i>vadem</i> houts.
---	--

FEEST,

FEST , heilige - dag, vier - dag, dag van vrolijkheid.	VERST , wonderigheid: Een <i>oest</i> laten. —
FEL , mislag, fout, Dweil. vloer-dweil. —	VEIL , klimöp. willig: Te koop. Mild, goed- geevs.
FEILEN , mislagen: De vloer dweilen. Dwaalen, missen.	VEILEN , te koop stellen, te koop bieden: <i>Vijten</i> , het ijser <i>vijten</i> .
FEIT , wanbedrijf, mis- daad.	VIJT , zekere kwaal aan de vingers. —
FEL , boersch, försch, wreed, geweldig, zeër hard.	VÉL , huid. Ondeugend vrouwmensch. kleur. —
FIER , trótsch, groot- moedig.	VIER , één meer dan <i>drie</i> .
FIBOEL , Apotheekars- vléffe.	VIBOEL , bloem. Musiek- instrument.

Dit alles zal voor eenen Leerling, niet onaan-
genaam, maar zeër nuttig én voordeelig zijn,
wanneer hij het nauwkeurig weet te onderscheiden.

G.

Bij de Verhandeling der *c* hebben we aange-
toond de overéénkomst van *cb* met *g* én het on-
derscheid dat daardoor in veele woorden onstaat.
Wij zullen ons nu enkel met de *G*. bemoeiën.

Mét *g* moet men schrijven, de volgende woorden.

gade	gard	gast	gebit
gaffel	gareel	getier	gebód
gal	garen	gebaar	gebouw
galg	gaarn	gebak	gebraad
galon	garnaal	gebéd	gebruik
gans	garst	gebied	gedicht
			geding

N E E D E R O D D I T S C H E

geding	gepeupel	gelach	gerammel
gedrag	gerécht	gemaal	gerommel
gedreun	geriev	gemór	gedommel
gedruis	gerugt	gemómpel	gestommel
geduld	geschut	gepiep	gewin
gefluit	geslacht	gepraat	gezwèl
gègons	gesprék	gekwèl	gèngber
gheugen	getouw	geroep	gild
gheim	getije	geruis	gist
gehoor	geval	gesnap	git
gehugt	gevaar	gestèl	gift
gemak	gehak	getreur	glimp
gemoed	geklag	gevégt	glorie.
genót	geklap		

Alle de wèrkwoordelijke-Naamwoorden mèt *ge* beginnende, hierboven geplaatst, zijn van 't onzijdige geslachte.

De *g* is, op hèt einde sommiger woorden, *stom*
 In andere woorden *klinkt* zij, op hèt einde.

† *Stom* is zij, in:

bang	sprang	zang	aanvang
lang	gedrang	bedwang	vang
strang	gering	slang	wang
geding	zwang	rang	strèng
tang	dwang	ring	voortgang.

‡ Zij klinkt, aan hèt einde dèr woorden:

arg	bórg	dróg	honig
balg	dag	èg	hoog
bérg	dóg	galg	kóg
big	beklag	gedrag	kraag
boeg	dròg	hèg	krijg

laag

laag	plaaĝ	vaag	wig
lóg	plug	vlag	zag
loog	rag	vlug	zèg
maag	róg	veeg	zóg
mug	rug	vuig	zwèg
omslag	ſchraag	wag	teġ
oog	traag	wèg	zwijg.
overlèg	tuig		

De g kan men ook *bijna* ſtom noemen, aan hèt einde dèr woorden in *ing* uitgaande, als:

aandrijving	gunſteling	wandeling
aanlókking	leerling	zuigeligig
bétering	drènkeling	verſchooveling
dwaaling	ſtédeling	vreemdéling
banneling	ſtérveling	vluġteling
aanbidding	vondeling	zonderling.
édeling	voedſterling	

De g wórdt met eene *afnijding* geſchteeven, in:

ik vraag'	ik waage
.. behaag'	.. behaage
.. belaag'	.. belaage
.. krijg' <i>voor</i>	.. krijge
.. zwijg'	.. zwijge
.. plaag'	.. plaage
<i>dat ik ploeg'</i>	<i>dat ik ploege</i>
... zwoeg'	... zwoege
... vaag'	... vaage
... ſchraag' <i>voor</i>	... ſchraage
... vlieg'	... vliege
... zwèg'	... zwège.

Zoo

Zoo ook in de buiging' der zélfstandige Naam-
woorden : als

dér overwinning'
in de belégering'
in de bekooring'
van de verovering'
in dén kring'
aan dén wèg'.

In 's GraaVENbaag'
aan uw linker wang'
in verzoeking'
de oorzaak dèr bezwijming'
in grooten dwang'
de rampen van dén krijg'. —

De g wórdt dubbel geschreeven in de volgende
woorden

zèggen	bruggen	beleggen	hèggen
lèggen	ruggen	verzèggen	èggen
lìggen	snugger	pluggen	lógger
vlaggen	vlugger	dreggen	muggen.

De g wórdt ook verdubbeld en met eene af-
snijdinge (gg') geschreeven.

1. In de onderstaande gélegheden :

ik zègg' of	zègge
ik lègg' of	lègge
ik ligg' of	ligge
ik vlagg' of	vlagge

dat ik zègg' } dat ik lègg' } dat ik ligg' } dat ik vlagg' }	voor	dat ik zègge dat ik lègge dat ik ligge dat ik vlagge.
---	------	--

Zoo zègt men ook: *ik gaan te rugg'*, voor *te rugge.* —

2. — Insgelijks in de volgende buigingen der Naamwoorden.

over de brugg'	aan de brugg'	in den trugg'
op den rugg'	agter den rugg'	over de begg'
in de begg'	van de brugg'	de steng van de vlagg'.

G' met eene afsnijding', schrijft men voor ge óf gij.

Voorbeeld

*Hebt g'ons, ó God! uw bulp bereid,
Schenk ons, 't geen g'ons hebt toegeleid!*

Nu zal ik nóg eenige woorden opgeeven, die men met g moet schrijven, als:

Galei - boeven	gemeenschappen
Galjoot - scheepen	gemoedstogten
Garnaal - vischer	geneugchelijk
Gasthuis - Vader	geneefingen
Gebiedenis	geréchtigheid
Geboorte - stad	gersten - brooden
Geduurzaamheid	gestadigheid
Geertruidenberg	getrouwigheid
Geesselroede	Gildehuifen
Gehémelte	Gift - verkooper
geheugenis	Glas - vénsteren
gehoorzaamheid	Glasen - winkel
geitebokken	Glipperagtig
gékkerijën	glinsterglasen
gelégenheid	Gódzaligheid
geloofsproeven.	goeddaadigheid
gelijkvórmig	goedertieren
gemaalinnen	gramloosheid

grie:

grietenijën
 grootmoedigheid
 grootsprekerijë
 grutters - molen
 grutterijën
 gruwel - daaden
 grijpvogelen
 guichelspélen
 guichel - tassen
 gusterijën
 gulzighéden
 geloofs - leeringen
 geloofsbelijdenis
 geloofs - betragting
 geneuglijkhéden
 gestadighéden
 getrouwighéden
 gevangenhuisen
 gevangenisfen

glasenkraamerijën
 goddelooshéden
 Godverloochening
 Godverzaakingen
 Goedäartighéden
 goedertierenhéden
 gruwelijkhéden
 guichelaarijën
 grootsprekerijën
 geboorte - stéden
 gemeenebèsten
 gericht - oeffeningen
 gerijffelijkhéden
 gewetens - dwinger
 godsdienstighéden
 gevolmagtigden
 garnaal - visfcherijë
 granaat - appelboomen. —

H.

Mèt H moet men schrijven:
 1. De vólgende één - ledige woorden:

Haag
 Haak
 Haan
 Haard
 Haast
 Haat
 Halm
 Hals
 Ham

Hand
 Harp
 Hègt
 Hèf
 Hei
 Hèk
 Hèld
 Hèlft
 Hélm

Héngft
 Hérfst
 Hiel
 Hoed
 Hoek
 Hoest
 Hoev
 Hóv
 Hond

Hoop
 Hóp
 Huig
 Huik
 huis
 huid
 hulp
 huur
 hut.

2. De

2. De onderstaande *twee*-lédige woorden:

Hagel	Haver	Hoede
Hairen	Havik	Hoeve
Haaken	Haaten	Hóllen
Hakken	Héber	Honger
Haalen	Héden	Honig
Halfter	Heiden	Hoogte
Haman	Hékel	Hoopen
Hamel	Héktór	Hooren
Handel	Héli	Hórtén
Handdoek	Hélpén	Houden
Handſchoen	Hémel	Houwen
Handvéſt	Hénrik	Houten
Happen	Hérder	Huibert
Haring	Héſter	Huisraad
Harmen	Heuvel	Huurder
Harpoen	Hinde	Hauren. —
Harten	Hitte	

3. De volgende *drie*, *vier*-én *vijf*-lédige woorden:

Hagedis	Handschoenen
Hagelbui	Handvéſten
Hagelen	Heidenen
Hagelſteen	Heimelijk
Haagenaar	Hékelaar
Hakkelen	Hérbérgen
Hamer - ſlag	Hérkaauwen
Hand - boomen	Heuvelen
Handdaadig	Hinderen
Handelen	Hoenderen
Handgiften	Huishouding
Hannibal	Hakkebórdén

Hak-

Hakketaslig
 Halfstermaaker
 Hals - cieraadjen
 Halstarrigheid
 Hamerslagen
 Handdaadigheid
 Handelingen
 Handteeringen
 Haanekammen
 Hardigheden
 Haringbuiscen
 Harpoen - maaker
 Hardnekkigheid
 Haatelijkheid
 Haviksklaauwen
 Haafewinden
 Heerlijkheden
 Hei - bewooners
 Hellewichten
 Hemellingen
 Herdershutten
 Herdersknaapen

Herderskouten
 Herders - taschen
 Herhaalingen
 Heuvel - toppen
 Hoedemaaker
 Handdaadigheden
 Handhaavende
 Hardnekkigheden
 Hardvogtigheden
 Haafewindhonden
 Hef - offer - spijzen
 Hemelijkenheden
 Hettebaardieren
 Heupebeenderen
 Hoedemaakerijen
 Historiebladeren
 Historie - schrijveren
 Hoogmoedigheden
 Hovaerdigheden
 Hoveniers - tuinen
 Huichelaarijen
 Huishuur - cedelen. --

De *b* is, aan het einde van de onderstaande woorden, bijna geheel stom, en dient slechts om de lettergreep lang te doen uitspreken, gelijk te hooren is, uit

Pékáh	tappuáh	Spáh	Jehováh
Téráh	Seláh	Jesaráh	Zeráh
Mizzáh	Barjáh	Jeremiáh	Ahoáh
Koráh	Meushafaláh	Nehemiáh	Sacharláh
Serajáh	Zopháh	Samariáh	

Men moet deese woorden uitspreken als of ze met

mèt twee *aa* geëindigd waren: *Pekaa*, *Téran*; en vooräl niet zeggen *Pekach* óf *Pekag*; gelijk door onkundigen wéleens geschied.

Wanneer de *c* voor de *b* komt, én gevolglijk daardoor *cb* gevórm d wórdt, dan ondergaan die twee Letteren (die ondertuffchen maar eene letter zijn) een zeer verschillende uitspraak; want

1. Klinkt *cb*, aan hèt begin van een woord, als *K*, én men schrijft ook in plaats van *Christus*, *Kristus*. —

2. In hèt midden dér woorden klinkt zij mèt een blaasend geluid; als blijkt in *juichen*, *buischen*, &c. —

3. Aan hèt einde dér woorden klinkt zij bijna als een *g*. — Uitwijfens de vólgende woorden: *ik juich'*, *ik lach'*, *ik prach'*.

De *b* mèt de *T* verbonden én dus *Tb* vórmende, klinkt doorgaans als eene enkele *T* én zij wórdt gevonden:

1. Aan hèt begin dér woorden:

Thétis	Thémafters	Théimna	Thekoiter
Théma	Thiria	Thamar	Théffalonika.

2. In hèt midden dér woorden:

Herhiten	Jethro	Jonathan	Matthathiä
Bithiniä	Puthiël	Nathanaël	Zekuthiël
Gaëtham	Ithram	Hathat	Salathiël
Dathan	Nathan	Méonothat	Othniël

3. Aan hèt einde dér woorden:

Judth	Mahath	Miklóth	Peléth
Rehobóth	Merajóth	Asmavéth	Zohéth
Basmath	Birzavith	Alméth	Maath
Ahimóth	Rephath	Zerióth	Mefiboséth.

Ik kan niet zien dat men hierméde zondigt, wanneer men de *Tb*, in onze Spélling' behoud, schoon 'er gevonden worden die de enkele *T* in alle die woorden, gebruiken. 't Is iets anders met de verandering dér *Pb* in *F*; omdat door *Pb* een wanklank in het spéllen veroorzaakt kan worden; 't geene van *Tb* niet te wagten is. — *Gb*, door sommigen in *nógb*, *magb*, gebéfigd, is geheel in onbruik én deugt ook niet. —

De *b* wórdt aan het einde dér woorden met eene afnijding' geschreeven, om dezélfde réden, als reeds bijvoorige Létteren is getoond. — Voorbeelden :

Ik juich' óf juiche. *Dat ik juich' óf juiche.*
In de buscb' óf bussche *Mijn goed is in de wascb'*

Om de verhandeling over de *b* te besluiten zal ik 'er nóg iets bijvoegen, dat van zeer veel nuts is om naauwkeurig geweeten én onderscheiden te wórden; naamelijk de woordjes *Hén* én *Hun*. Ik zal dérzélfver betékenis hierónder laten vólgén;

1. *HÉN* is de *accusativus* én wórdt gebruikt in de vólgénde bewoordingen.

Hén zien
Hén kénnen
Hén groeten
Hén aanzien

Hén baaten
Hén verächtén
Hén beschouwen
Hén beschuldigen.

2. *HUN*

2. HUN is een *Dativus* óf een *Ablativus* én moet gebruikt worden in opzigte van *geeven* aan én *neemen* van iemand. Dit zal blijken uit de vólgende bewoordingen:

Hun iets geeven.		Ik zal hun dat mededeelen.
Ik ontvang een brief van		Hun wierdt dat toegestaan.
hun.		Hun zal men dit ontnemen.
Dat geld komt van hun.		Hun geluk wénjchen.
Hun eer aandoen.		Ik zal mij van hun wagten.
Veelen van hun.		

Indien 'er in dit alles nóg eenige duisterheid overblijft én de Leerling het niet wél begrijpen kan; dan zal 't het wérk dér Meesteren zijn om hun dit nader op te helderen; waartoe het VERVOLG op mijne grootere SPÉLKONST, hun van dienst zal kunnen zijn.

J.

De *j* óf *jé* behoort men niet te verwarren met de Vokaal *y* óf *I*. Men gebruikt de eerste in de vólgende eenlédige woordjes, én zij heeft altijd een vloeibaar geluid:

ja	jak	jonk	jood	jong
je	jan	jigt	jagt (de)	jeukt
ji	jas	jeugd	jagt (een)	
jo	jók	jól	jurk	
ju	juk	jaar	jigt	

Men schrijft ook met *j*. de vólgende tweelédige woorden.

Jésus	jaréd	jeúg dig	jaweel
jafét	jaspis	justus	jórdaan
jaagen	jalijn	jeuken	jóris
jacob	jonkvrouw	joël	josef
jakhals	jáson	jonas	jubal
jufvrouw	jefta	jonker	juda
jammer	jéhu	joram	julij.
jaarlijks	jéffe		

Ook in de onderstaande drielédige woorden:

jaarmarkten	jacobus	jofuá
jaargetije	jémeni	jubelfeest
jaagers - net	jenéver	judés
jaagers - tuig	joánnes	juliáan
jagtgodin	joféfus	juwelier
jagthonden		

Als méde in de névensgaande vier- én vijf-
dige woorden.

jaarrékening	jonkerágtig	jammerhartig
jaagermeester	joodengenoot	jammerklagten
jaagerijén	jubelfeesten	januári
jagtgetijden	jubeijaaren	jenéver - béffen
jakobijnen	juweel-kóffer	jenéver - boomen
javelijnen	juwelieren	janfenisterije
jakomijntje	juweel-zetter	jaagermeesterschap
jerusalém	juffer - hondje	jubelfeest-gezangen
jongelingen	jagtgodinnen	jongelingschap.

De *j* gevoegd bij eene *e* én dus *je* uitmaaken-
de, strékt, wanneer ze aan het einde dér woor-
den komt, om dezélfen te verkleinen, op de vol-
gende wijze.

huisje

huisje	lépelsje	kindje	hoortje
hondje	vórkje	boontje	starretje
tuintje	stókje	wagentje	hèldje
beekje	schepje	jonkertje	pénnetje
boekje	kooltje	pannetje	kammetje
oogje	politiekje	haantje	karretje
oortje	mannetje	zoontje	kroontje
neusje	mutsje		

Men ziet hieruit het men, in onze Taale, gewoon is, de verkleinwoorden te vormen. Ondertusschen schrijft men ruim zoo goed:

huisken	zoonken	stoelken	dógterken
hondeken	kindeken	tuinken	meisken
beekskén	vrouwken	mutsken	mondeken
boekskén	stóksken	manneken	bróksken
boomken	stuksken	neusken	bundelken

Ik merk tegelijk hierbij aan dat alle deese verkleinde woorden van het onzijdige geslachte zijn, én dat men nooit schrijven moet: *een klein huisje*, om dat *buisje* alléén klein genoeg is. —

De *j* komt somtijds agter de *S*, maakende dus *Sj*, in de volgende woorden

sjouw	sjouwer	kasjant
sjouwen	sjarp	

Agter de *T* komt ze in *tjanken* en *tjilpen*.

De *j* komt ook dikwils agter de *D*, én maakt zoodoende *dje*, in de onderstaande woorden

Aarkandje	bofschhaadje	boomplantaadje
boellaadje	kwellaadje	latjaadje

lustboschschaadje	persoonaadje	stèllaadje
Lustplantaadje	plonderaadje	plantaadje
muuraadje	pluimaadje	timmeraadje
pakkaadje	póttaadje	vrijaadje
pèlgrimaadje	schènkaadje	Zeilaadje. —

Hèt eerste woord *Arkaadje*, spreekt men uit als: *Arkaad-je*. De anderen moet men uitspreken, *boellaa-zie*, *kwèllaa-zie* &c. — In hèt meêrvoud van die woorden voegt men 'er eene *n* agter én schrijvt: *muuraadjen*, *póttaadjen*. —

K.

Bij de verhandeling van l'ëtter *c* hebbe ik gesproken van de overéénkomst welke zij met *K* heeft én aangetoond de woorden die met *C* geschreeven moeten worden; thans zal ik mijn wèrk maaken om te toonen, welke woorden men met *K* schrijven moet én beginnen met de onderstaanden:

kaai	káde	kling	knie
kaart	kajuit	klók	knóds
kaas	kalmte	klomp	koets
kamp	kamer	klont	kólv
kant	kammen	kloov	komst
kast	kanker	klós	kool
keel	kieuw	kanteel	koon
kei	kil	kapél	koord
kélk	kin	karel	koorts
kèrk	kist	karóts	kórv
keur	kit	kasper	kóft
kiel	klank	kélder	kót

kennip

kénnip	kroon	kwast	koper
kérker	klappen	kwik	kóppen
kétel	klaver	klóppen	koude
keuken	kleinzen	klótsen	krankte
kladde	klémmen	klooven	krenken
klagte	klimmen	kluiven	kreuken
kraag	klinken	knéppel	krimpen
kraai	krooft	knoopen	kronijk
kraan	kruik	koenraad	krouwen
kramp	krul	kogel	kugchen
krans	krijg	koker	kunnen
kreeft	kuiv	kolom	kwaaker
kreet	kus	komeet	kwastig
kreits	kust	kommer	kwèllen
kr uk	kunst	konkel	kwèlling
kring	kwaad	koopen	kwètsen.
kroes	kwaal	kooper	

Mèt de *K* schrijvt men ook, de onderstaande drie vier-vijv- én meér- lédige woorden:

kabeljaauw	kastijden	knórrepót
kabel-touw	kei-steen	kolomnen
kakelen	keiserin	komeeten
kalveren	keisers - kroon	komkommer
lamerheer	kémels - hair	koninkrijk
kamenieren	kénnip - zaad	koophandel
kampvègter	kèrkelijk	koornbloemen
kandelaar	kèrkhoven	kóftbaarheid
kapellaan	keukenmeid	kraanvogel
karnemèlk	kindergoed	krabbelen
kartouwen	kinder - meid	kruidenier
kaspárus	kinder - spél	kruid - leefer
kastanje	klaver - blad	kwikzilver
kastelein	klooster - wèrk	kwèllingen

G 5

kwist.

kwistpenning
 kaarsten - maaker
 kajuit - wagher
 kalander - zaad
 kamerlingen
 kampvêgterije
 kankerkwalen
 karbonkel - steen
 kastijdingen
 keisel - steenen
 kelder - meester
 kétel - trommelen
 klappertanden
 klaver - bladeren

knéppel - houten
 kloekmoedigheid
 klooster - wetten
 kógel - gieter
 koopmans - huisen
 koopmanschappen
 koornbloemen
 kronijksehrijver
 kanoniseeringen
 kanttékendaren
 katoen - drukkerijën
 kinnebak - slagen
 krijgs - toerustingen
 kunst - behandelingen

KAMERAAD, is een *makker*, een *gezél*.

KAMER-RAAD, is eene aanzienlijke bediening
 aan een Koninklijk Hóv.

KRAAKEELINGEN vallen wél tusschen broeders
 vóór.

KRAKELINGEN haalt men bij de Bakkers.

Voordéesen pleeg men voor de *k* eene *c* te zet-
 ten én te schrijven *ick*, *dick*. — Thans schrijft
 men én moet men schrijven zonder *c*, *ik*, *dik*,
 &c. —

De *k* schrijft men

<i>dubbel</i> , in	lukken	kakken	<i>viermaal</i> , in
bakken	drukken	knakken	geklakklak
hakken	stukken	klókken	koekkoek
zakken	nukken	klikken	kalkkólk
takken	<i>driemaal</i> , in	knikken	<i>vijfmaal</i> , in
smakken	krukken	verkwikken	kèrk-kraakeel
bukken	kraakeel	verklikken	

Som-

Sommigen schrijven met *k* de woorden *kores*, *kyrus*, *kyrenius*, *kéfas*, *kyprus*, *kaldä*, *kaldeeuwſche*. — Men doet beter wanneer men ze allen met *c* ſchrijft, op de volgende wiſe *Cores*, *cyrus*, *cyrenius*, *céfas*, *cyprus*, *cbaldä*, *cbaldeeuwſche*. —

Voor de *sb* gebruikt men *K*; ſchrijvende de woorden *Chriſtus*, *Chriſtendom*, *Chriſtenen*, *Kriſtus*, *Kriſtendom*, *Kriſtenen*. — Zoo ſchrijft men ook de *k* voor de *c* in de woorden: *Kromwel*, *Markus*, *Kanaän*. Dit alles ſteunt op het gezag van voornaame Taalkenneren. —

Men ſchrijft de enkele *k* met eene afſnijding, in den tegenwoordigen tijd der Toonende én der Bijvoegende wiſe, der werkwoorden die in de onbepaalde wiſe maar eene *k* hebben; als *preeken*, *ſteeken*, &c. Voorbeelden

ik ſpreek'	ik ſtink'	dat ik preek', ſteek'
ik ſteek'	ik zink'	dat ik ſteek', zink'
ik breek'	ik wènk'	dat ik breek', wènk'
ik ſmeek'	ik bezwijk'	dat ik ſmeek', bezwijk'
ik waak'	ik prijck'	dat ik waak', prijck'
ik drink'	ik mèrk'	dat ik drink', mèrk'
ik rook'	ik klink'	dat ik rook', klink'
ik blink'	ik zoek'	dat ik blink', zoek'
ik dènk'	ik ſtrijck'	dat ik dènk', ſtrijck'
ik ſpreek'	ik maak'	dat ik ſpreek', maak'
ik wreek'	ik ſtaak'	dat ik wreek', ſtaak'

En dit alles in plaats van *ſpreeks*, *preeke*, *ſteek*, &c. ter aantooninge dat eene *e* vanigter afgelaaten is.

Zoo

Zoo doet men insgelijks in de buiging' van veele zélfstandige Naamwoorden; schrijvende:

Mijn goed is in de Maak', voor Maake.

Gij hebt ongelijk in die zaak', voor zaake.

Van 't ridderlijk' Penfeel, voor ridderlijke.

Van 't vermaaklijk' leeven, voor vermaaklijke.

De twee *kk'* schrijvt men éven als de énekele mèt eene afsnijding',

1. In de vólgende tijden dér Wérkwoorden:

ik bedèkk'	ik ontrukk'	dat ik bedèkk'
ik begèkk'	ik wèkk'	dat ik ontrukk'
ik verdrukk'	ik mikk'	dat ik verdrukk'
ik strèkk'	ik schrikk'	dat ik schrikk'
ik bukk'	ik knikk'	dat ik bukk'
ik trèkk'	ik kwikk'	dat ik knikk'

én dit alles wéderóm in plaats van *ik bedèkke*, *ik verdrukke*; *dat ik knikke*. —

2. In de buiging' van eenige zélfstandige naamwoorden: als

Vrij van drukk', voor drukke

Op dén takk', voor takke.

Dit alles zal eenen Leerling zonderling voorkomen. Ondertusschen kan een Meester hèt hém aantoonen mèt bewijsen uit mijne grootere Spélkonst. — De wérken onzer voornaame Dichteren leefende, zal hun dit alles vanzélve blijken. —

De énekele 'k schrijvt men mèt eene afsnijding van

van
bij

Er
Lete

M
tenle

Laan
lach
lag
land
lak
lam
lamp
lans

2.
twee

Laad
ladde
lake
lam
lanc
lamp

vanäcter, én dan betékent hèt zoo veel als ik; bij voorbeeld

'k ben uit *dén stamm'* van *Sém.*

'k zal *wonderen verkläaren.*

'k zing niet voor u.

'k *bèbb'* niet geloogen.

En hierméde wil ik de verhandeling deeser Lètter' besluiten én overgaan tót de

L.

Mèt deese Lètter schrijvt mén de vólgende éenlédige woorden :

Laan	lafsch	lat	leur	lomp	lood
lach	leek	leest	lier	leen	loops
lag	lied	lés	luit	leer	loots
land	lip	licht	lijft	leus	loog
lak	luis	ligt	lont	liesch	look
lam	lijn	lèb	lób	list	loon
lamp	lap	leed	lós	long	leeft
lans	last	leem	lók	lonk	leeuw. &c. —

2. Mèt de l schrijvt men ook de vólgende tweelédige woorden :

Laade	landäart	Landsman	latoen
ladder	landbouw	landstreek	latuw
laken	landdag	landzaat	latijn
lamfer	landkaart	langtong	laauwrier
lancét	landpaal	lantaarn	lavas
lamprei	landfchap	laster	leere

leer-

leerling	lied - boek	loopbaan	lijk - ſch
leerſtuk	lievrei	looven	lijk - dicht
leertijd	ligter	lucht - gat	lijn - baan
leerzugt	ligthoofd	lucht - pijp	lijwaat
leeuwrik	ligtmis	lucht - ſtreek	lijſter
leeven	linnen	landmagt	lijvig
leugen	linze	luſtig	lijmen
leiband	logen	luilak	loopen
lei - ſtar	lombert	luiffel	loeren
lei - zeel	lommer	luipaard	lagchen
liäs	lonken	luiäard	laaven
lidmaat	loodwit	luiſter	

3. Met ſchrijvt men de volgende drie- én meer- ledige woorden:

Laken - hal	Lustplaatſen	Lettergieter
Lammeren	Laarzen - maaker	Letterhouten
Landerije	Ladder - ſporten	Loevensgeesten
Landsdouwen	Laagen - legger	Licht - bederver
Lauwerblad	Laktantiüs	Lievde - pligten
Lafarus	Lammerenberg	Ligchaams - deelen
Leevendig	Lankmoedigheid	Ligtemiffen
Liederen	Lantaarenpaal	Ligthoofdigheid
Lieflijk	Lavandel - bloem	Ligtvaerdigheid
Lichtemis	Leengoederen	Linde - bloeiſem
Lindenboom	Leen - verheffing	Logengeesten
Lodewijk	Leeräars - pligten	Loodgieterije
Löv - gedicht	Leer - bereider	Loonbederver
Logenaar	Leeuwenkuilen	Luiftervinken
Loopgraven	Logpenningen	Lustpaleifen
Loterije	Lokkertanden	Lijv - behoevte
Luifſteren	Lendepijnen	Lijv - togt - gelden
Luitenant	Lente - bloemen	Lijndraaijerije
Luthoven	Lente - roosjes	Lafhartigheden

Laken-

Laken - bereider	Léliën - bloemen
Laken - weeverijën	Lépel - bladeren
Lak - makerijen	Leugen - sprekeren
Lammeren - vagten	Leugen - verdichteren
Lankmoedigheden	Lever - beulingen
Lantaarn - ontstoker	Lievdeloosheden
Last - betaalingen	Ligtgeloovigheid
Laauswrier - bladeren	Lindenboomenhout
Léder - bereiderijë	Linnen - weeverijën
Léder - touwerijën	Linnen - wascherijën.

De *l* wórdt verdubbeld, in de vólgende woorden:

él	éllen	ból	bóllen	bal	ballen
bél	bèllen	hól	hóllen	hèl	hèllen
lél	lèllen	tól	tóllen	vél	vèllen
wél	wèllen	dól	dóllen	schél	schèllen
spél	spèllen	bil	billen	knól	knóllen. —

Dit is alléén in zulke woorden, in wier enkelvoud de *l* agter eene enkele vokaal komt, gelijk hierboven. Want, wanneer de *l*, in hèt enkelvoud, agter twé vokaalen komt, dan wórdt zij in hèt meêrvoud niet verdubbeld. Als

kool	koolen	riëel	riëelen
zool	zoolen	steel	steelen
school	schoolen	deel	deelen. —

Men schrijvt: *beil*, *beilloos*; *breidel*, *breidelloos*; *ziel*, *zielloos*. —

De *l* mèt eene afsnijdinge, schrijvt men in de vólgende tijdvoegingen.

ik

ik verveel'	ik dwaal'	<i>dat ik verveel', dwaal'</i>
ik deel'	ik speel'	<i>dat ik deel', speel'</i>
ik bedoel'	ik dool'	<i>dat ik bedoel', dool'</i>
ik gevoel'	ik peil'	<i>dat ik gevoel', peil'</i>
ik maal'	ik zeil'	<i>dat ik maal', zeil'</i>
ik praal'	ik steel'	<i>dat ik praal', steel'</i>
ik daal'	ik spoel'	<i>dat ik daal', spoel'</i>
ik bestraal'	ik woel'	<i>dat ik bestraal', woel'</i>
ik haal'	ik heel'	<i>dat ik haal', heel'</i>

Zoo ook in de volgende buigingen der naamwoorden

*Voor den guichel-stoel'
In onze Taal'
Mèt Vondels vijl'
Tén derdemaal'
In den kuil'
In de weegfchaal'*

*Uit den Hémel'
Tén vierdemaal'
In eigen Taal'
Op den rechtstoe'
Van den bliksemstraal'*

De dubbele ll schrijft men mèt eene affnijdinge, in :

Ik spèll'	ik kwèll'	<i>dat ik spèll', kwèll'</i>
ik tèll'	ik vertèll'	<i>dat ik tèll', vertèll'</i>
ik spill'	ik bedill'	<i>dat ik spill', bedill'</i>
ik vall'	ik verspill'	<i>dat ik vall', verspill'</i>
ik trill'	ik vershill'	<i>dat ik trill', vershill'</i>
ik will'	ik knèll'	<i>dat ik will', knèll'</i>
ik hêrstèll'	ik véll'	<i>dat ik hêrstèll', véll'</i>

En in de buigingen hierönder

*Om den diämanten spill'. | In zijnen boogen wall'.
Van zijn volmaakten will' | Mèt zijn zilveren wèll'.
In*

In fles van gall'
Mijn lievede tén gevall'

In zijn' laatste will'
De afgrond van de hell'.

Zoo schrijvt men het woordje *alle* ook verkort, *all'*.

M.

Mèt *m* schrijvt men, de volgende één- én twee ledige woorden:

Maag	més	muur.	meese
Maan	mest	muil	meloen
maand	mier	muis	mëffing
maar	mik	mijl	metaal
maas	milt	mijt	meulen
maat	min	maade	middel
magt	mist	maalstroom	minut
mand	moed	maankóp	mirrhe
mangel	moes	maanlicht	misse
mark	moſ	maatklank	misbruik
markt	mólm	magneet	miskraam
mars	mom	magtbriev	mispel
maſt	mond	makreel	misſlag
mat	moord	maale	miſtal
meel	móp	malie	mifthoop
meerl	móſt	mangel	miſval
meeuw	mót	manſchap	módder
meir	mout	manſlag	mode
mèlk	mouw	mantel	moedwil
ménſch	mug	marmet	moeras
mérg	munt	matras	moker
mèrk	muts	meede	molen
		H	monik

molik	mórgen	muskaat	nutfaard
mondkóst	mórzeł	muskét	mijter
monster	mudde	muskus	

Mèt *m* schrijvt men ook, de onderstaande woorden.

maagdenroov
 machabeen
 machtilda
 maagdepalm
 maanefchijn
 magerheid
 maatschappije
 madeliev
 magafijn
 magiftraat
 majeftek
 majeleip
 makelaar
 mangelen
 manhaftig
 manmoedig
 mannelijk
 mantelkoord
 marmefteen
 maatigheid
 medgezel
 medicijn
 meefterknaap
 melaatsheid
 meloenen
 mengelen
 mengelmoes

ménigmaal
 ménigte
 middelaar
 middellijn
 middelmaat
 middelpunt
 middernagt
 milddaadig
 mindering
 minnebroet
 minnekind
 misdaaden
 misgunnen
 misbaagen
 móddergrond
 mondgeprek
 mórgen-dauw
 mórgen-ftar
 móffelen
 muif-efel
 muifen-nest
 muifen-val
 maagverzwakking
 Machiavel
 magdalena
 magtelóosheid
 muhameddaan

makel-

makel-**loonen**
 mandemaaker
 manierlijkheid
 manteldraager
 maranatha
 mardocheüs
 mededeelzaam
 menigvuldig
 mengelingen
 middelmatig
 minderingen
 mispelboomen
 modderflooten
 mostelschelpen

mostertmolen
 myrteboomen
 mijterdraager
 martelaarissen
 medebroederen
 mededeelzaamheid
 mededienstknechten
 medegehoofschap
 medehelperen
 medicijn-meester
 moedelósheden
 moutmaakerijen
 muskadél-druiven.

De *m* wordt verdubbeld, in de woorden

Ammon	stammen	lommer
klimmen	vermommen	zwellen
nimmer	brommen	vlammen
nimmermeer	verstommen	wimpen
hommel	flimmer	trommen
lammeren	stemmen	kommer.
mammon	temmen	

De *m* wordt, aan het einde der woorden, met eene sluiting van den mond uitgesproken; als blijkt uit:

Bisdom	wasdom	menschdom
kristendom	Heiligdom	weedom
Heidendom	Hartógdóm	pausdom
maagdom	Joodendom	vorstendom

prinsdom	Hoerendom	ouderdom
Koningdom	eigendom	vrijdom.
godendom		

De *m* wordt met met eene afsnijding' geschreeven, in:

ik roem'	dat ik roem'
ik kom'	dat ik kom'
ik noem'	dat ik noem'
ik droom'	dat ik droom'
ik schroom'	dat ik schroom'
ik praam'	dat ik praam'
ik raam'	dat ik raam'
ik vorm'	dat ik vorm'
ik schaam' mij	dat ik mij schaam'
ik stroom'	dat ik stroom'
ik riem'	dat ik riem'
ik priem'	dat ik priem'
ik boom'	dat ik boom'
ik scherm'	dat ik scherm'

2. In de onderstaande buigingen:

Aan de onvermoeide faam' | *Hij zat in de praam'*
In zijn' eigen' naam'. | *De bolte van de vorm'.*

De *m* wordt verdubbeld met eene afsnijdinge geschreeven?

1. In de volgende Tijdvoegingen

ik klèmm'	dat ik klèmm'
ik klimm'	dat ik klimm'

ik

ik stèmm'	dat ik stèmm'
ik zwèmm'	dat ik zwèmm'
ik stamm'	dat ik stamm'
ik tèmm'	dat ik tèmm'
ik vermomm'	dat ik vermomm'
ik verstoffomm'	dat ik verstoffomm'
ik ontvlamm'	dat ik ontvlamm'
ik wimm'	dat ik wimm'

2. Ook in de buigingen sommiger Naamwoorden : als

<i>Uit dén stamm'</i>	<i>Hèt geluid zijner stèmm'</i>
<i>in, door, mèt de vlamm'</i>	<i>Door eenen dromm'</i>
<i>aan d'uchkend kimm'</i>	<i>In d'onnagaanbre somm'</i>

En hierméde laten wij de verhandeling deeser Letter afloopen, én gaan over tót de

N.

Mèt de N moet men schrijven

1. De volgende éénledige woorden:

Naad	Nat	Nèst	Nip	Nóp
Naald	Neep	Nèt	Nis	Nuk
Naam	Neen	Neus	Noen	Nul
Nagt	Neet	Nier	Nék	Nut
Nap	Nék	Niet	Nood	Nijl
Nar	Nérv	Nieuws	Noot	Nijd

2. In de volgende tweelédige woorden:

Nadeel	Navraag	Néger	Nieskruid
Nadruk	Nagel	Néerlaag	Nieuwjaar
Najaar	Nalaat	Néerftik	Noodhulp
Naam-geel	Nazoek!	Néering	Noodlót
Naam-ról	Nabuur	Néktar	Nooddruft
Naneev	Nardus	Néstel	Noodweer
Narigt	Nasleep	Nétel	Noorden
Naschrift	Natie	Néusdoek	Noord-oost
Naslag	Natuur	Neusgat	Noord-wést
Nasmaak	Nave	Nével	Noord-star
Naasten	Navel	Niger	Noord-zee
Naauwte	Nawec	Niervét	Nijptang
Nakomst	Nebbe		

3. In de volgende drie- vier- én vijvlédige woorden:

Naäman	nimmermeer
Nagtegaal	nooddruftig
Nadenken	noodiging
Naderhand	noodwéndig
Nalaatig	noodzaaklijkheid
Naamelijk	nuttigen
Naarvólgen	naaldenkooker
Naarvórschen	naauwkeurigheid
Néderlaag	nabetragting
Néderland	nalaatigheid
Nédrigheid	natuurkunde
Négentien	néderdaalen
Négentig	négenöogen
Neeringloos	néveldampen
Nietigheid	nieuwspapieren

Non-

Nonnenklooster
 Noodwéndigheid
 Nootenboomen
 Nootendóppen
 Naaldemaakerijën
 Nagtegaal-gezag
 Nagelbloem-geuren
 Natuurkundigen
 Natuur-kénneren

nóderdaalingen
 néderstortingén
 névelágtigheid
 nooddrúftighéden
 noodlóttighéden
 noodwéndighéden
 noodzaakelijkhéid
 noordóosten.winden
 Nooten-boomen-hout.

De *n* klinkt, aan het einde der woorden, met haar' natuurlijken klank, als blijkt uit

ban	dan	hèn	kan	man	pén
bén	dén	hun	kèn	mén	tin
bin	én	hoen	kin	min	zin.

De *n* wórdt verdubbeld in het meêrvouwd van de vólgende éénvouwdige woorden :

ban	bannen	kan	kannen	ton	tonnen
bén	bénnen	kin	kinnen	zin	zinnen
zon	zonnen	man	mannen	pén	pénnen
bron	bronnen	pan	pannen	pin	pinnen

Mérk aan dat de *n* altijd verdubbeld wórdt in het meêrvouwd zulker woorden, in wier enkelvoud zij agter ééne enkele *vokaale* komt, zoo als hier boven blijkt.

In tegendeel, wanneer zij, in enkelvoudige woorden na twee *vokaalen* komt, dan wórdt zij niet verdubbeld, maar van de eerste *syllabe* af-

gesneden én aan de tweede gebonden, op de volgende wijze:

zoon	zoo-nen	baan	baa-nen
boon	boo-nen	zoen	zoe-nen
troon	troo-nen	hoen	hoe-nen
koon	koo-nen	schoen	schoe-nen.
laan	laa-nen		

De *n*, op deese wijze, in wérkwoorden, agter twee *voorkanten* kortende, wórdt, in den tégenwoordigen tijd van de Toonende én in dien van de Bijvoegende wijze, met eene afsnijding' geschreeven, als volgt:

ik leen'	ik 'schijn	<i>dat ik leen' schijn'</i>
ik meen'	ik verdwijn'	<i>dat ik meen' verdwijn'</i>
ik ween'	ik toon'	<i>dat ik ween' toon'</i>
ik steen'	ik beloon'	<i>dat ik steen' beloon'</i>
ik woon'	ik boen'	<i>dat ik woon' boen'</i>
ik zoen'	ik baan'	<i>dat ik zoen' baan'</i>
ik troon'	ik betoon'	<i>dat ik troon' betoon'</i>

Zoo schrijft men ook de *n* met zulk eene afsnijdinge, in de buiging' sommiger naamwoorden, als

Op dén troon' | *agter dén trein'* | *aan mijnen toon'*
in dén schijn' | *boven déntroon'* | *van zijnen zoon'*—

én dan beduid dit zoo veel als of 'er stond: *op dén troone*, *in aén schijne*, *van zijnen zoone*. —

Wanneer de Leerling óf iemand anders, des onkundig, érgens, in een Bqek van goede taalkunde, ge-

geschreeven viadt: *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*; dan gelieve hij te weeten dat dit verkortingen zijn van *mijnen*, *zijnen*, *eenen*, *geenen*, én dit zal hem blijken, wanneer hij zien zal dat deese afgekapte woordjes altijd vobr. manlijke zélfstandige naamwoorden koomen, bij voorbeeld: *aan mijn' zang m. ik warm mijn' voet. m. van zijn' zooné. m.* —

De *N* wórdt verdubbeld, met eene afsnijdinge aan het einde dér woorden geschreeven, op de zélfde wijze als met de enkele *n*, hierboven, in de tijden dér wérkwoorden, &c. getoond is, op deese wijze

ik gewinn' of gewinne	dat ik gewinn' of gewinne
ik spinn' of spinne	dat ik spinn' of spinne
ik kenn' of kenne	dat ik kenn' of kenne
ik gewenn' of gewenne	dat ik gewenn' of gewenne
ik schenn' of schenne	dat ik schenn' of schenne
ik bemin' of beminne	dat ik bemin' of beminne
ik winn' of winne	dat ik winn' of winne
ik spann' of spanne	dat ik spann' of spanne.

Op dezélfde wijze geschied dit in de buigingen van sommige zélfstandige Naamwoorden, als:

<i>bij de woud-beerinn'</i>	} <i>van waare moeder-minn'</i>	
<i>met reine minn'</i>		<i>'t voorwérp van de minn'</i>
<i>met zijne gemalinn'</i>		<i>de stralen van de zonn'</i>
<i>met zijn wélbesneeden pénn'</i>		<i>met veréenden zinn'</i>
<i>van bémel'scb mann'</i>	} <i>mijner zielsvriendinn'</i>	
<i>uit reine buwlijks-minn'</i>		<i>met deese bartvriendinn'</i>
<i>van Góds genade-zonn'</i>		<i>uit d'almagts-bronn'</i>

Hunn' beteként *bunnen*. — Zoo zegt men *in bunn' drukk'*, voor: *in bunnen drukke*.

Ik vinde ook noodig den Leerling te toonen het onderscheid der woordjes *na* en *naar*?

1. *NA* is een voorzetsel en wordt doorgaans gebruikt in den zinn' van *post* in 't Latijn en van *après* in 't Fransch. Voorbeelden:

Na de maaltijd.

Ik zal u na paarschen betaalen.

Wij dreeven de vijanden, na een bévig gevegt op de vlugt.

Hij deedt het driemaal na malkander.

Ook gebruikt men dit *na* in de volgende spreekwijzen.

Alle wijne zijwórmén zijn, op twintig ná, gestorven.

Die buisen staan beel ná aan malkander.

De achikbaarheid van eenen Vórst te ná komen.

Iemant te ná spreken.

Het trouwen is elk wél éven ná maar niet éven nut.

• In deese uitdrukkingen tékent men de *á* om den nadruk, met een kapje, — als

Nérgens ná zoo veel. Op verre ná niet.

Zij neemt die zaak beel ná.

Hij komt 'er ná aan toe.

2. *NAAR* gebruikt men in den zinn' van *ad* en *secun-*

secundum in 't Latijn, van *suiwant* én *selon* in het Fransch, én van *volgens* in 't Neêrduitsch. Voorbeelden:

*Wij zullen naar onze werken geoordeeld wêrden.
Hèt is goed weer, naar dén tijd van 't jaar.*

NAAR is ook een voorzetsel van beweeging én wórdt in dén zinn' van vaaren, reisen, gaan, &c. gebruikt, als

*Hij gaat naar Parijs, naar Poolen, naar Romén.
Ga eens naar dén Meester én vraag bém. —
Zijne oogen naar boven bessen.*

3. NÂÂR, schrijve ik, tér onderscheidinge van het bovenstaande, met twé kapjes op de aa, omdat hèt zeer zwaar moet uitgesproken wórdén. — Hèt betékent droevig, rampzalig, &c.

*Hoe onzachtlijk nââr moet dat zijn!
Dat is een nââr geloet.*

De *n* moet men ook schrijven, aan hèt einde dér stóffelijke bijnaamwoorden. — Dus moet men schrijven in alle drie de geslachten.

ijferen	koperen	staalen	aarden
tinnen	looden	blikken	gouden
zilveren	diamanten	wassen	glasen
metaalen	steenén	purpren	houten.

Voorbeelden:

Een *ijferen* rooster; een *tinnen* schotel; een *zilveren*.

veren lépel; een koperen kétel; een aarden pót; —
 zeggende zoo veel als: roofter van ijfer &c. —

P.

De P heeft, wél is waar, eenige overéénkomst van klank, mèt de B, voorál op hèt einde dér woorden; dóch die overéénkomst is zoo groot niet óf ze valt gemakkelijk genoeg te onderscheijderscheiden. — Met *P* schrijt men:

1. De vólgende eenlédige woorden

pak	pét	poos	puift	plaat	punt
pal	pèls	piek	pil	pink	put
pan	péft	pijl	pont	pleit	paerd
pas	pérs	pijn	priem	ploeg	plaats
pool	poel	pijp	pand	poort	praam
pond	ploert	pap	part	paerl	paers
pagt	pad	paal	paar	park	peer
paauw	palm	pand	pék	piek	pink
pees	peet	peil	plank	plooi	plas
pint	pit	plaág	pligt	prik	pluim.
plat	pligt	plein	pik		

2. In de onderstaande tweelédige woorden:

Padde	paleis	parkét	pausdom
paden	palét	parnas	pékel
pagter	panneel	partije	pénning
paerlen	pantfier	pascha	pénfeel
palei	papier	pastei	péper

per-

pérfoon	pistool	plantsoen	prièl
pérzik	plakkaat	poeder	prinsdom
pilaar	planeet	pórtaat	purper.

De *p* wordt, aan het einde der woorden, met een scherp geluid én met eene sluiting' van den mond uitgesproken:

1. In de volgende eenlédige woordjes

kramp	trap	fjérp	rasp
snap	nap	stulp	gésp
klap	dóp	stólp	wésp
wórp	schérp	wulp	schrap

2. In de onderstaande twee- én meerlédige woorden:

Boodschap	maagschap	boelschap
blijdschap	rékenschap	dronkenschap
broederschap	vriendschap	kondschap
eigenschap	vroedschap	gereedschap
gemeenschap	gramschap	manschap.

Alle deese bovenstaande woorden zijn van het vrouwelijke geslacht én worden dus met het Lidwoordje *de* geschreeven; *de boodschap*. —

De geene die hierónder volgen zijn, intégen-deel van het onzijdige geslacht, én worden met het Lidwoordje *het* geschreeven, als:

Priesterschap	Kardinaalschap	Meesterschap
Burgerschap	Bodeschap	Stédehouderschap
Maagschap	Kristenschap	Schépenschap

Bur-

Burgermeesterschap	Gefèlschap
Beulſchap	Landſchap
Dievenleiderschap	Echſchap
Ambaffadeurſchap	nutſchap
Ballingſchap	waardſchap
Bannelingschap	Graavſchap
Genootſchap	Heerſchap. —
Konſtgenootſchap	

In zoo verre deeſe woorden de voorréchten óf bedieningen van perſoonen beduiden, zijn ze *onzijdig*. Maar wanneer ze zien op eene vergadering óf ménigte van perſoonen, dan zijn ze *rouwelijk*. Zie mijns grootere SPÉLKONST.

De *p* met de *b* verbonden, maakt *pb* én die pleeg men te ſchrijven in *philosoopp*, dóch heden ſchrijvt men die woorden met *F*, *filosoof*. Zie Letter *F*. —

Dé enkele *p*, aan het einde der woorden, ſchrijft men met eene afnijding, éven zoo als bij voortige Letteren reeds is gezeid.

1. In de tijden der wérkwoorden, als

ik koop', loop'	dat ik koop', loop'
ik verzuip', druip'	dat ik verzuip', druip'
ik kuip', doop'	dat ik kuip', doop'
ik sloop', sleep'	dat ik sloop', sleep'
ik ſlaap', raap'	dat ik ſlaap', raap'
ik roep', hoop'	dat ik roep', hoop'.

2. In de buiging van ſommige naamwoorden, als

Hét anker onzer hoop' | Met onnavolgb'ren loop'
Tén einde van zijn' loop' | Met 's Hoogſtens hulp'.

De

De *p* wordt dubbel geschreeven in de woorden

poppen	wippen	stóppel	appelen
schoppen	ontglippen	stroppen	kóppelen
klóppen	ontsnappen	trappen	króppen
stóppen	klappen	huppelen	dróppelen
móppen	snippen	stappen	trippelen

Verdubbeld met eene afsnijding' schrijft men de *p* in de volgende tijden der werkwoorden:

<i>ik própp'</i> , <i>dópp'</i>	<i>dat ik própp'</i> , <i>dópp'</i>
<i>ik sópp'</i> , <i>stapp'</i>	<i>dat ik sópp'</i> , <i>stapp'</i>
<i>ik klapp'</i> , <i>snapp'</i>	<i>dat ik klapp'</i> , <i>snapp'</i>
<i>ik tapp'</i> , <i>wipp'</i>	<i>dat ik tapp'</i> , <i>wipp'</i>
<i>ik schépp'</i> , <i>glipp'</i>	<i>dat ik schépp'</i> , <i>glipp'</i>
<i>ik schopp'</i> , <i>vertrapp'</i>	<i>dat ik schopp'</i> , <i>vertrapp'</i>

Ook in de buiging' van sommige naamwoorden; uitwijfens de volgende voorbeelden:

<i>Op dén topp'</i> .	<i>Tén topp' gesteegeu.</i>
<i>In 't choir dér Weeten-</i> <i>schapp'.</i>	<i>In dén drupp'</i> <i>'t nut dér Koopman-</i> <i>schapp'.</i>
<i>In groote blijdschapp'.</i>	

Dit alles is, in mijne grootere SpÉlkonst, met bewijsen gestaafd, 't geen in dit werkje niet geschieden kan.

Q.

De *Q* is, in onze Taale, geheel in onbruik en ook van geen het minste nut. De eenigste woor-

woorden die men met de *q*, verzeld van de *u*,
schrijft, zijn de onderstaanden

Quintilianus	Quirinus
Quirijn	Quintilius
Quintus	Quintijl
Quatertemper	Quinquagesima.

In alle andere gevallen wordt de *Qu* door *Kw*
vervangen, én in plaats van *quaad*, geschreeven
kwaad, gelijk bij de *K* reeds getoond is.

R.

Met de *S* schrijft men de volgende eenledige
woordjes.

rad	récht	riet	ról	ruit
raad	ree	rif	romp	rum
raa	reeks	ring	ronde	rund
raam	reep	rist	rood	rups
raap	rest	rit	roek	rust
rag	rei	roov	roóm	rij
rak	rein	roem	roos	rijk
ram	reis	roet	reuk	rijm
ramp	ren	roep	rót	rijn, rhijn
rand	rest	roer	rós	rijp
rank	reuk	roest	rouw	rijs
rasp	rib	róg	ruim	rijst
rat	riem	rók	ruin	

Ook schrijft men met R de volgende tweelédige woorden :

raaden	rédén	richtsnoer	rondseel
raaten	reede	ridder	rooster
raadfel	reeden	rivier	róttén
raafen	régel	robijn	rótsen
rakét	régen	roede	rótssteen
rabat	regént	roemen	ruigte
randfel	reiger	roepen	ruiker
randsoen	rékel	roemer	ruimte
rangen	reisen	roeper	rukken
rappier	rijzen	rógge	rusten
ratel	rèkken	rókken	rumoer
reäal	rènte	rondäs	rusting
rèchtbank	reutel	ronde	rijkdom.
réde	reufel		

Met R worden ook geschreeven, de onderstaande drie- vier- én meêrlédige woorden :

Ravelijn	roofengaart	reukeloosheid
raafernije	rouwmantel	róskammerije
régénbak	rijffelaar	rivierkundig
régénkleed	rijks-äppel	riddermatig
regeering	ruiterije	rijksvergadering
reisiger	rijksdaalder	rèchtvórdèringen
rèkening	rijksgebied	regeeringloosheid
rèkenschap	rampzaligheid	rèkenschapgeeving
reuk-ältaar	rèchtvaerdiglijk	rèchtvaerdigmaaking
ridderlijk	rédèlijkheid	reuköfferhande.
róggenbrood	régelmatig	

De r heeft aan het einde van sommige woorden

Ook schrijft men met R de volgende tweelédige woorden :

raaden	réden	richtsnoer	rondeel
raaten	reede	ridder	rooster
raadfel	reeden	rivier	róttén
raafen	régel	robijn	rótsfen
rakét	régen	roede	rótssteen
rabat	regént	roemen	ruigte
randfel	reiger	roepen	ruiker
randsoen	rékel	roemer	ruimte
ranken	reifen	roeper	rukken
rappier	rijfen	rógge	rusten
ratel	rèkken	rókken	rumoer
reäal	rènte	rondás	rusting
réchtbank	reutel	ronde	rijkdom.
réde	reufel		

Met R wórdén ook geschreeven, de onderstaande drie- vier- én meérlédige woorden :

Ravelijn	roofengaart	reukeloosheid
raafernije	rouwmantel	róskammerije
régénbak	rijffelaar	rivierkundig
régénkleed	rijks-áppel	riddermatig
regeering	tuitèrije	rijksvergadering
reifiger	rijksdaalder	rèchtvórdèringen
rèkening	rijksgebied	regeeringloosheid
rèkenschap	rampzaligheid	rèkenschapgeeving
reuk-áltaar	rèchtvaerdiglijk	rèchtvaerdigmaaking
ridderlijk	rédèlijkheid	reukófferhande.
róggenbrood	régelmatig	

De r heeft aan hèt einde van sommige woorden

den een zagten uitgang, en wél in de volgende én dérgelijke

zondaar	moor	schuur	kooper	schóoner
tuinier	buur	slinger	schipper	grooter
zwier	muur	vinger	honger	praater.

De *r* schijvt men met eene affnijding', wanneer ze agter twee vokaalen gevonden wordt, in de volgende tijden dér wérkwoorden.

1. ik eer', leer', hoor'	dat ik eer', leer', hoor'
ik stoor', boor'	— stoor', boor'
ik smeer', keer'	— smeer', keer'
ik vaar', spaar'	— vaar', spaar'
ik gaar', gier'	— gaar', gier'
ik vier', bewaar'	— vier', bewaar'
ik beroer', waardeer'	— beroer', waardeer'
ik regeer', vermeer'	— regeer', vermeer'

2. — Op dezélfde wijze geschied dit ook in de buiging' van eenige Naamwoorden, als:

Aan d'Edle ridderschaar'	Hij speelde op de lier'
Tót groote eer'	Van dees verboden Leer'
Op dees gewoekte maar'	Met eenen lauwrier'.

Aan het einde dér woorden, die uit ééne Syl-
labe bestaan én in welken de *r* agter eene enkele vo-
kaal komt, heeft zij een stérk geluid; zoo als te
hooren is uit de volgende

nar	fchar	vér	dór	lór
tór	waf	ftar	kar	tér.
var	pór	bar		

In het meervoud van deese en dergelijke woorden wordt de *r* doorgaans verdubbeld en dus geschreeven

narren	fcharren	pörren	karren
törren	warren	starren	lörren.
varren			

De dubbele *rr* wordt met eene affnijding' geschreeven

1. In de onderstaande tijden der werkwoorden

<i>ik pörr', mörr'</i>		<i>dat ik pörr', mörr'</i>
<i>ik knörr', kirr'</i>		<i>— knörr', kirr'</i>
<i>ik warr', farr'</i>		<i>— warr', farr'.</i>

2. In de buiging* van eenige zelfstandige Naamwoorden; bij voorbeeld in de volgende

<i>Aan vörrus-starr'</i>		<i>De flikkering dier starr'</i>
<i>Op de karr'</i>		<i>Ik hebb' twiift met dien</i>
<i>De boornen van den varr'</i>		<i>narr'</i>
		<i> Dat touw is in de warr'.</i>

Als de Leerling in een boek geschreeven vindt, *baar'* met eene affnijding', dan gelieve hij te weten dat dit *baar'* eene verkorting is van *baaren*; 't welk blijken zal uit het mannelijke zelfstandige woord dat 'er op moet volgen, als: *van baar' mantel, in baar' gloed, op baar' boed.* — Indien dit nu, in eenig werk, niet in acht genomen is, en op *baar'* een vrouwlijk woord volgt, als: *baar' koets*, dan kan men dit gerust voor een taalfout aanmerken. —

De R schrijft men voor de *b* in de woorden *Rbobarber*, *Rwone*, *Rbijn*.

S.

Bij de verhandeling' dér *C* hebb' ik gezeid dat die Letter zeer veel overéénkomt hadde mèt de *S* én de woorden opgegeeven die mèt *C*, niet mèt *S* geschreeven moeten wórdén. Hier zal hèt de plaats zijn om de woorden tér néder te stèl- len die mèt *S*, in onderscheiding' van *C* moeten geboekstaavd wórdén. — En, vermits onze *S* ook veelal mèt de *Z* wórdt vermèngd, zal ik dit onderscheid ook in hèt oog houden én mèt alle oplèttenheid tragten op te geeven.

Mèt *S* moet men schrijven de vólgende woor- den:

Sierand

sm	fatijn	suiker	soesen	sóldeeren
simpel	suffen	sultane	saus	sédert
sélderie	sultan	salpéter	sausijs	saamen
sap	sabbat	segrijn	sók	sommen
sekreet	sabel	salade	soort	sóppen
sints	safier	salamander	seisse	sappen
fis	saffraan	salét	signét	sullen
fas	saisoen	samaar	sommier	serpént
sissen	sék	sits	sóp	suifen
stroop	sérvét	sober	sóldije	sibille
saay	séxe	somber	sóldaat	suf
sayet	sikkel	somma	soudenier	sórtèeren
farren	sukkel	sul	sijn	sikkel

Mèt *S* schrijft men ook én moet men schrij- ven,

ven, alle de woorden, wier tweede Letter een nédeklinker is; gelijk zulks kan blijken uit de volgende woorden.

schaamen	flap	smaad	spaanders
schande	flim	smul	spaaren
schaapen	flaap	snaak	stad
scheeren	flang	snik	strikken &c.

Mèt S moeten ook de onderstaande woorden geschreeven worden.

boetseeren	kleesfel	bórduursfel	steunsfel
pérsoon	dèksfel	druksfel	speekfel
spraakzaam	voedsfel	gebroedsfel	spookfel
langzaam	schijnsfel	hèngfel	trèksfel
wérkzaam	aanhangfel	instoekfel	tooisfel
schènsfel	aanlòksfel	maakfel	verdichtsfel
trótseeren	affpruitsfel	naaisfel	verfoeliefel
kaatsen	beduidfel	oliefel	weeffsel
plaatzen	beginsfel	plukfel	zweemfel
nabootzen	belètsfel	foldeersfel	verciersfel
raadsfel	befchutsfel	stutsfel	verschijnsfel
blankètsfel	schèrtsen	bekleedsfel	spitsen.
tritsen	strèmsfel		

Alle deese bovengenoemde woorden in *sel* eindigende, zijn van het onzijdige geslacht. — *Fronsfel*, *geessfel*, *stijfsfel* zijn vrouwelijk. *Kansfel*, *randsfel* behooren tot het mannelijke geslachte. —

Aan het einde van sommige woorden komende heeft de S een verschillenden klank. — Wanneer zij komt agter een' médeklinker óf agter een en-

kele *vokaal*, dan heeft ze een *scherp* geluid, als blijkt uit:

spits	schéts	wars	tróts
trits	bits	glans	trans
schérts	bars	schans	vlés
róts	trós	dus	fus.

Maar wanneer de S agter twee *vokaalen* komt, dan heeft ze een *zagter* geluid; te hooren uit

huis	bies	pees	hoos
luis	blaas	fnees	doos
muis	mées	fluis	haas.

én uit hoofde van den *zagten* klank deefter S, die met het *zagte* geluid der Z overéenkamt, behoude ik dezélve in het *meêrvouwd* deefter én in alle de woorden in welken zij tusschen *vokaalen* in staat; *schrijvendé*:

huifen	biefen	peefen	hoofen
luifen	blaafen	fneefen	doofen
muifen	meefen	fluifen	haafen
ik lees	wij leefen	ik raas	wij raafen
ik bloos	wij bloofen	ik prijs	wij prijfen.

Agter sommige woorden, waarip de S op eene *énkele vokaale* volgt, in het *eevpouwd*, wordt zij in het *meêrvouwd* verdubbeld, op de volgende wijze

mès	mèffen	lès	lèffen
vlés	vlèffen	kus	kuffen
			bus

bus	busfen	glans	glansfen
plas	plassen	kans	kansfen
fchans	fchansfen	krans	kransfen
spies	spieffen	lans	lansfen
pèls	pèlffen	fchórs	fchórsfen
dans	dansfen	kèrs	kèrsfen.

De S in tégendeel die in enkelvoudige woorden agter een' Médeklinker komt, wordt in het meêrvouwd dier woorden in eene Z veranderd. → Bij voorbeeld in:

grijas	grijzen	lins	linzen
bons	bonzen	vaers	vaetzen
baars	baarzen	gréns	grénzen
beurs	beurzen	teems	teenzen
gans	ganzen	naars	naarzen
dons	donzen	gons	gonzen.
hals	halzen		

De enkele S, op 't einde dér woorden, agter twee *vokaalen* komende, schrijvt men met eene affnijding',

1. In de volgende tijden der wêrkwoorden :

ik poos', lees'	dat ik poos', lees'
ik bloos', prijs'	— bloos', prijs'
ik blaas', raas'	— blaas', raas'
ik vrees', kaats'	— vrees', kaats'
ik plaats'	— plaats'.

2. In de buiging' van eenige zélfstandige Naamwoorden, als:

Op deese wijs'		Voor een poos'
Van baare reis'		Op die plaats'
Góds eer tén prijs'		De geur van die roos'.

3. Aan het einde van sommige toevoeglijke Naamwoorden voorwelken het Lidwoordje *bèt* óf 't gebéligd wordt, als :

Hét mérgelloos' gebeent		Dat wankelloos' vertrou-
Hét wijs' bestuur		wen
		Hét belangloos' gemoed.

én dit ook omdat die woorden, volgens dén taalgrond, *wijse*, *mérgelloose* &c. geschreeven moesten zijn; maar hier wordt, om de voetmaat dér Poësijs, een *syllaabe* afgesneeden én door die affnijding aangetoond dat ze 'er weesen moest. — De Leerling weete eens voorál dat men dit in acht moet neemen, 't zij met eene affnijding' óf met de *e* 'er agter te voegen én te schrijven *bèt wijse bestuur*, *bèt wankelloose vertrouwen*. —

In tégendeel wanneer voor die Bijvoeglijke Naamwoorden, de *Lédckens een*, *zijn*, *mijn*, *uw* &c. geschreeven worden, dan moeten ze nooit met eene *e* worden geslooten; maar men schrijft dan op deese wijze: *een wijs raadsbesluit*, *zijn*, *mijn*, *uw*, *een wankelloos vertrouwen*.

De enkele *S* met eene affnijding' vanágtter is eene verkórting:

1. Van *Dés*. Zoo schrijft men

's Mans kinderen		's Konings Raad
's Waerelds ijdelheén		's Lands tuin
's Kinds ouderen		's Dichters roem
's Lands overhédén		's Prinssen Edellién.

in

in plaats van: *dés Mans kinderen*, óf: *de kinderen dés Mans*.

2. Is 's eene verkórting van *is*. — Bij voorbeeld:

dat 's goed		wat 's de oorzaak?
dat 's veiliger		wat 's dat?

De S wórdt verdubbeld mèt eene áfknijding' geschreeven,

1. In de vólgende tijden dér wérkwoorden:

<i>ik gifs'</i> , <i>mifs'</i> , <i>pafs'</i>		<i>dat ik gifs'</i> , <i>mifs'</i> , <i>pafs'</i>
<i>ik beslifs'</i> , <i>vermifs'</i>		—— <i>beslifs'</i> , <i>vermifs'</i>
<i>ik blufs'</i> , <i>kufs'</i>		—— <i>blufs'</i> , <i>kufs'</i> .

2. In de buiging' van eenige zélfstandige Naamwoorden, als daar zijn:

<i>Vob van duifternifs'</i>		<i>Van Góds gelijkenifs'</i>
<i>'t Strékt tót érgernifs'</i>		<i>Door zijne kènnifs'</i>
<i>Van zielsbekommernifs'</i>		<i>In baaren tranfs'</i>
<i>Naar de wildernifs'</i>		<i>Beroovd van glans'</i> .

Men schrijvt mèt eene S aan het einde:

<i>Veel gélds</i>		<i>veel goeds</i>		<i>wéinig broods</i>
<i>goeds moeds</i>		<i>veel gewigts</i>		<i>veel papiers.</i>

Eindelijk, om de verhandeling over deefse Lètter te besluiten, moet ik nóg aanmèrken dat 'er een mèrkelijk onderscheid ontftaat in woorden die mèt S óf mèt Z geschreeven wórden; én dit kan blijken uit de onderftaande voorbeelden:

SAK, is een bekend bovenkleed der Jufferen.

Die Mevrouw draagt een Sak.

SULLEN is glijën, glippen.

SULLEN is ook voor den gek houden, om den tuin' leiden.

GESULT is: voor den gek gehouden, misleid.

SIJN óf **SEIN** is een teken 't welk de Scheepen elkander geeven.

ZAK, is iets daar men 't een óf ander in bergen kan. *Ik heb' geen geld in mijn' zak.*

ZAK is ook afscheid. *Zijnen knegt de zak geeven.*

ZULLEN is een wérkwoord, ziende op 't toekomstige. *Zij zullen dat krijgen.* Of op 't voorledene. *Zij zullen dat wél gekreegen hebben.*

GEZULT is: gezouten. —

ZIJN is een wérkwoord én betekent: *bestaan, aanwezig zijn &c.* —

ZIJN is ook een voor-naam-woord. 't *Is zijn boek.*

Meer woorden van dien aart' zijn mij tót heden niet bekend, en hieróm stapp' ik 'er vanaf én ga over tót de

T.

Bij de verhandeling deeser Lètter moet ik mijn wérk maaken óm aan te toonen welke woorden met T, in onderscheidinge van met D geschreeven moeten wórdén. En wíjl hét hier meér aankomt op de woorden die met T eindigen dan op die welken 'er méde beginnen, zal ik van de laatste niet breedvoerig spreekén.

Mèt

Mèt T aan het begin schrijft men

1. De volgende éénledige woorden :

Taag	tarn	tèl	toog	tronk	tuk
taak	tas	tier	toon	troep	tulp
taal	tasch	til	toorn	trou w	turv
tak	teig	tip	toorts	tróg	tark
tal	teug	toets	tóp	trós	twist
taf	tast	tól	trap	tugt	tijd
tand	tik	tólk	trein	tuig	tijn
talk	teen	ton	trits	tuil	teems
tang	peer	tong	trom	tuin	trek
tap	tin	toom	tróts	tuit	tromp
tarw	trijp	teil			

2. De volgende tweeledige woorden :

tabbaard	tépel	tombe	tweedragt
tafel	toering	tooneel	tweeling
talént	teugel	topaas	tweespalt
taling	tijger	toren	twénte
talmud	timmer	tórtel	twisten
tamboer	tiene	tralie	twijffel
tapijt	tintel	trégter	tijning
tarter	toegang	trefoor	tiende
tarwe	toeleg	triómf	twintig
téken	toeloop	trompét	twaalve
teerling	toestèl	troni	twaernen
témpé	toevlugt	truweel	twijnen
témpel	toevoer	tulband	trékken.—
témpér	toezigt	turkóis	

Toorn is gramschap.

Toren is een hoog gebouw.

2. De

2. De volgende drie- vier én vijfledige woorden beginnen met T.

Tafereel	trommeflag	tijdverkwister
Tandstoker	trompetter	trommerslagers
Tekening	twistmaker	twistgierigheid
Tempeldeur	tijtelblad	tabernakeldeur
Tyberstroom	tabernakel	tegenstrijdigheid
Timmerman	taaloëffening	twijfelmoedigheid
Tinteldoos	tabaksplanter	tamarindeboom
Toeverlaat	teerverkooper	tegenwoordigheid
Toeverzigt	tégenvoeter	tandestookertje
Toortsdraager	twistgierigheid	tichelbakkerije
Tortelduiv		

Wijl 't ondertusschen (gelijk ik reeds aangemerkt heb) voornaamelijk 'er op aan komt , om te weten , welke woorden met T geslooten moeten worden , in onderscheiding van met D , zoo zal ik ze hieronder , zoo naauwkeurig mogelijk , laten volgen . Dezélven zijn

Abt	dig	gedrógt	hut	kluit
ampt	dienst	geest	hórt	knégt
barst	drift	geit	jagt	korént
bast	dut	geut	jeukt	kórnet
beurt	éist	gezig	inkt	kóft
bot	érwt	graac	jigt	kót
bijt	énc	graft	kant	kragt
bogt	feest	gunst	kist	kreeft
bont	fielt	hart	kit	kreet
boot	fout	haast	klagt	kuit
bruóft	frét	higt	klant	kunst
bult	gast	héngft	klont	kuft
dicht	gat	hért	kloot	kwant

kwart

kwart	niet	rit	sprót	vêst
kwast	nigt	rót	spórt	vilt
last	nut	ruit	sproet	vleet
lat	nat	rust	spuit	vliet
ledikant	pagt	schagt	staet	vloot
leest	part	schat	staat	vlót
licht	pint	schigt	stoet	vlijt
ligt	pit	scheut	stoot	vórst
lint	plaat	schoft	straat	vraat
lont	planeet	schoot	strót	vragt
loot	plant	schót	stuit	vrac
list	plat	schut	stut	vrugt
lót	pleit	schrift	taart	vuiſt
lucht	pligt	ſléc	talént	wagt
lust	poëet	flood	tast	walt
lijst	poort	flót	têst	wénſcht
maat	poot	ſmért	toet	wèt
markt	pót	ſmét	tógt	wigt
maſt	print	ſnoet	trant	wiñſt
mat	puift	ſnuit	trompèt	wrat
moot	pat	ſoort	trooſt	zèc
mót	rècht	ſpat	tuit	zoet
mijt	reet	ſpeelnoot	vaalt	zót
nagt	règt	ſpint	vaart	zugt
neet	riet	ſpit	vat	zweet.
nèt	riſt	ſplit	vént	

Men zal zig hierin niet ligt vergiffen, als men maar in het oog houdt, dat alle zélfstandige én bijvoeglijke Naamwoorden, die in het meérvoudige getal én in 't vrouwlijke geslachte. mèt TEN óf TE eindigen, in 't eenvoud mèt eene T geslooten moeten wórdén; alsmede de tweede én derde pèrſoon dés enkelvouds én de tweede pèrſoon dés meérvouds, dér wèrkwoorden, wier eer-

b. Van sommige schryvers wordt enkel de
d met eerste personen in n of r uitgaan; bij voorbeeld
gelukkig ik bemint, gewin, verkeer, leer, maaken gij, bij
es hier bemint, gewint, verkeert, leert. Zie dit ook bij
ant Letter D. *Van vermaachten tijd. d. als:*
maachten en gij *hemint* bij heeft *mind* enz.

De T, die aan het einde van enkelvoudige woorden, agter eene enkele vokaale komt, wordt in het meêrvouwd dier woorden verdubbeld, voorbeelden:

pót	póttēn	hut	huttēn	mat	mattēn
zót	zóttēn	put	puttēn	wēt	wēttēn
nēt	nēttēn	dut	duttēn	vrat	vratēn &c.

Om hiervan alle de voorbeelden bij te brengen, zou mij te verre heenen voeren. Ik zal slegts de uitzondering van deesen régel opgeeven. Men schrijft met éene T in 't meêrvouwd

een bijt	bijten	een mijt	mijten
een lôt	loten	een gat	gaten
een vat	vaten	bij zat	wij zaten.

Als de T, aan het einde van enkelvoudige woorden agter twee vokaalen komt, dan wordt zij, in het meêrvouwd nooit verdubbeld, voorbeelden:

Poeët	Poëe·ten	hout	hou·ten
neet	nee·ten	ik zweet'	wij zwee·ten
peet	pee·ten	ik eet'	zij ee·ten
poot	poo·ten	ik laať	wij laa·ten.

De enkele T wordt met eene afsnijding' geschreeven

1. In de volgende tijden der werkwoorden:

ik haat', betragt'		dat ik haat', betragt'
ik poot', meet'		dat ik poot', betragt'
ik ontmoet', groet'		dat ik ontmoet', groet'

2. In de buiging' van eenige zélfstandige Naam-woorden,

Fris van leeft'		Mèt geen geringer drife'
't Vuur van zijnen geest'		Op 't gebérgt'
Mèt zijn geroovden buit'		Mèt ziels-geneugt'
Te stèllen in geschrift'		In zijn vuilt'
In dén nagt'		Dér drukkonst'
't Nut dér schrijvkonst'		In 't binnenst' van zijn hart'.

3 In dén superlativus óf overtréffenden trapp': als:

Op bét roemrijkst'		't Langst' gedicht
Op 't diepst' voor u ge- boogen		't Schrikkelijkst' geloof.
Van 't fijnst' vernuft		In 't hólst' dér woestenije
't Opléttendst' bart		In 't heerlijkst' licht
Op 't onvoorziensst'		't Geheiligt' récht
't Uiterst' oord		Hét grootst' geluk
Op 't klaarst' beweesen		Om 't zeerst', om 't bêst'.

En dit alles ook om aan te toonen dat eene *e*, agter die woorden, afgelaaten is.

De dubbele TT schrijvt men mèt eene affnijding'

ding' in de vólgende tijden dér wérkwoor-
den:

ik zètt', besmétt'	dat ik zètt', besmétt'
ik spatt', vatt'	dat ik spatt', vatt'
ik spótt', belètt'	dat ik spótt', belètt'.

Zoo ook in de vólgende buigingen dér Naam-
woorden :

In dén dutt'	Uit dén pótt'
Uit dén putt'	Van eenen zótt'
Tén algemeenen nutt'	De gladheid van de matt'.

De T wórdt nóg op eene andere wijze verdub-
beld geschreeven, in de voorlédene tijden dér
vólgende wérkwoorden

haaten	lusten	pagten	vasten	ontmoeten
achten	groeten	kwisten	wagten	munten
boeten	jagten	rusten	ziften	baaten
sluiten	muiten	uiten	zugten	belasten

De vólgende voorbeelden zullen dit bevestigen :

ik haatte	ik lustte	ik pagtte	ik vastte
ik achtte	ik groette	ik kwistte	ik wagtte
ik boette	ik jagtte	ik rustte	ik ziftte
ik stuitte	ik muitte	ik uitte	ik zugtte.

én dit moet men ook waarneemen in de bijvóe-
gende wijze én in dén wénschenden tijd, schrij-
vende: dat ik baatte, achtte, muntte &c. —

Geheel anders is 't gesteld met de voorlédene
tij-

tijden van zulke wérkwoorden, in wier onbepaalde én aantoonende wijze de T reeds dubbel gevonden wórdt, als

knóttē	zèttēn	verróttēn	ik knóttē
spóttēn	vittēn	vattēn	ik spóttē
wittēn	lèttēn	spattēn	ik vattē.

om nu hierin dén eenen tijd van dén anderen te onderscheiden, schrijvt men:

ik knóttēde	ik vittēde	dat ik spattēde
ik spóttēde	ik lèttēde	dat ik vittēde
ik wittēde	ik verróttēde	dat ik zèttēde
ik zèttēde	ik vattēde	dat ik wittēde.

Tén besluite zal ik nóg twee aanmèrkingen omtrént de T aanvoeren, én dan van die Lètter afstappen.

1. T mèt eene affnijding' vanäcter is eene verkórtning van 't woordje *bèt*, voorbeelden: 't *doodscb' kalvaar*, 't *zalig bémelleeven*, &c. voor HÈT *doodscb' kalvaar*.

2. T mèt eene affnijding van vooren is eene verkórtning van *Te*. voorbeelden *t'Amsterdam*, *t'Antwèrpen*, betékent *te Amsterdam*, *te Antwèrpen*.

De woorden die van betekenis veranderen, wanneer ze mèt D óf T begonnen óf geëindigd wórdē, zijn bij Lètter D reeds opgegeeven én behoeven daarom hier niet hërhaald te wórdē.

V.

De V verschildt in klank van de F, vooral aan het

K

hèt begin der woorden. Dit kan men zien uit de volgende

Vél	Fél	Veeft	Feeft
Vier	Fier	Vijt, veil	Feil.
Veilen, vijlen	Feilen		

Nógtans is 'er ook tuffchen die twee letteren zulk een gemeenschap, datze dikwils met elkander verwiffelt worden, zondet dat de woorden daar door eenige verändering van zin ondergaan. Zie dit uit de onderstaanden :

Vlès	Flès	Jonkvrouw	Jonkfrouw
Vleermuis	Fleermuis	Vókken	Fókken
Vórm	Fórm	Vlier	Flier
Vrank	Frank	Vriesland	Friesland.
Vrankrijk	Frankrijk		

't Is genoeg bekend welke woorden met eene V, aan hèt begin, geschreeven moeten worden, én hieróm zal ik dit *Wérkje*, met dergelijke woorden, niet bezwaaren, maar alléén mij bevljtigen om die woorden op te geeven, welken, mijns oordeels, de V verëisfchen.

Met V schrijve ik, alle de *zélftandige* én *bijvoeglijke Naamwoorden*, als méde de *Wérk- én Deelwoorden*, die in 't meêrvoudige getal óf in 't vrouwlijke geflachte, met ven óf ve eindigen. Ik zal dit bij de stukken aantoonen.

1. Alle de *zélftandige* én *bijvoeglijke Naamwoorden* :

briev	liev	wolv	kuiv	fchuiv
diev	wijv	curv	kalv	halv
				lijv

lijv	bedrijv	geloov	drav	gewelv
stijv	braav	schroev	hóv	schoov
zeev	schaav	slaav	lón	stoov
teev	hoev	groev	doov	geloov
kólv	stav	gróv	floov	oorlón
roev	troev	roov	olijv	kórv
druiv	struiv	duiv	huiv	snuiv
schérv	kérv	zjv	gerijv	zalv
graav	kuiv	wélv	grav	scheev
boev				

2. De wérkwoorden óf dérzelver tijden én de deelwoorden:

ik schrijv'	begaavd	geschaavd
ik schreev	geroovd	ik snoev'
beschaavd	ik bedrijv'	snoevde
gekérvd	bedreev	gezalvd
ik geloov'	gerijvd	geoorlóvd, enz.
geloovde		

Immers schrijft men: *brieven, dieven, liever, braaver, gerijven, wij schrijven, zij snoeven* &c. Ik zal mij niet inlaten om deese spél- en schrijfwijze, uitvoerig te verdedigen, veelmin om de vijanden van dezelve te wederleggen; dit is in mijne grootere Spélkonst én in 't Vervolg op dezelve reeds gedaan, én, die lust heeft, kan hêt daarin na zien. Genoeg zij 't, dat ik verzekerd bèn, dén Leerling geene ongegronde leeringen op te dringen. —

Mèt de V moet men ook schrijven de volgende woorden:

ontvaaren | ontveinzen | ontvéften | ont-

K 2

ontvéteren	opvatten	opvoeren
ontvlégtén	opvijfelen	opvólgen
ontvlieden	ontvonken	opvouwerf
ontvliegen	ontvangen	opvreeten
ontvlógtén	ontvallen	opvullen
ontvlammen	ontvouwen	opvoeren
ontvlugten	opveilen	afvaaren
ontvólken	opviffchen	afvallen
opvaaren	opvlijmen	misvatten
opvangen	opvoeden	ontvreemden

Nooit moet men fchrijven *ontfangen*, *ontfonken*; veel minder nóg *avbreeken*, *avzétten*. Ook niet *beevd*, óf *boovd* van wélke viefé fpélling ik nóg tans voorbeelden gezien hebbe. — Men fchrijft zeer wél: *érvénis*, *droevenis*, *vergeevenis*, in plaats van *érfenis*, *droeffenis*, *vergiffenis*. —

De fpélling die ik hierboven voorgedraagen hebbe, zal vobrál haar steunfel ontvangen uit hét geene ik, hierónder, zal laten vólgen, naame-lijk;

1. Dat men de V aan hét einde dér woorden, mét eene affnijding' fchrijft, én wél in de vólgende tijden dér wérkwoorden, als

ik leev' óf leeve	dat ik leev' óf leeve
ik zweev' óf zweeve	zweev' óf zweeve
ik geev' óf geeve	geev' óf geeve
ik kijk' óf kijve	kijk' óf kijve
ik sneev' óf sneeve	sneev' óf sneeve
ik begeev' óf begeeve	begeev' óf begeeve
ik blijv' óf blijve	blijv' óf blijve
ik stérv' óf stérve	stérv' óf stérve
ik érv' óf érve	érv' óf érve
ik zwérv' óf zwérve	zwérv' óf zwérve

ik

ik roov' <i>of</i> roove	dat ik roov' <i>of</i> roove
ik geloov' <i>of</i> geloove	——— geloov' <i>of</i> geloove
ik schuiv' <i>of</i> schuive	——— schuiv' <i>of</i> schuive
ik beev' <i>of</i> beeve	——— beev' <i>of</i> beeve
ik zalv' <i>of</i> zalve	——— zalv' <i>of</i> zalve
ik graav' <i>of</i> graave	——— graav' <i>of</i> graave
ik draav' <i>of</i> draave	——— draav' <i>of</i> draave
ik drijv' <i>of</i> drijve	——— drijv' <i>of</i> drijve
ik schrijv' <i>of</i> schrijve	——— schrijv' <i>of</i> schrijve
ik beloov' <i>of</i> beloove	——— beloov' <i>of</i> beloove
ik bedérv' <i>of</i> bedérve	——— bedérv' <i>of</i> bedérve.

Mogelijk zijn 'er meer van dien aart'; dóch dit zal zig van zélven wél wijsen. — Van deese spél-ling zal ik één voorbeeld, van een' voornaam' Dichter', laten wólgen, térwijl men 'er in mijne grootere SPÉLKONST, veelen kan vinden.

*Opdat zijn vrije ziel met God in vrede leev',
En op de vlerken van 't geloof ten bemel zweev'.*

HOOGVLIET.

2. Schrijvt men de V met eene affnijding' in de buiging' van sommige Naamwoorden, én wél in de vólgenden:

<i>Van die bemel - gaav'</i>	<i>Hèt piepen van de Duiv'</i>
<i>En met baar zalv'</i>	<i>Een ieder in zijn érv'</i>
<i>De inhoud van dén brieu'</i>	<i>De Kinders van dén</i>
	<i>Graav'</i>
<i>De misdaad van dén diev'</i>	<i>Hèt anker van 't geloov'.</i>

Voorbeeld.

*Laat een Sabrand'se Geest, beleezert
In de Scheikunde, op de proev'
Giffen, wat 'er tot het weezen
Van een korle zands' behoev'.*

T I J D W I N S T.

Men schrijft de V ook met eene affnijding', in de volgende woordjes: *zigzélv'*, *mijzélv'*, *baarzélv'*, *hémzélv'*.

Voorbeeld.

*Clement, stoutmoedig naar der Vorsten beir geweken,
Treed door de wácht; verzoekt zijn' Koning ZELV'
te spreken,
Wend voor, opdat men 't recht der Fransche kroon
bénstelt',
In bailig ongeduld, uit Goddelijk bevel,
Te blaken, om HEM-ZELV' een groot geheim te ont-
pouwen.*

F E I T A M A.

Hierméde meen' ik deese spelling voldongen te hebben. Ik hadde alle mijne leeringen, met dérgelijke getuigenissen van voornaame Dichteren kunnen bevestigen; dóch, omdat zulks in mijn' grooter wérk geschied is, wilde én konde ik dit stukje daerméde niet bezwaaren. Hier tés plaatse nógtans schein het mij noodzaaklijk. — Ik gaa over tót de

W.

W.

Met W óf wee, (bij sommigen dubbeld) genoemd) schrijve ik de volgende éénledige woorden

Waag	wed	werk	wint*	wouw
waal	wet	werp	wind*	wijd
waan	wee	wesp	wiaft	wijk
waas	week	wigt *	wip	wijl
wagt	weer	wicht*	wit	wijn
wak	wees	wieg	wol	wijs
walg	weet	wiek	wolk	wat
wal	weg	wiel	wond	wang
walm	wei	wier	woon	wam
wandt *	wél	wil	woord	wis *
want *	wén	wilg	worm	wisch*
war	wenk	wilt *	worft	wulp
was	wénfch	wild*	woud	wulpsch
wasch				

(*) De onderscheidene woordjes wandt én wand, wilt én wild, wint én wind, zijn bij Letter D; was én wasch, wigt én wicht, wis én wisch, bij Letter C verklaard.

2. Met W schrijve ik de volgende twee-ledige woorden:

Waaghals	waaróm	walvisch	warmte
waarde	waassem	walmt	wangunst
waardig	wagen	wandel	waschbad
waardige	wagter	wambes	wasdom
waarheid	walge	wapen	water
			wéb-

webbe	wélvaart	winning	wijsheid
wedde	wélkomst	winter	wijsneus
wéder	wéllust	wissel	wijting
wééróm	wélstand	woede	wijfer
wéedom	wérvél	woeker	waalen
weelde	wésten	woestijn	wangen
waereld	weesen	wolvin	wassen *
weérhaan	wérktuig	wonder	wasschen *
weérsmak	wétboek	wooning	wéllen
weérstand	wjeling	wórtel	wénken
wéerstoot	wierook	wérpspies	wélling
wéerstuit	wildbraad	wijde	wérken
wéerzin	wildvang	wijngaard	wikken
weide	wimpel	wijnkan	woeden
weite	windvang	wijnrank	woelen
watte	windhond	wijndruit	wurgen
weeghuis	winkbraauw	wijnstók	würmen
wéldaad	winkel	wijsgeer	

De woordjes *wassen* én *wasschen* zijn onder Letter C verklaard.

3. Met W schrijft men ook de volgende drie- én meerledige woorden :

Warande	wédergat	winkelier
wagenspoor	wéderspalt	winkelknégt
waterpas	wéderstand	wintertijd
wapenhuis	wéderstuit	wisselaar
wanschepfel	weinigte	wisselbank
wantrouwen	wéllekomst	wittebrood
wapentuig	wérvélwind	woestenije
waterdoop	weetenschap	wolkkolom
wapenkreet	wildernis	wijferplaat
waterspuit	winkelhaak	wieldraaijér
		wind-

windfelen	wetgeleerden
windmolen	wéderpartijder
waarzeggerije	wéderspanningheid
wagenmaaker	wispelcuurigheid
wankelmoedig	waereldsgezindheid
wapendraager	wijduitgestrektheid
watermolen	wrevélmoedigheid
wélgezindheid	wraakoeffeningen
wélmeenenheid	wijkélder-deuren.
wérkheiligheid	

De W, die, in onze Taale, meest altijd aan het begin der woorden, voor eene *vokaale* komt, wordt voor geene andere *consonanten* geschreeven, dan alléén voor de r, in de volgende én dergelijke woorden

wraak	wrével	wrang	wraakluft
wraakzugt	wrók	wreed	wroeten
wrak	wrong	wringen	wrijven.
wrat	wrongel	wroegen	

Men moet in het oog houden dat woorden die in het meêrvoudige getal met *wen* eindigen, hun énkelvoud met een *W* besluiten moeten, als

eeuw	eeuwen	mouw	mouwen
leeuw	leeuwen	touw	touwen
vrouw	vrouwen	houw	houwen.

Hierop moet ook gelet worden in de tijden der *wérkwoorden*, op wier einde men de *W* met eene *afsnijding* schrijft, op de volgende wijze:

ik schreeuw' | dat ik schreeuw' of schreeuwe

K 5

ik

ik bouw'		dat ik bouw' of bouwe
ik geeuw'		— geeuw' of geeuwe
ik schuw'		— schuw' of schuwe
ik houw'		— houw' of houwe
ik betrouw'		— betrouw' of betrouwe
ik vouw'		— vouw' of vouwe
ik rouw'		— rouw' of rouwe.

Immers schrijft men de wérkwoorden, waarvan de bovenstaande tijden ontleend zijn; *schreeuwen*, *bouwen*, én het meêrvouwd der perſoonen: *wij geeuwen*, *wij rouwen*.

Men ſchrijft de W ook met eene afſnijding', in de buiging' van ſommige zélfſtandige Naamwoorden, als:

Mét zuiv're woorden- vêrw'		Mét eenen daauw'
Dêr Bondgenooten rouw'		De lieve van Mevrrouw'
In Jêſus matteltrouw'		Hij beeft ze in dên mouw'
In de ſchaduw'		De woude van dien houw'
Van uw bemindê vrouw'		De vogels in de kouw'
Gedompeld in dên rouw'		Zij zijn in diepen rouw'
Dêr waare vrienden trouw'		Verzaaker van zijn trouw'.

Uw' met eene afſnijding', is eene verkórting van UWEN; zoo ſchrijft men: het goed van uw' Vader, voor van uwen Vader.

W' alléén, met eene afſnijding', is eene verkórting van WIJ of WE. — Door wiens magt W' ons zien bevrijden, is dêrhalven: Door wiens magt WIJ ons zien bevrijden; dóch deeſe w' wordt geſchreeven

1
i

2
r

w'
w'
w'
w'
ijn

ing
w'

ver
' ons
wij
free
ver

J
J
z
d

or
tij
ha
za
ke

ven om de maat der Dichtkunste; kunnende de ij in wij niet smelten in de volgende o van ons. Maar als 'er we stond én ons volgde, kon die smelting plaats hebben, gelijk, hédendaagsch, meestäl geschreeven wordt. —

X.

De X, die hetzelfde geluid van ks heeft, is, in onze Taale, van zeer gering gebruik. Met dezelve schrijvt men de woorden *Exodus, exter, fix, Suxen*. — *Fénix* spélt men ook onverschillig *Féniks*. — *Zulx, scbrix, blijx, rijx* deugen niet, men moet die woorden uitdrukken met *ks, zálks, scbriks, blijks, rijks*. — *Hèx* en *Toverbèx*, met *x* is goet. — Voor *Blixem*, schrijvt men thans *Bliksem*. — De woorden *Xénoson, Xantes, Xenocrates, Xerxes, Xantippe*, zou men kunnen schrijven, *Zénoson, Zantes, Zenocrates, Zerses, Santippe*; doch ik geloov' dat de eersten, naamelijk met X, ruim zoo goed zijn, omdatze zoo veel Eeuwen, bij die spélling, bekend zijn, én menze, mogelijk, dus veränderd, niet érkennen zou. *Artaxerxes* kan niet wél anders geschreeven worden.

Z.

De Z, die men eertijds met de S vermèngde en onverschillig gebruikte, is, sédert een geruimen tijd, behoorlijk van de S onderscheiden én in haar eigen bezit gesteld. — Zij is, door haar zagten klank, genoegzaam van de S te onderskennen; heemende deese laatste intégendeel een scherp.

scherp geluid aan, vooral in het begin der woorden. Men hoore dit uit:

Zelig <i>én</i>	salie	zullen <i>én</i>	fullen
zuiver <i>én</i>	fuiker	zand <i>én</i>	sanct
ik zaai <i>én</i>	saai	fammelen <i>én</i>	verzamelen
zijn <i>én</i>	sijn <i>of</i> sein	ziltig <i>én</i>	sikkel.
zuster <i>én</i>	sussen		

Zij is op dezelfde wijze te onderscheiden van de scherpe C, in:

gier <i>én</i>	zier	gijns <i>én</i>	zijn's.
geel <i>én</i>	zeel		

Men schrijft de Z voor alle de *vokaalen*; maar voor geene andere *Consonanten* dan alléén voor de *w*, om de zagtheid van den overgang. — Ik zal eenige woorden opgeeven, die met Z moeten geschreeven worden.

1. De volgende éénklédige woorden:

Zaad	zeem	zool	zwang	zwaar
zaag	zeep	zoom	zweep	zijl
zaak	zeer	zoon	zweer	zijn
zaal	zeeuw	zörg	zweet	zagt
zaan	zeil	zót	zwenk	zat
zak	zet	zout	zwerk	zeev
zalm	zeug	zugt	zerm	zeeg
zand	ziel	zult	zwier	zeug
zang	zin	zuur	zwaard	zier
zark	zoen	zwaai	zwijs	zoet
zee	zóg	zwaan	zwijs	zwak
zeel	zon	zwaard	zweed	zwam.
zeelt				

2. In

2. In de volgende twee- drie- vier- én meerlé- dige woorden :

Zalig	zuivel	zilverfmit
zadel	zuiver	zóldeering
zalve	zuster	zinnepop
zeefschuim	zwabber	zólder- trap
zaagen	zwadder	zeever- zaad
zagen	zwaarte	zonneshijn
zakken	zoogen	zwavelstók
zége	zwaarheid	zuigeling
zégel	zwaaiën	zwaartekragt
zégen	zweeren	zwaluw- nest
zeide	zwikken	zijde- wee
zijde	zwagtel	zwaanen- zang
zeiffen	zwaager	zwijmel- wijn
zénuw	zwakheid	zinking- zalv
zétel	zwaluw	zagtzinnigheid
ziekte	zweemfel	zwartgalligheid
zéker	zijgen	zijdewéever
zilver	zaligheid	zóldervénster
zitting	zalv- olie	zadel- maaker
zode	zaagmolen	zandkokertje
zólder	zak- uurwérk	zédeléffen
zeeven	zégening	zwartgalligheid
zéver	zandkoker	zénuw- kwaan
zwavel	zégel . lak	zomerdroogte
zweeren	zang- godin	zórgvuldigheid
zieltje	zee- gevégt	zégel- bewaarder
zoener	zee- gedrógt	zout- verkooper
zomer	zénuw- kwaan	zilver- fmeederije
zonde	zétel- stoel	zonnestraalbreeking
zondig	zee- steiger	zwakgelóovigheid
zuiden	zékerheid	zwavelágtigheid
zuid- ooft	zeilaadje	zandschippers- gilde.
zuip- wést		

Z: m

'Z' met eene affnijding', is eene verkorting van ze; betekenende zoo veel als dezélfen. Men zal 'Z' ons geeven; is dus: men zal ons dezélfen geeven. — 'Z' is ook eene verkorting van zij. — Laat zij het doen 'Z' is groot genoeg. — Hier mede wil ik de verhandeling der Letteren afgedaan hebben. Ten laatste zal ik 'er een korte beschrijving der *Distongen* en *Syllables* bijvoegen. —

Een *Distong* of *Tweeklank* is eene verzaameling van twee of drie onderscheidene *vokaalen*, die in ééne *Syllabe*, bij malkander gevonden wórdende, nógtans maar één geluid geeven, 't wèlk een gemengden klank uitlévert. — Dezélfen zijn

AE, in *waereld*, *vaers*, *vaerdig*, *paerd*, *staert*, *rechtvaerdig*, *bowaerdig*, *boetvaerdig*, enz.

AI, in *bair*, *koorn-air*.

EI, in *beil*, *eisch*, *einde*, *geleiden*.

EU, in *geur*, *keur*, *kleur*, *scheur*, *geut*.

IE, in *bier*, *dier*, *vier*, *gier*, *tier*, *kies*.

OE, in *boer*, *doen*, *goed*, *boer*, *koel*, *moeten*.

OU, in *bout*, *houw*, *goud*, *koud*, *kout*.

UI, in *duit*, *guit*, *buid*, *kuit*, *stuit*.

AAI, in *baai*, *kaai*, *kraai*, *zwaai*.

AAU, in *blaauw*, *flaauw*, *gaauw*, *klaauw*.

EEU, in *leeuw*, *eeuw*, *meeuw*, *spreeuw*, *sneeuw*.

IEU, in *nieuw*, *kieuw*, *vernieuwen*.

OEI, in *hoei*, *bloei*, *groei*, *moete*.

OOI, in *hoij*, *gooi*, *kooi*, *mooi*.

Een *Syllabe* of *Lettergreep* is een afdeeling van een woord, bij wèlke men in de uitspraak, de stem verándert. — 'Er zij woorden die men in éénmaal uitspreekt, én die men gewoon is, *éénfyllbig* te noemen; Dezélfen zijn: *man*, *vrouw*, *kind*, *huis*, *land*, &c.

TWEELÉDIG zijn: *mannen*, *vrouwen*, *kinders*, *huisen*, *landen*. DRIE-

DRIELÉDIG, kinderen, letteren, wetenschap.

VIJVLÉDIG, Kinderagtig, eeuwigduurend.

VIJVLÉDIG, onbarmhartigheid, onbaatzugtigheid.

ZESLÉDIG, kinderagtigbeden, onmenscheijkbeden.

ZEVENLÉDIG, alleronbarmhartigste.

AGTLÉDIG, Konstantinopolitaamsche.

Gemeenlijk spreekt én schrijft men zoo: *allerbêst*, *allerwijst*, *allerfraaist*. Maat men zoude, dunkt mij, kunnen volstaan met te zeggen, én te schrijven, *bêst*, *wijst*, *fraaist*, enz. — Hèt gebruik, is, in veelen opzigte, een dwingeland. —

Bij hèt bovenstaande moet ik, tén besluite, nóg voegen, eenige bedénkingen over hèt scheiden der *Syllabes*. — Dit stuk is in allen opzigte niet te bepaalen; ondertusschen zal men zelden misse, indien men de woorden, agtervólgens de zuivere uitspraak, scheidt, én de leevendige stem, in deesen, tén rigtsnoere stèlt. — Bij voorbeeld, men spreekt uit: *al-ler-on-ba-grij-pe-lijk-ste*; *kon-stan-ti-no-po-li-taan-sche*. — Omtrént de enkel- én meêrvouwdige woorden gaat 't vast, dat de Letter waarmede een woord in hèt enkelvoud eindigt, altijd, in hèt meêrvoud, aan de tweede *Syllabe* gebonden wórdt, als: *boed*, *boe-den*; *boek*, *boe-ken*; *zool*, *zoo-len*; *zoom*, *zoo-men*; *zoon*, *zoo-nen*; *koop*, *koo-pen*. — Woorden in wier midden twee *consonanten* komen, verdeelen die twee letteren én laten 'er iedere *Syllabe* éene van, als *kóp-pen*, *bók-ken*, *ból-len*, *zon-nen*, *ton-nen*, *rós-sen*. — Ondertusschen is dit weêr aan uitzonderingen onderwórpén. Bij voorbeeld: *gemakkelijk* schrijft men *ge-mak-ke-lijk*; maar dit woord wórdt sámtijds tót drie lettergreepen verkleint én geschreeven *ge-makk'-lijk*, om aan te toonen dat daar' eene *e* uitgelaaten is; én dan wórdén beiden de *consonanten* aan de voorige

rige Syllabe gebonden, gelijk ook in: *gewijs' - lijk*, *prijfs' - lijk*, *wijfs' - lijk*, *schapp' - lijk*, *bevatt' - lijk*, *zött' - lijk*, *onmidd'lijk*. — *Kristus* én *Apóstel*, spéll' ik *Kris - tus*, *A - pós - tel*; niet *Kri - stus*, *A - po - stel*, gelijk sommigen doen; de uitspraak dier woorden bevèstigt hèt eerste. — De wérkwoorden *boeiën*, *stoeiën*, &c. schrijve ik, *boei - ën*, *stoei - ën*, omdat men in hèt eenvoud zègt: *ik boei*, *ik stoei* én gevólg'lijk in 't meêrvouwd: *wij boei - ën*. — Zoo doe ik óók mèt *maai - ën*, *zaai - ën*. — *Duister*, *vrijster*, *eerste*, *naaister*, spéll' ik *dui - ster*, *vrij - ster*, *eer - ste*, *naai - ster*; maar *naaste*, *baasten*, *meester*, *vasten*, *tasten*, *rusten*, moeten gescheiden wórdén: *naas - te*, *baas - ten*, *mees - ter*, *vas - ten*, *tus - ten*; gelijk óók *boes - ten*, *roes - ten*, *bees - ten*, *gees - ten*. — De woorden die mèt eene vokaal beginnen, laten die vokaal op zig zélve eene syllabe maaken, als: *a - del*, *é - del*, *i - da*, *o - der*, *u - we*, *ij - del*. Daar zijn Spráakkonstenaars die schrijven, *vórst - en*, *ap - pet - en*, *loo gen - aar*, *loop - er*, *roep - er*, geevende voor réde dat men dan hèt wórtelwoord in zijn geheel laat; ik verkies onder tusschen liever te spéllen: *vórst - en* óf *vórs - ten*, *ap - pe - len*, *loo - ge - naar*, *loo per*, *roe - per*. Dit is vólgens de goede uitspraak én ook vólgens onze taalgronden; zoo spélt men ook: *ik loop*, *wij loo - pen*, niet *loop - en*. — Alle de wérkwoorden die mèt scheidbaare voorzètsels beginnen, laten die voorzètsels, op zig zélve, eene Syllabe behouden; als *be - graa - ven*, *ge - draa gen*, *mis - tas - ten*, *ont - van - gen*. — Zoo ook is 't mèt de woorden *ori - eere*, *on - dienst*, *wan - schaapen*, *wan - gunst*, *bij - brèn - gen*, *bij - pad*, *bij - slaapen*, *toe - kruid*, *toe - pad*, *toe - staam*, *ver - bràn - den*, *na - gaan*, *na - loo - pen*, *na - sleep*. — *Hoester*, *tas - ter*, *mès - ter*, schrijve ik in 't vrouwelijke *Hoest - ster*, *tast - ster*, *mèst - ster*. —

E I N D E.

2

